

КУЛЬТУРА

К*Ж

всеукраїнський тижневик 2-8 жовтня 2009 р.

і життя

Є у бібліотечній революції ПОЧАТОК...

30 вересня – Всеукраїнський день бібліотек. Цьогоріч вирішили провести у Кабінеті міністрів розширене засідання з порядком денним «Про сучасний стан бібліотек, актуальні проблеми розвитку бібліотечної справи в Україні та шляхи їхнього вирішення». Нічого незвичного, на перший погляд. Про проблеми книгозбірень не раз говорили і на засіданнях уряду, Верховної Ради, нарадах президента. Говорили-балакали, а як доходило до якогось діла – забували. Бо всі ці питання стояли в порядку денному через кому і на останньому місці. Засідання Кабміну було присвячено винятково розвитку українських книгозбірень. Його рішення довели, що на цю важливу галузь врешті треба дивитись не як на якусь другорядну і фінансувати за залишковим принципом, а розцінювати її як продукт стратегічного значення для країни.

Отже, цьогоріч з 1 жовтня на 50% підвищать зарплати бібліотекарям. Близько 300 млн. грн. виділять на ремонт приміщень й оновлення бібліотечного фонду – це у проекті бюджету на 2010 рік, заявила прем'єр. 239 млн. грн з 1 січня 2010 – на додаткову виплату працівникам бібліотечної сфери при оформленні щорічних відпусток.

Крім того, з ініціативи міністра культури і туризму України Василя Вовкуна нарешті був обговорений проект закону України «Про культуру», який давно вже має стати наступником прийнятих ще 1992 року та застарілих «Основ законодавства України про культуру». У проекті ж закону «Про культуру» значаться такі важливі для бібліотек пункти, як зміни в умовах господарювання закладів, обмеження на приватизацію в культурній сфері. Зазначені і конкретні механізми формування належної оплати праці співробітників галузі, їхнього пенсійного забезпечення: робота на повну тарифну ставку, матеріальна допомога для вирішення соціально-

побутових питань, грошова допомога у розмірі до шести місячних посадових окладів при виході на пенсію з посади професійного творчого працівника.

Перспективи непогані. Але, якщо врахувати той факт, що наш продукт стратегічного значення довгі роки пролежав на полицях чиновників, то цілком слушним видається – одного такого засідання уряду, ой як замало, аби вирішити всі проблеми.

– Із 2005 по 2009 роки навіть національним та державним бібліотекам України не виділялися асигнування на закупівлю книжкових видань. Виникає вакуум, який бібліотеки ніколи не зможуть заповнити, – нагадав про найголовніші з них міністр Василь Вовкун.

І тут же виголосив нові: «Але фонди мало створити, їх треба і зберегти – це ще одна проблема. Необхідні консервація та реставрація. Тільки рідкісних книг у наших фондах понад 750 тис. примірників.

У стані коми перебуває і матеріально-технічна база – у більшості бібліотек вона на рівні 70-80-х років минулого століття. Особлива проблема у сільських бібліотеках, переважна більшість не опалюється, деякі не мають освітлення. Професія ж бібліотекаря вважається неprestижною.

Учасники засідання, а на нього були запрошені представники галузі, в унісон міністру виокремили низку інших проблем. Приміром, не можна погодитись з нещодавно внесеними змінами до Положення про закупівлю товарів за державні кошти. Відповідно до цих змін купувати книги можна лише у безпосередніх виробників. А зможе укласти звичайна бібліотека тисячу договорів із безпосередніми видавцями?

Отже, попри вирішення одних, оголилися інші проблеми. І тому Міністерство культури і туризму нині здійснює розробку проекту єдиної стратегічної програми розвитку бібліотек.

Ганна УСТЕНКО

Невдовзі бібліотеці «Деміївська» (Голосіївський район Києва) виповнюється 100 років. На знімку: бібліотекар Віра Антонова

Пане міністре,
Ваша партитура
у Міжнародний день музики
звучить натхненно.
Ваш прорив важко не
помітити, важко не оцінити.
За спостереженням мас-медіа,
Ви стали призвідцем
«бюджетної революції
в Уряді». Вітаємо!
Дозвольте запитати:
– Ви свідомі того, що очікує
справжніх революціонерів?

Три причини, чому пані Юлія ТИМОШЕНКО здійснила нечувану і приголомшливу справу

1. Жінка завжди швидше зрозуміє жінку. А бібліотекарями в 99% працюють саме представниці слабкої статі...
2. Неспростовна логіка лідера і PR-аргументація команди. Адже говорити про духовність і не бачити руїн бібліотечної галузі щонайменше недалекоглядно...
3. Правдива інформація та майстерна аргументація безпартійного міністра Василя Вовкуна

КОЛОНКА МІНІСТРА

акценти

■ У часи активного суспільного пошуку національних цінностей в Україні міністр Василь Вовкун своїм посадовим кредом вважає гасло «Національна культура – це і є національна ідея»

Бібліотеки, без сумніву, є одним із найбільших надбань цивілізації. Без них неможливо уявити розвиток науки, освіти чи культури. Саме вони становлять інформаційну основу високо-розвинутого демократичного суспільства.

Кожна бібліотека – це храм книги, дзеркало історії нашої держави, яке відображає буття від часів митрополита Іларіона, Феодосія Печерського, князя Ярослава Мудрого, гетьманів Петра Сагайдачного й Івана Мазепи, князя Костянтина Острозького до сьогодення.

Нині в Україні працює понад 40 тисяч бібліотек різних типів і форм власності, в яких налічується близько 525 мільйонів одиниць зберігання і які обслуговують майже 19 мільйонів користувачів.

Протягом останнього часу Міністерство культури і туризму України вирішувало проблему поповнення бібліотечних фондів за рахунок реалізації заходів Державної програми розвитку і функціонування української мови на 2004–2010 роки, консервації та реставрації книжок, створення належних умов для зберігання фондів, забезпечення заходів із охорони та вдосконалення системи обліку.

Під особливою увагою перебувають рідкісні та цінні книги, яких у бібліотеках України понад 750 тисяч. Знамениті Острозькі видання – «Новий завіт з Псалтир'ю» (1580) та «Біблія» (1581) і багато інших унікальних видань, що є гордістю України, мають бути занесені до Державного реєстру національного культурного надбання і наш святий обов'язок зберегти ці раритети сивої давнини для покоління майбутнього.

Із метою привернення уваги меценатів та громадськості до цієї проблеми Міністерство культури і туризму України ще 2008 року започаткувало Всеукраїнську акцію «Врятуй книгу».

Звичайно, нас не може задовольнити нинішній стан матеріально-технічної бази багатьох бібліотек, який подекуди фактично залишається на рівні 70–80-х років минулого століття. Так, у сільській місцевості маємо у середньому один комп'ютер на 80 бібліотек. Лише 27 сільських книгозбірень мають вихід в мережу інтернет.

Та й сама професія бібліотекаря нині, на жаль, не належить до переліку престижних. Низька заробітна плата, складні умови роботи, особливо в сільських бібліотеках, та недостатній рівень соціального захисту становлять чинники, які визначають розвиток негативних процесів у бібліотечній справі.

Однак слід зазначити, що протягом останнього періоду Українська держава намагається ліквідувати негативи, що створилися. З прийняттям нинішнього року змін до закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» працівникам бібліотечної сфери відновлено соціальні гарантії, надано право на доплату за вислугу років, матеріальну допомогу на оздоровлення та матеріальну допомогу на вирішення соціально-побутових питань. До речі, прем'єр-міністр України Юлія Тимошенко доручила нашому міністерству підготувати спеціальний законопроект, який вводитиме мораторій на відчуження приміщень і будівель бібліотек.

Ми розуміємо складну економічну ситуацію в країні, але вже сьогодні готові взяти на себе ініціативу щодо розроблення проекту єдиної стратегічної програми розвитку бібліотек, яка стане запорукою підтримки усєї бібліотечної галузі в Україні, буде спрямована на розв'язання найважливіших питань у функціонуванні книгозбірень: поповнення та збереження фондів, укріплення матеріально-технічної бази, вирішення кадрових проблем. Переконали, що держава, взявши опіку над цією галуззю, допоможе бібліотекарям достойно виконувати свою духовну місію у суспільстві, адже не випадково середньовічний мислитель Еразм Роттердамський казав: «Моя батьківщина там, де моя бібліотека».

Дивлячись у майбутнє українських книгозбірень з оптимізмом, маю приємність привітати шановних бібліотекарів із професійним святом. Низький уклін вам за працю, ентузіазм, безкорисність, за теплоту сердець і відданість бібліотечній справі.

НОВИЙ ПРОЕКТ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО КУЛЬТУРУ»

На виконання ухваленої 2005 року Програми діяльності Кабінету Міністрів України «Назустріч людям» Міністерством культури і туризму України розроблено проект закону України «Про культуру».

Основною метою пропонованого законопроекту є вдосконалення діючих механізмів реалізації державної політики та правових відносин у сфері культури.

На сьогодні основною складовою правової бази для галузі вважаються прийняті ще в лютому 1992 року «Основи законодавства України про культуру», які вже не відповідають реальній економічній і суспільно-політичній ситуації України.

На відміну від «Основ...» проект закону «Про культуру» визначає механізми, за допомогою яких держава забезпечуватиме бюджетне утримання базової мережі закладів культури і мистецтва, які вможливають органам влади раціональніше й відповідальніше розподіляти видатки на культуру в бюджеті відповідних рівнів, що, у свою чергу, сприятиме не механічному нарощуванню, а ефективнішому й обґрунтованішому використанню наявних бюджетних коштів;

передбачає зміни в умовах господарювання закладів, підприємств, організацій культури державної та комунальної власності, які приведуть до нормалізації господарчого стану й матеріальної бази закладів культури, на поліпшення соціального становища їхніх працівників;

конкретизує особливості створення, діяльності, ліквідації закладів культури та особливості трудових відносин у них, а також деякі обмеження на приватизацію в культурній сфері;

сприяє підтримці вітчизняного виробника у сфері культури з метою збереження та розвитку національної культурної традиції, формування міцної національної ідентичності громадян України засобами культури і мистецтва та забезпечення цілісності національного інформаційно-культурного простору й повноструктурності національної культури.

Проектом закону також запропоновано конкретні механізми формування належної оплати праці працівників галузі, їх пенсійного забезпечення. Зокрема передбачено:

роботу на повну тарифну ставку; допомогу на оздоровлення при наданні щорічної відпустки у розмірі посадового окладу; матеріальну допомогу для вирішення соціально-побутових питань; доплату за вислугу років у розмірах та порядку, що встановлюються Кабінетом Міністрів України;

грошову допомогу у розмірі до шести місячних посадових окладів (ставок) при виході на пенсію з посади професійного творчого працівника державних і комунальних закладів культури та за наявності у працівника відповідного стажу роботи.

Прийняття закону України «Про культуру» уможливить ефективно реалізовувати державну політику та вдосконалити правові відносини у сфері культури, а також врегулювати суспільні відносини, пов'язані із створенням, розповсюдженням, збереженням і використанням культурних цінностей.

ПЕРШИЙ ПРОЕКТ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

28 вересня 2009 року урочисто відкрилась III Міжнародна туристична виставка «Ukrainian Travel Forum 2009 (осінь)», ініційована Асоціацією лідерів турбізнесу України.

Відкривав виставку міністр культури і туризму України Василь Вовкун, привітавши організаторів та учасників і побажавши їм плідної роботи у створенні нового формату організації туристичної діяльності в нашій державі.

У прес-конференції з приводу відкриття виставки взяли участь міністр Василь Вовкун, заступник міністра Юрій Зубко, голова Державної служби туризму і курортів Анатолій Пахля, посли європейських держав та інші офіційні особи.

Під час прес-конференції відбулась презентація першого проекту державно-приватного партнерства у сфері туризму «Проект підтримки розвитку внутрішнього і в'їзного туризму в Україні». Ініціатори – ДП «Національний туристичний офіс», Асоціація лідерів турбізнесу України (АЛТУ) за підтримки Міністерства культури і туризму України.

Як зазначив міністр культури і туризму України Василь Вовкун, «вперше провідні туроператори об'єднали свої зусилля з метою підтримки розбудови національних туристичних маршрутів, розвитку внутрішнього і в'їзного туризму в Україні. Адже саме ця мережа, яка охоплює визначні об'єкти історико-культурної та природної спадщини, є гордістю українського народу, потребує нашої першочергової підтримки».

В межах проекту планується сприяти міністерству в формуванні мережі національних туристичних маршрутів і забезпеченні належного туристичного супроводу відвідувачів під час проведення фінальної частини Чемпіонату Європи з футболу 2012 року в Україні. Фінансування заходів здійснюватиметься за рахунок внесків провідних туроператорів України, членів АЛТУ.

За підрахунками АЛТУ, тільки операторами – членами Асоціації протя-

гом року буде зібрано близько 1 млн гривень.

«Оператори, з якими наразі ведуться переговори, здатні поповнити фонд проекту ще на 1 млн гривень на рік. Разом з нашими внесками це буде вже 2 мільйони. Для порівняння – цього року на потреби туристичної сфери у Держбюджеті України було закладено 2,5 млн гривень» – зазначив Тарас Декура, Президент Асоціації лідерів турбізнесу України.

30 вересня 2009 року в Українському домі під час UTF 2009 (осінь) відбулося підписання Меморандуму про співпрацю у рамках першого проекту державно-приватного партнерства у сфері туризму «Проект підтримки внутрішнього і в'їзного туризму України» між Міністерством культури і туризму України, державним підприємством «Національний туристичний офіс» та Асоціацією лідерів турбізнесу України.

СЕСІЯ МІЖУРЯДОВОГО КОМІТЕТУ ЮНЕСКО

З 28 вересня по 2 жовтня 2009 року в столиці Об'єднаних Арабських Еміратів м. Абу-Дабі відбулась 4-та сесія Міжурядового комітету збереження нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО. Україну як спостерігача на зазначеній сесії Комітету представив перший заступник міністра культури і туризму України Владислав КОРНІЄНКО.

МАГАТЕ ОПКУВАТИМЕТЬСЯ ПАМ'ЯТКАМИ

Відповідно до плану заходів Міжнародної агенції з атомної енергетики (МАГАТЕ) за проектом RER8015 «Використання ядерних методів для опису та збереження артефактів культурної спадщини в Європейському регіоні» у Києві 1–2 жовтня 2009 року проведено національну нараду з питань реалізації зазначеного проекту за участі експертів МАГАТЕ, Державного комітету ядерного регулювання України, Національної академії наук України, Міністерства культури і туризму України, Національного науково-дослідного реставраційного центру України, директорів провідних музейних закладів, бібліотек і архівів України.

На пленарних засіданнях обговорювалися питання щодо перспективності розробки й застосування ядерних методів у дослідженні, збереженні та реставрації пам'яток музейного, бібліотечного й архівного фондів України.

хроніка

ПРЕЗИДЕНТ НАДАВ ДЕРЖАВНІЙ ІСТОРИЧНІЙ БІБЛІОТЕЦІ СТАТУС НАЦІОНАЛЬНОЇ

Президент України Віктор Ющенко провів зустріч із колективом Державної історичної бібліотеки України.

Глава держави привітав працівників із Всеукраїнським днем бібліотек та 70-літнім ювілеєм Державної історичної бібліотеки. Він висловив колективі щире повагу і вдячність за працю, за благородне служіння національній культурі й науці. «Ви творите унікальну роботу у процесі нашого державного становлення. Вашою колекцією сьогодні пишається Україна», — сказав президент.

У своєму виступі В. Ющенко відзначив, що за 70 років Державна історична бібліотека України стала всеукраїнською скарбницею історичної літератури, потужним науково-методичним центром. Президент наголосив, що надзвичайно цінює внесок Історичної бібліотеки й усього її колективу у велику справу відновлення історичної пам'яті Українського народу. Історична наука — наріжний камінь нашого українського відродження, зміцнення національної самосвідомості, наголосив глава держави.

Президент підкреслив, що Державна історична бібліотека України за масштабами своєї роботи є установою справді загальнонаціонального значення. У присутності колективу бібліотеки глава держави підписав Указ Президента України «Про надання Державній історичній бібліотеці України статусу національної» та вручив його директорів бібліотеки.

Президент також дав доручення заступникові глави президентського Секретаріату Ю. Богучькому посприяти Історичній бібліотеці в реставрації пам'яток українського книгодрукування.

Президент також вручив державні нагороди працівникам бібліотечної справи.

Перед початком зустрічі В. Ющенко оглянув найстаріші пам'ятки фонду бібліотеки.

Державну історичну бібліотеку України засновано в 1939 році на базі книжкових фондів Антирелігійного та Історичного музеїв для сприяння розвитку історичної науки і освіти. Найстаріша пам'ятка фонду — рукописний «Помянник» Києво-Печерської лаври (кінець XV — початок XVI ст.). Унікальними вважаються також острозькі видання І. Федорова «Новый завет с Псалтырью» (1580), «Библия» (1581) та ін. Одним з головних напрямів роботи бібліотеки сьогодні є науковий аналіз, прогнозування й методичне забезпечення розвитку історико-красознавчої бібліотечної діяльності в Україні.

ВАСИЛЬ ВОВКУН ВРУЧИВ ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ БІБЛІОТЕКАРЯМ

30 вересня 2009 року у приміщенні МКТ міністр Василь Вовкун привітав працівників галузі із професійним святом — Всеукраїнським днем бібліотек, та вручив державні нагороди почесним бібліотекарям.

Василь Вовкун відзначив, що в його роботі особливе місце займає бібліотечна справа, адже книга — це те, що формує духовність та життєві цінності людини, і оберігати храм книг — обов'язок Міністерства культури і туризму України.

КИЇВСЬКА ВЛАДА ПРОТИ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Більшість киян вже не дивуються повідомленням про безмежність цинізму київської міської влади. Але інформація кількох телеканалів увечері 29 вересня просто шокувала: влада збирається знести пам'ятник

видатному українському філософу Григорію Сковороді на Контрактовій площі Подолу. Він створений у 1976 р. видатним українським скульптором Іваном Кавалерідзе (це була його остання робота) за участю архітектора Василя Гнездилова. Рішенням Київського міськвиконкому від 5 вересня 1977 р. № 1332 взятий на державний облік як пам'ятка монументального мистецтва місцевого значення.

Дуже показовою є аргументація чиновництва за знесення пам'ятки: одні кажуть, що тут, на Контрактовій площі, слід спорудити пам'ятник Київському митрополиту Петру Могилі, а два пам'ятника на одній площі не можуть бути (хоча на цій же площі вже є пам'ятник П. Сагайдачному); інші кажуть про потребу відбудувати будинок Київського магістрату XVII століття, якому Г. Сковорода буде заважати. У нас є небезпідставні підозри, що справжня причина набагато прозаїчніша: комусь із наближених до влади потрібна ця земельна ділянка під забудову.

За коментарем ми звернулися до голови Державної служби з питань національної культурної спадщини Миколи Кучерука. Микола Максимович був дуже лаконічним: «Згідно зі статтею 22 Закону України «Про охорону культурної спадщини» пам'ятки забороняється зносити, змінювати, замінювати, переміщувати (переносити) на інші місця. Переміщення (перенесення) пам'ятки на інше міс-

це допускається як виняток у випадках, коли неможливо зберегти пам'ятку на місці, за умови проведення комплексу наукових досліджень з вивчення та фіксації пам'ятки. Фінансування всіх заходів проводиться за рахунок коштів замовника робіт, які викликали необхідність переміщення (перенесення) пам'яток. Дозвіл на переміщення (перенесення) пам'ятки місцевого значення може надати тільки Міністерство культури і туризму України».

Віктор ВЕЧЕРСЬКИЙ

НЕБЕСНЕ В РОЗКОШІ ЗЕМНІЙ

Скільки разів проїздив електричкою та потягом повз Бучу... Промайне і забуде. Лише почув, що тут проводиться скульптурний пленер «Небесне в розкоші земній», організатором якого є міський голова Анатолій Федорук, я завітав у чарівне місто. З перших кроків сподобалась Буча своєю знаковою чистотою, зеленими газонами та дбайливо розставленою архітектурною малою пластикою. Видно, що в ньо-

му дбають про благоустрій і це впадає в очі, а це і автошляхи, і тротуари, і фасади будинків, і зелені насадження та багато іншого. Зовнішній вигляд міста приваблює своєю охайністю, а якщо сказати, що місто розташоване серед лісу — чудової природи, кришталево чистого повітря, можна лише позаздрити бучанам.

Ще в електричці я почув про добрі справи мера міста, про його третю каденцію, а це вже говорить щось. Бучани мають дбайливого господаря, який опікується містом.

Міську поліклініку після ремонту, кажуть бучани, важко впізнати, вона нагадує палац. Чимало зроблено для дитячих лікарень, збудовані дитячі майданчики. Одразу помітно: існуючі проблеми оперативно вирішуються. І це приємно.

До міста приїхало десять відомих професійних скульпторів, у творчості яких не один симпозиум. Так, скажімо, у Володимира Протаса це вже 26, тут створив композицію «Діана».

Очолив симпозиум заслужений художник України Микола Білик, автор багатьох київських пам'яток. Зокрема, Ярославу Мудрому, княгині Ользі. Цього літа для Полтави він створив пам'ятник гетьману України Іванові Мазепі, на жаль, ще й досі не відкритий.

Усі твори вже виконані і розставлені по місту — це подарунк бучанам до дня міста, яке відзначатиметься 3 жовтня. Тут працювали Олександр Мацюк, який створив «Мій острів», Клим Степанов з Одеси композицію «Людина і природа», Назар Білик — «Старий і море», Костянтин Добрянський — «Ангел», Андрій Балог «Єдність». Усі троє — викладачі Київської академії образотворчого мистецтва і архітектури.

Володимир Кочмак з Харкова створив композицію «Плече горя», а Петро Глемязь — «Ріка долі».

«МАЮ ЩО СКАЗАТИ»

Своїми графічними роботами розмовлятиме з киянами художник Марко Галенко. Його виставка відкривається 9 жовтня в Музеї українського народного декоративного мистецтва (вул. Івана Мазепи, 21, корпус 29). Виставка триватиме до 10 листопада.

■ АНОНСИ ■

ОДЕСА

2–5 жовтня

Кінотеатр «Маски» за участю «Баварського дому в Одесі» проводить фестиваль «Нове німецьке кіно». У програмі художні стрічки: «На дев'ятому небі» Андреаса Дрезена, «На другому краю раю» Фатха Акіна, «Абсурдистан» Вейта Гельмера, «Усе йде за планом» Франціски Мелецки та «Страйк» Фолькера Шлендорфа.

2 жовтня

В Одеському українському музично-драматичному театрі імені В. Василька прем'єра комедії «Два ангели» за п'єсою письменника-сатирика Віктора Шендеровича «2 ангели, 4 людини». Режисер-постановник Ігор Равицький.

3 жовтня

Дитячим святом за участю клоунів та ряджених відкривається новий льодовий сезон на катку «УМКА».

5 жовтня

В Одеській філії Грецького фонду культури — закриття виставки Степана Алеяна «Знайомі обличчя» (художні фотопортрети діячів культури й мистецтва).

7 жовтня

Фінальна частина фестивалю «Російський сувенір». У програмі: виступи кращих етнографічних колективів і солістів етнічних росіян Одещини, виставки зразків російського вишивання, різьблення по дереву, побутових прикрас. Гала-концерт у приміщенні Російського драматичного театру.

ХАРКІВ

5–12 жовтня

Харківський художній музей.

Виставка живопису другої половини XX століття «Україна у серці моєму...»

Харківський історичний музей.

Виставка «Перлина Слобожанщини. Історія Будянської порцеляни».

Харківський обласний центр народної творчості.

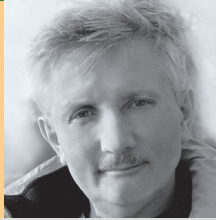
Виставка робіт майстрів народної творчості та самодіяльних художників «Україна моя незора».

9 жовтня

Бенефіс заслуженої артистки України Віри Харитонові. Ф. Легар, В. Масс, В. Червинський «Весела вдова». (Оперета на дві дії).

Харківський театр музичної комедії.

редактор рубрики
Сергій МАРЧЕНКО

репортер

Від Батьківщини крові до батьківщини душі

Санте ГРАЧОТТІ
(Римський університет
«Ла Сап'єнца»,
Академія дей Лінчей, Рим)

«Марія» – так називається єдиний міжнародний фестиваль жіночих мовиств в Україні. Присвячено його пам'яті першій народній артистці України Марії Заньковецької.

Цього року (23–28 вересня) форум – VI за числом – присвятили ще й 200-річчю від дня народження Миколи Гоголя, «художній світ якого – це пограниччя, гра знаків і гра з реальністю, поєднання у прозі реалізму і фантастики».

На конференції «Магічний вплив М. Гоголя на світовий та український культурні процеси», що проходила в рамках фестивалю, значний інтерес викликала інавгураційна лекція італійського професора Санте Грачотті, прочитана українською мовою, – «ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ГОГОЛЯ: ВІД БАТЬКІВЩИНИ КРОВІ ДО БАТЬКІВЩИНИ ДУШІ».

Пропонуємо нашим читачам її скорочений виклад, ексклюзивно наданий редакції «КіЖ».

Професор Грачотті.
Фото 2009 і 1983 рр.

Життя Гоголя було позначене особливою динамікою; у 1843 році В. Жуковський писав Погдину: «(Гоголь) не може зупинитися, – його основні ліки – це подорож». Але вже сам Гоголь зізнавався в листі з Риму тому ж Погдину 17 жовтня 1840 року, розповідаючи про сприятливий вплив на нього подорожі до Австрії (де він боявся померти серед «німців»): «Дорога – єдині мої ліки, і цього разу мене вилікувала». Вчені багато писали про подорожі Гоголя як творчий метод, що його Гоголь застосовував для встановлення тієї фізичної дистанції між собою і Росією, що допомагала йому відтворювати її у своїй фантазії та писати про неї: «Я можу писати про Росію лише в Римі» (1842, лист до Плетньова). Але є щось набагато глибше й захоплююче в мандрах Гоголя, через які хтось його слушно назвав письменником «у дорозі», «on the road». Мандрівник рушає в подорож, щоб відкрити Європу, але насамперед для того, щоб відкрити себе, – і лише через ці відкриття зароджується в ньому, набирає форми і нестримної сили той фантастичний світ, який він поволі розгортає у своїй творчості. Просторово-екзистенційну подорож Гоголя можна було б визначити, якщо скористатися знаменитою формулою Жозефа де Местра, як подорож «навколо власної душі», «*autour de son âme*».

Перший етап цієї його подорожі – і разом з тим перший елемент його етично-художнього формування – народжується з його зустрічі з батьківщиною крові, з того, як він переживає упродовж всього свого існування зв'язок з своєю українською батьківщиною. Україна – перший літературний об'єкт його великої прози, але це також і перше – і найбільш стійке – з міфічних місць мрійника-Гоголя. Пишучи «Вечори на хуторі біля Диканьки», він не просто використовує літературний жанр, дуже популярний в Європі Романтизму, хоч і послуговується ним украй вміло, – Гоголь пише перший розділ історії свого «виховання почуттів».

Так народжується і живе в його фантазії Україна «минулих часів», Україна міфічна, тобто, за означенням, утопічна, – Україна, який він буде вірний усе своє життя, переходячи від світу фольклору, втіленого у «Вечорах...», – світу, завислого між небом і землею, мов аеростат, – до української реальності «Миргорода», розділеної на дві частини між історичним епосом («Тарас Бульба») та позаісторичною нерухомістю, механічною повторюваністю жестів і ритуалів у дрібних землевласників минулого («Старосвітські поміщики» та ін.). Погляд спостерігача одночасно потішений і закоханий; Україна вже не тільки лише батьківщина крові, а й перша батьківщина душі, відданість якій Гоголь зберігатиме усе своє життя. Маю на увазі пристрасть, яку він завжди почував до історії «Малоросії» і до запорозьких козаків, маю насамперед на увазі постійну присутність образу України як незмінної точки відліку для визначення цінності нових знайомств і нового досвіду: «Что сказать тебе об Италии? – пише він з Риму 2 квітня 1837 року Данілевському. – Мне кажется, что будто

бы я заехал к старинным малороссийским помещикам. Такие же дряхлые двери у домов все на старинный манер. Здесь все остановилось на одном месте и далее нейдет». І якщо правда, що у переробленій версії «Тараса Бульби» в 1842–1843 роках епопея вільного козацького народу була трансформована в епічне уславлення Росії, є також правдою й те, що в той самий період ще тривала закоханість Гоголя у римський народ, – закоханість, яку він відчув у перший же момент приїзду до Риму в 1837 році. Ця любов була викликана, природно, серед інших причин, тією спорідненістю, яку він вбачав між римлянами і вільним українським народом, побаченим у легендарному світлі козацької Січі.

Рим – це батьківщина душі, в якій Гоголь знайшов усе те найпрекрасніше, чим була для нього батьківщина крові, але особливо все те прекрасне, що він вкладав у свою мрію про досконалий світ, – світ, який він шукав навіть тоді, коли своєю творчістю прозаїка і драматурга шмагав гріхи тогочасного російського суспільства. Протягом свого першого перебування в Італії 1837 року Гоголь писав з Риму, сп'янілий від щастя: «(Италия) моя! Никто в мире ее не отнимет у меня! Я родился здесь. – Россия, Петербург, снега, подлещы, департамент, кафедра, театр – все это мне снилось. Я проснулся опять на родине».

Римське небо було одним з тих багатьох елементів, які склали для Гоголя чар Вічного Міста, – небо, яке разом з руїнами, з церквами, з старовинним і сучасним мистецтвом приваблювало натовпи захоплених туристів і вчених з усієї Європи. В Римі, у період, коли там мешкав Гоголь, перебували сотні художників, насамперед німецьких, які формували особливі ініціативні гуртки художнього і водночас містичного спрямування, як, наприклад, Назарейці. Звідси його пристрасть до мистецьких творів, насамперед до картин і фресок, особливо до Рафаеля, а надто ж захоплення його Мадоннами, – захоплення, яке для багатьох у той час перетворювалося на поклоніння перед урбінсько-римським художником, що вважався митцем божественного натхнення.

Гоголь не став католиком, як хтось цього бажав, а інший хтось боявся. У Римі він почував себе надконфесійним християнином, як він вразно себе визначав, коли писав до матері, розвіюючи побоювання щодо свого навернення в католицизм, оскільки, як він твердив, православна і католицька віра – це одне й те саме. Це було унікальне переконання, якого Гоголь не міг запозичити від жодної з офіційних церков – ні католицької, ні православної, – переконання, якого не поділяли, однак, такі постаті, як Жуковський і Шевиринов, при всій їхній відкритості до Заходу.

Теологи і одного й другого угруповання могли небезпідставно звинуватити Гоголя в поверховості й неосвіченості через те, що він не брав до уваги теологічні та історичні бар'єри між двома церквами. Насправді ж Гоголь анулював ці бар'єри, повертаючися, з одного боку, до джерел євангельського вчення, а з другого – переживаючи на власному досвіді їхню нероздільну вітальність у літургії та молитві. Також і через те Рим був для Гоголя фантастичним утопічним світом: це перша батьківщина його душі, яку він зустрів за межами Росії та України.

Міф Риму занепадає в ньому в другій половині 40-х років. У Римі Гоголь побував дев'ять разів

упродовж одного десятиліття – від 1837 до 1847 року, залишаючися там в цілому чотири з половиною роки, тобто фактично половину цього часу. Зростаюча байдужість до Риму глибшала разом з його творчою кризою, яка у свою чергу супроводжувалася «духовною» кризою (або ж і провокувала цю кризу), що стала епілогом його шляху як людини і як письменника. 1847 рік – це рік останньої подорожі Гоголя за кордон, що завершилась паломництвом до Святої Землі і поверненням до Росії в квітні 1848 року; разом з тим це ще й рік публікації «Вибраних місць із листування з друзями», – твору, що був найбільш вражаючим виразом тієї «кризи».

Останні десять років життя Гоголь марно намагався закінчити «Мертві душі», додаючи до першої частини другу з тих трьох, які, за зразком Данте, мали вибудувати структуру його «поєми»; як відомо, більш чи менш закінчена друга частина була двічі спалена, і вдруге – за кілька днів до смерті. Письменник, який презентував у спосіб вражаючий «Пекло» сучасній йому російській реальності (звідси звинувачення Гоголю в «наклепах» на Росію), не зміг дати літературне втілення її моральному воскресінню, уявити собі позитивну Росію, очищену від помилок і, можливо, осягну добротою.

Ось тому Гоголь відвідує кілька разів Оптину Пустинь, лишаючи по собі спогад зразкового благочестя, молитви і практикує аскетичний спосіб життя, читає Отців Церкви і теологів, зокрема й західних, здійснює паломництво до Святої Землі (не отримуючи, однак, від цього духовного набутку), планує вирушити до Афону, – також і для того, щоб упорядкувати свої літературні проекти, – пише невеличкий твір «Размышления о Божественной Литургии», в якийсь момент думає навіть стати ченцем. Гоголь прагне підкреслити, що основним у таких творах, як «Ревізор», був не сміх, а намагання з його допомогою морально виховати суспільство.

Зрозуміло, була необхідна зміна руху, більш того – був необхідний початок нового шляху: особистого і літературного шляху аскези. «Вибрані місця...» засвідчують надзвичайне витончення духовності Гоголя – починаючи від ідей щодо набуття мудрості та постійного й універсального учнівства християнина, зануреного в незмінний пошук мудрості, до ідей щодо цінності медитації в «отлученні от мира» також і для світського православного, чия минуле зобов'язання у світі набуває сенсу в мовчання медитативної пустелі.

Але, переходячи від внутрішньої сфери до сфери організаційних історичних структур Держави і Церкви, Гоголь, – який нині бачить усе в релігійному ключі та доручає релігії завдання керувати долями суспільства, – втрачає ясність і глибину теологічного бачення, плутаючи майбутнє з теперішнім, досконалість майбутнього Завершення Світу, *Eschaton*, – з досконалістю сучасного йому російського православного суспільства. В цій частині «Вибраних місць...» Гоголь візіонер і пророк відступає, – не усвідомлюючи цього, – перед невпізнаним Гоголем-ідеологом, який, захищаючи інституції від можливого «зараження» їх переконаннями, настійливо підкреслює їхню абсолютну досконалість і неможливість порівняння з іншими інституціями його часу.

репортер

■ ПРИНАГІДНО

Професор **Санте Грачотті** (1 грудня 1923, м. Озімо, Італія) – філолог, історик слов'янських літератур, іноземний член НАНУ (1991), Академії наук Польщі та Хорватії. Член Національної Академії дей Лінчей (Рим). Почесний доктор Варшавського, Краківського, Вроцлавського та Великотирновського університетів. Почесний президент Товариства Адама Міцкевича та Італійської асоціації українських студій.

Грачотті був професором, завідувачем кафедрою слов'янської філології в Міланському католицькому університеті (1965–1972), в якому заснував одну з кращих славистичних бібліотек Італії, та професором Римського університету «Ла Сап'єнца» (1972–1996). Під керівництвом Грачотті Департамент слов'янських студій в Римському університеті перетворився на єдиний в Італії та Європі центр славистики: тут представлені практично всі слов'янські мови та культури. Грачотті співпрацював із Фондацією Чіні (Венеція), в структурі якої був директором Інституту «Венеція і Схід», відповідальним за зв'язки з країнами Центрально-Східної Європи (1963–2002). Проф. Грачотті став одним із фундаторів Італійської асоціації славистів (в 1969–1979 роках – її президентом), віце-президентом Міжнародної асоціації з вивчення й поширення слов'янських культур при ЮНЕСКО та Міжнародного комітету славистів та, до речі, іноземний член Національної Академії наук України, – приїздив лише раз. Виступати на IX Міжнародному з'їзді славистів у Києві. Було це такої ж лагідної, як і нині, осені: форум тривав з 6 по 14 вересня 1983 року. На представницьку акцію прибули слависти з 26 країн, її учасниками стали Микола Бажан, Олесь Гончар, російські вчені Дмитро Лихачов та Борис Рибаків... Проте однією з найпомітніших зарубіжних постатей все одно залишався професор Санте Грачотті.

Окрім засідань та секцій, була передбачена велика культурна програма (відвідини Чернігова, Канева, Музею народної архітектури) – тож академік Петро Тронько запросив мене, аби найповніше всі ті події зафотографувати. З багатьма учасниками я перезнайомився одразу – передусім тому, що у гостей миттєво виникло запитання: а чому це у мене зачіска «під горщик»? (Насправді, на Форум я приїхав прямо зі знімального майданчика, зі скансена у

Спіраючись на компаративістичні дослідження, Грачотті висунув концепцію неперервного культурного взаємозв'язку Західної та Східної Європи, культури слов'янства як органічної частини духовного спадку європейської цивілізації, із особливим акцентом на роль релігійних чинників у процесі культурної взаємодії. При кафедрі слов'янської філології від 1977 року він запровадив лекції з української мови, які започаткували процес створення кафедри україністики (2000). Сприяв організації співпраці з НАНУ, зокрема, проведенню італійсько-українських симпозиумів (Київ, 1994; Венеція, 1999). Наукові студії та ініціативи Грачотті становлять значний внесок у світову славистику в плані переосмислення ролі України та української культури в розвитку Європи.

У низці україністичних досліджень вчений порушив проблему давньої української літератури як реалізації унікального до сьогодні «пан'європейського синтезу», що став невід'ємною частиною європейської культури. Грачотті постійно приділяє увагу історичній ролі посередництва поліконфесійної багатомовної України в діалозі між Заходом і Сходом Європи, а також у подоланні дихотомії слов'янського світу, розділеного між «латинською» та «візантійською» традиціями. На соціокультурних та етичних проблемах Голодомору зосереджена доповідь дослідника на симпозиумі «Смерть землі. Великий Голод в Україні 1932–1933 рр.»: «Аспект геноциду шляхом голоду: духовний геноцид». Важливою віхою в розвитку україністики в Італії став організований Грачотті симпозиум «Релігійна історія України», результатом якого стало перше в Європі панорамне дослідження історії українських церков та сьогодишньої ситуації в Україні у сфері релігії.

З академіком Петром Троньком. 1983

«То була інша країна, інший час...»

Сергій МАРЧЕНКО

Замідувавшись майже бездоганною українською видатного слависта, професора **Санте Грачотті**, «КіЖ» вирішила нагадати читачам обставини першого візиту вченого до України.

До нашої столиці сеньйор Грачотті – один із фундаторів Італійської асоціації славистів, віце-президент Міжнародної асоціації з вивчення й поширення слов'янських культур при ЮНЕСКО та Міжнародного комітету славистів та, до речі, іноземний член Національної Академії наук України, – приїздив лише раз. Виступати на IX Міжнародному з'їзді славистів у Києві. Було це такої ж лагідної, як і нині, осені: форум тривав з 6 по 14 вересня 1983 року. На представницьку акцію прибули слависти з 26 країн, її учасниками стали Микола Бажан, Олесь Гончар, російські вчені Дмитро Лихачов та Борис Рибаків... Проте однією з найпомітніших зарубіжних постатей все одно залишався професор Санте Грачотті.

Окрім засідань та секцій, була передбачена велика культурна програма (відвідини Чернігова, Канева, Музею народної архітектури) – тож академік Петро Тронько запросив мене, аби найповніше всі ті події зафотографувати. З багатьма учасниками я перезнайомився одразу – передусім тому, що у гостей миттєво виникло запитання: а чому це у мене зачіска «під горщик»? (Насправді, на Форум я приїхав прямо зі знімального майданчика, зі скансена у

Закінчення. Початок на стор. 4

Можна було б сказати, що Гоголь «Вибраних місць...», – хоч і йдучи супроти власної волі, – доручає провіденційні завдання також і Західній Церкві (мається на увазі католицька Церква, оскільки, як уже згадувалось, Гоголь визнає, що ішов до Христа, – але не уточнює, в який саме момент свого життя, – через теологічну думку протестантизму, а не католицизму).

А це веде до ще одного висновку, до якого пізній Гоголь не доходить: що справжня Церква – це Церква цілісна, збудована з двох своїх конститутивних частин, Сходу і Заходу, і що доля і обов'язок двох Церков – не виключати взаємно одна одну, а об'єднатися, оскільки кожна з них доповнює іншу.

Старий мрійник, розчарований своїм – уже вичерпанним – досвідом письменника, наляканий вітрами революції, що вiali на Заході, зачарований новим відкриттям релігійної і національної тра-

Переяслави-Хмельницькому, де робив репортаж й знімався у гоголівському фільмі Юрка Ткаченка «Вечори на хуторі біля Диканьки»). Пригадую, як тепло до мене, чи точніше, до моєї ролі літописця Форуму (а за тиждень я зняв понад сотню роликів плівки) поставився тоді Санте Грачотті.

На початку 1980-х у країні був пік «застою», і проявлялося це в ідеологічних нісенітницях і навіть злочинах, згадувати про які нині можна не інакше, як сміючись крізь сльози. Наприклад, майже кожний гість з-за кордону, що його ми зустрічали в Бориспільському аеропорту, дуже дивувався, побачивши ліворуч виходу стенд – довжелезний, з портретом Леніна, відтиском газети «Іскра» та іншими «візйями» з короткого курсу ВКП(б)... На початку мирного міжнародного зібрання науковців радянський винищувач на Далекому Сході пустив ракету в пасажирський корейський літак, що летів з Аляски, збився з курсу й залетів на «нашу» територію. Розголос цієї сумної події у світі був тоді колосальний! Але радянська пропаганда наполягала на односторонній правоті СРСР... У передостанній день роботи Форуму вчені-слависти мусили прийняти «Звернення учасників IX Міжнародного з'їзду славистів до всіх вчених світу»: з метою «підтримати антивійськові ініціативи миролюбних держав, помножити свої зусилля в боротьбі за мир, своїми активними діями створити нездоланну перепону ворожим мирним силам...». (Цитую за газетою «Київський університет», 23 вересня 1983 р.) Сама ідея такої відозви нібито й не

викликала сумнівів, але ж зарубіжні вчені були обурені загибеллю цивільних людей у збитому над морем літаку! Лише завдяки виваженості академіка Петра Тронька, і – наскільки я тоді міг збагнути у кулуарах, – гуманістично-налаштованій позиції Санте Грачотті, вдалося знайти компроміс: звернення підписали всі – і тим самим зберегли можливість і надалі налагоджувати контакти між радянською і зарубіжною наукою.

Тоді сеньйору Санте було майже шістьдесят. Але й нині, у свої 85, він виглядає особливо усміхнено, жваво й... молодю. Хіба що волосся стало світлішим. Згадавши, що було 26 років тому, Санте Грачотті лише тихо зітхнув: «То була інша країна, інший час...». Воно й правда: ніяких звернень до міжнародної громадськості зараз у столиці України італійцю-вченому підписувати не довелося.

На фото
У музеї просто неба
у Пирогові. 1983

Оксана Пахльовська,
професор Грачотті
і Лариса Кадилова,

диції своєї Батьківщини, зводить усе до ідеології, яку ментально трансформує в проєкт майбутнього, – і пропонує для його реалізації консервацію, хоча очищену й радикалізовану, інституційного та ідеального *status quo* Росії Ніколая І. Отже, ідеологія – замість утопії, ідеологія там, де більше немає утопії. Ідею двох Церков, або ж ідею єдиної універсальної – католицької і православної – Церкви, що дихає на обидві легені, півтора століття після Гоголя висловить цією щасливою формулою Іван Павло II, скориставшись детальною автобіографією В'ячеслава Іванова, – але цю ідею з неймовірним випередженням висловила думка пізнього Гоголя, на якого зійшов пророчий дух. Він цього не помітив, продовжуючи блукати в тривожних сумнівах пошуку, але це був той момент, в який він побачив перед собою ту недозримую батьківщину душі, якої він так прагнув.

редактор рубрики
Алла ЧЕРДИНЦЕВА

СВІТОВА КУЛЬТУРА

Путівник до Данте

■ «ЦЕНТРАЛЬНО-ЄВРОПЕЙСЬКЕ ТЕАТРАЛЬНЕ КОЛО»

Драматичний театр імені М. Йокая (м. Бекешчаба, Угорщина) виступив ініціатором і організатором програми «ЦЕНТРАЛЬНО-ЄВРОПЕЙСЬКЕ ТЕАТРАЛЬНЕ КОЛО». Головною її ідеєю є презентація культурних здобутків семи сусідніх країн (України, Словенії, Австрії, Хорватії, Румунії, Словаччини і Сербії). Від кожної з них запрошується один представник, що протягом місяця працює над постановкою вистави за п'єсою автора-співвітчизника. Обрана п'єса втілюється на базі театру імені М. Йокая. Покази вистави відбуваються щодня протягом декількох тижнів.

Знаковим є те, що відкрився проект (що проходить за підтримки посольства України в Угорщині та особисто Надзвичайного і Повноважного посла Дмитра Ткача) саме місяцем України, в рамках якого 25 вересня 2009 року відбулася прем'єра вистави «Одруження» Миколи Гоголя в постановці художнього керівника Київського академічного Молодого театру, н.а. України Станіслава Мойсеєва. Художник постанови — Володимир Карашевський, художник по костюмах — Юлія Заулична.

Продовженням презентації України у програмі стали гастролі Київського академічного Молодого театру на сцені Театру імені Йокая з виставою «Маринований аристократ» (у ролях з.а. України Олексій Вертинський, н.а. України Валерій Легін, Ірма Вітовська, Вікторія Авдєєнко).

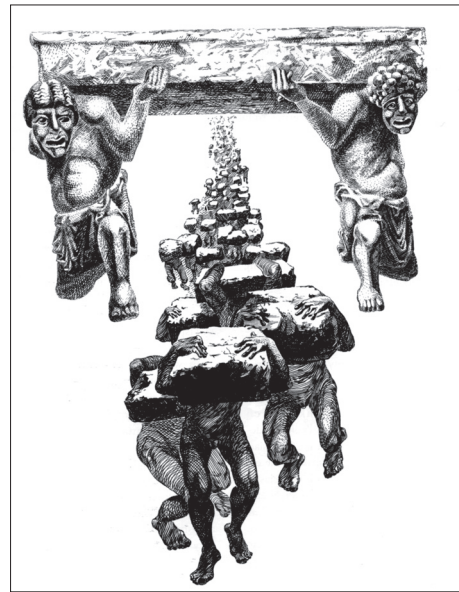
За словами Станіслава Мойсеєва, співробітництво з угорцями розпочалося з пропозиції створити виставу. «Мені запропонували реалізувати п'єсу сучасного українського драматурга, проте я мав іншу ідею — ставити «Одруження». Це влаштувало всіх, адже українці святкують 200-річчя Гоголя, а в Угорщині добре знають нашого класика: лише цього року в театрах країни буде поставлено 4 вистави по «Одруженню».

В процесі переговорів, коментує худрук Молодого театру, виникла ще й ідея показати в рамках «Українського жовтня» виставу Молодого театру. «Угорська сторона наполягала саме на сучасній українській п'єсі — так з'явився «Маринований аристократ».

Чи давно ви перечитували «Божественну комедію» Данте Аліґ'єрі? На зламі XIII—XIV століть великий флорентієць провів нову еру в історії людства. Його поема стала прозрінням для сучасників, взірцем для наступників — та, відповідно, вічною загадкою для дослідників всіх часів.

В Україні видано монографію ««Комедія» Данте Аліґ'єрі. Мистецький комен-

тар XIV—XX століть», автор якої, відомий мистецтвознавець, доктор філософії, член Національної спілки художників України, заслужений діяч мистецтв України Ольга Петрова (відома, зокрема, й за багаторічним вивченням творчості Данте Аліґ'єрі), запропонувала читачам вирушити у захоплюючу мандрівку шляхами образотворчої Дантеани: розглянула історію впливу на художників сімох століть поеми геніального флорентійця. Появі книги сприяли Італійський інститут культури в Україні, зокрема його директор, професор Нікола Франко Баллоні, та Товариство Данте Аліґ'єрі у Києві.

У новій науковій розвідці Ольга Петрова розглядає широкий спектр образотворчого матеріалу: від мініатюр манускриптів і гравюр першодруків «Божественної комедії» — до творів модерністів XX століття. Впродовж семи століть, від часів створення ілюстрацій до поеми Боттічеллі, «Страшного суду» Мікеланджело — до «Барки Данте» Делакруа, «Брами пекла» Родена та авторських коментарів італійських митців XX століття й химерних візій Сальвадора Далі, — художники відкривали в «Комедії» риси і проблеми, суголосні власному часу. Як показує дослідниця, актуалізація дантових тем виявилася домінантною тенденцією у «коментаторів» XX століття.

Образотворчу Дантеану проаналізовано на тлі розвитку мистецтва Європи впро-

довж сімох віків. Однею з безсумнівних переваг книги є розгляд дантівської образотворчої традиції в контексті еволюції стильових напрямків. Завдяки урахуванню широкого соціокультурного контексту, аналіз набуває культурологічної стереоскопічності. Тактовно та аргументовано включено до тексту й українську «Дантеану». У вітчизняній літературі її розвиток пов'язано з великими іменами Т. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки, а в XX столітті — зі школою перекладу Г. Кочура, М. Бажана, Є. Дроб'язка, М. Стріхи. Як засвідчує аналіз, наша образотворча дантівська традиція є значно скромнішою.

Можна додати до сказаного, що ілюстрації самої Ольги Петрової до окремих пісень поеми, виконані ще у 1970-х роках, високо оцінили на батьківщині Аліґ'єрі. Особистою перевагою пані Ольги як дослідниці є те, що вона поєднала у тексті аналітичний хист з тонким поглядом митця, який органічно відчуває кожний порух мистецького твору. Отже, сподіваємося на щасливу долю книги ««Комедія» Данте Аліґ'єрі. Мистецький коментар XIV—XX століть».

Тетяна КАРА-ВАСИЛЬЄВА,
доктор мистецтвознавства,
член-кореспондент

Академії мистецтв України
Пісня X — «Пихаті» (Чистилище). Ольга Петрова

«Втрачені душі» у Києві

На одному з найбільших міжнародних фестивалів України «ГогольФест» вперше за межами Литви представлено одну з найновіших вистав Клайпедського державного музичного театру «Втрачені душі».

В рамках міжнародного мистецького фестивалю у Києві в історичному приміщенні «Мистецького арсеналу» любителі балету мали можливість побачити танцювальний спектакль «Втрачені душі» у двох частинах. Прем'єра відбулась у Литві в серпні цього року на Клайпедському музичному фестивалі опери та симфонічної музики «Музичне узбережжя», де цей спектакль викликав зацікавленість публіки і був добре оцінений.

Лібрето та хореографію спектаклю створила литовський хореограф, яка проживає в Бельгії, Раса Алксініте, використавши роботи чотирьох добре відомих литовських

композиторів: Онуте Нарбутайте, Альгїрдаса Мартінайтіса, Гедрюса Пускунігіса і Ліни Лапеліте. Дизайн костюмів створений литовським модельєром Йолантою Рімкунте.

«Втрачені душі» — танцювальний проект, що складається з чотирьох різних і, в той же час, дуже схожих композицій, символічно об'єднаних темою «знахідок і втрат». Хореограф підбрала для цього

спектаклю форму мініатюр, таким чином підкресливши, що у спектаклі відображені долі не одного індивідуума, а багатьох людей, про яких говорить мова рухів під звуки творів литовських композиторів: «Па-де-де» Онуте Нарбутайте, «Людина з Ованотепка» Ліни Лапеліте, «Молитва істинного слова» Альгїрдаса Мартінайтіса та «Сон Стрінберга» Гедрюса Пускунігіса.

У спектаклі танцюють майстри балету Клайпедського державного музичного театру: Річардас Янкявічюс, Аушра Красаускайте, Томас Лезенгас, Ауреліюс Лішкаускас, Вальдемарас Марцінкус, Йоланта Мінейкіте, Беата Моліте-Кулікаускене, Крістіна Тарасявічюте, Артурас Женчюс.

«Мене заінтригувала розповідь про вечір поезії Сігітаса Гядаса, світла йому пам'ять, під впливом якої композитор Альгїрдас Мартінайтіс написав твір «Молитва істинного слова». Мені здалося, що твір композитора якнайкраще відображає сьогодишню ситуацію в Литві, коли незвичайна краса душі, щирість, талант переплітаються з передчуттям безумства, падіння, трагедії...», — каже хореограф спектаклю Раса Алксініте.

На фото:
Сцена зі спектаклю
«Втрачені душі»,
Фото М. МАЦЯВІЧЮСА

редактор рубрики
Віра КАРПЕНКО

КНИГОЗБІРНЯ

■ ПРИНАГІДНО

Коли ви останній раз були у бібліотеці? Що вважаєте треба зробити, аби бібліотеки стали популярнішими? З цими запитаннями наш кореспондент Ганна Устенко вийшла на вулиці столиці України.

Людмила ОСІЙЧУК, фотограф:

— Вчора якраз записалася до бібліотеки. Проходила повз неї, зайшла. Всередині затишно і тихо, м'які килими приглушують кроки і пахне так особливо по-бібліотечному, старими дерев'яними полицями, папером. За читацький квиток взяли всього 2 грн. Розказали мені правила — книжки дають тільки на два тижні, відтак штрафують по 50 коп. за кожен день. Бібліотека дуже охайна, але видно, що все тримається на ентузіазмі її працівників. Фонди не багаті. А щоб покращити стан бібліотек, передовсім, потрібно виділити хоча б невеликі кошти на їх популяризацію, бо багато хто навіть не знає, що ці будинки книг ще й досі існують. Якби ж бібліотеки стали більш знаними, то частково вирішилося б питання і з поповненням їхніх фондів — люди б самі почали дарувати книжки. Я, наприклад, так роблю.

Світлана МАНЧУК, менеджер:

— У бібліотеці не була вже років чотири. А то ходила до Парламентської, дописувала дипломний проект. Зараз же мені легше книжку купити. Та коли б у бібліотеці можна було подивитися відеодиски, була б постійним відвідувачем. Ще хотіла б щоб у бібліотеках була не дуже дорога доставка книжок додому.

Олег САХНО, рекламист:

— У бібліотеці мого міста Вишневого був ще 2004 року. Ходив почитати останні випуски московського журналу «Если». Я б відвідував ці заклади, якби вони були, наприклад, біля моєї роботи або працювали довше, а так я до них просто не встигаю потрапити.

Борис САВЧУК, лікар:

— Років два тому, як був у НБУ імені В. І. Вернадського, шукав підшивку однієї старої газети. Хотілося б, щоб у цих закладах були сучасніші, комфортніші умови, комп'ютери, інтернет. Якби були, то стало б дуже зручно — адже книжки зараз дорогі.

Які перспективи бібліотечної галузі, чи зміниться життя на краще її працівників після засідання Кабміну 30 вересня цього року? На ці та інші запитання ми попросили відповіді Марину Олександрівну Божко, головного бібліографа центральної бібліотечної системи Шевченківського району (працює в бібліотеці імені Є. Плужника) та Віру Михайлівну Антонову, бібліотекаря першої категорії, яка працює в бібліотеці «Деміївська» Голосіївського району.

— Які Ваші враження з приводу новини?

М. О. Божко. Я вважаю, дуже добре, що бібліотекарів нарешті побачили і почули. На нас зазвичай уваги звертають мало. Власне кажучи, вперше від проголошення незалежності працівники бібліотеки ідуть у законі окремим рядком, а не разом з цілим рядом гуманітарних професій.

В. М. Антонова. Тільки позитивно. Але проблем накопичилося доволі багато. Ми прагнемо їх ще й своїми силами вирішувати. Відрадно, що нам допомагає депутат Київради Юрій Дмитрук.

— Але вам уже не вперше підвищують зарплату, чи не так?

М. О. Божко. Звісно, минулого року вже підвищували, премії давали. . . Головне, щоб із цьогогорічним збільшенням платні не зняли надбавки.

В. М. Антонова. Для мене підвищення зарплати стане очевидним тоді, коли я отримаю ці гроші. Слава Богу, що хоч зараз на нас звернули увагу.

ГІСТЬ НОМЕРА Дмитро ПАВЛИЧКО

Малим я знав увесь «Кобзар» напам'ять. У ті ж дитячі роки полюбив і Франка, не раз читаючи його твори неписьменній матері. Я не раз перечитував і перечитую його 50-томник — хоча, щоб охопити увесь обшар Івана Франка, одного життя не вистачить. Думаю, з українських письменників він мені найближчий по духу.

Пишаюся, що 1967 року підготував і видав зі своєю передмовою томик поезій майже невідомого тоді широкому загалу Богдана Ігоря Антонича «Пісня про незнищенність матерії». Нині, коли відзначаємо століття поета, мені так само радісно брати до рук цю чудово видану книжку... — і згадати водночас, скількох поневірянь довелося колись за-

знати за неї. Того ж року з'явилася моя збірка «Гранослов», до якої теж одразу приклеїли ярлик «націоналістичної». За «Гранослов» і Антонича мене навіть хотіли виключити з партії, що на ті часи автоматично вело до заборони друку і політичних переслідувань. Захистив мене тодішній перший секретар ЦК КПУ Петро Шелест.

Величезний вплив свого часу (кінець 50-х — початок 60-х років) мав на мене Монтень. А ще я гордий, що саме в журналі «Всесвіт», яким я тоді керував, уперше в СРСР переклали «Міф про Сізіфа» А.Камю.

Я багато перекладав з різних мов: наприклад, переклав сонети Шекспіра, майже всі сонети Бодлера; іспанську ви-

ПРО УЛЮБЛЕНІ КНИЖКИ

вчив після поїздки на Кубу — спеціально щоб видати українською Хосе Марті.

А останнє, що читав, це щоденникові записи Яна Райніса, великого латиського поета, якого я теж колись перекладав. У його нотатках мене захопила ідея рівності — рівності не матеріальної, а духовної. Ми якось забули, що можемо мати менше газу, чавуну чи літаків, але бути рівними з іншими народами культурно й духовно.

Мені болить, що за вісімнадцять років незалежності державним коштом не видано жодної книги українського автора світовими мовами. Влітку я був на світовому конгресі перекладачів польської літератури у Кракові. Наші сусіди мають національний інститут польської

книжки, на її пропаганду у світі, видання іноземними мовами там передбачена окрема стаття в бюджеті. А от українські письменники якщо й публікуються за кордоном, то лише завдяки приватним ініціативам іноземних видавців... Ми добре знаємо світову культуру, але української культури світ не знає, бо сама Україна ніби й не прагне розповісти про себе світові.

Пенсіонери в інтернеті

Чим живуть сучасні центральні будинки книг? Кореспондент тижневика Ганна Устенко побувала у Публічній київській бібліотеці ім. Лесі Українки. Одразу зауважу, об'єктом для святкового репортажу була обрана далеко не рядова столична бібліотека.

— Сучасний абонемент — це пластикова картка з фотографією читача. Кожен абонемент занесений до електронної бази. На книжках — штрихкоди, проводиш по них, і до бази надходить інформація про те, що людина взяла книгу, — розповідає Ганна Мороз, завідувачка відділу автоматизації, і проводить скануючим приладом (таким, як у супермаркетах) по штрихкоду книги.

Є у бібліотеці невелика інтернет-зала, де можна безкоштовно зайти до всесвітньої ме-

режі. Як розповідають працівники закладу, відвідує її не тільки молодь, пенсіонери теж активні користувачі — листуються, у тому числі із закордоном.

Книги у бібліотеці не тільки старі. Багато нових надходжень. Збагачувати фонди допомагають меценати, прості люди — приносять свої книжки. У читачів найбільшим попитом користується правова література, література з медицини і садівництва, студенти багато читають класики, а люди літнього віку, крім неї, ще й романами про кохання захоплюються. Найпопулярнішою є українська книжка. Але, звісно, і проблем вистачає: тільки-тільки відбилися від рейдерів (через 14 судових процесів заради цього змушені були пройти), як районна влада повідомила, що за кожен квадратний метр площі тепер

треба платити 50 грн. У бібліотеки таких коштів немає. Та колектив закладу сподівається, що проблему вдасться вирішити, адже, згідно з українським законодавством, державні заклади культури не повинні платити за приміщення.

Радощі бібліотекарки

Шевченківська районна бібліотека імені Олени Теліги. Прохолодні кімнати, вологі стіни, пліснява під стелею. Усе це могло б наводити сум, якби не три чудові жінки. Олена Убайдова, Любов Стрелець і Тетяна Вакулєнко працюють у цій бібліотеці вже дуже давно. Кожен куточок витають та прикрашають власноруч. Брак ремонту доводиться закривати експозиціями та декоративними витребушками. Криза надворі чи ні — тут завжди достатньо світла. Ось у таких людей, у такому місці і хочеться говорити про свята, що наближаються. Жіночки, як водиться, люблять трохи погомоніти, надто про

присмне, тож на запитання щодо Нового року відповідають всі разом, навпереді і жартома. У читача може виникнути цілком логічне запитання — чому це редакція вміщує матеріал більш як піврічної давнини. Річ у тім, що з цього часу майже нічого не змінилося.

— Як настрій напередодні Нового року?

Т.В.: Та чого, в мене вже й перший подарунок є, та ще й нових чекаю! (Сміється)

— А як сам Новий рік? З ким зустрічатимете?

Т.В.: Секрет. Але сподіваюся на вечір при свічках...

Л.С.: Ми, мабуть, простіше обійдемося з Оленою. Зі своїми рідними, без витребушок.

О.У.: З родиною та подру-

гою. Все-таки Новий рік — свято домашнє і затишне.

Л.С.: Поки не починають за вікном петардами бахкати...

О.У.: Будемо співати під караоке: вже два роки поспіль з подругою тренуємося на днях народження. Одного разу в мене навіть шпиза боліла — так накричалися. Уявіть, не горло, а шия... (Сміється)

— Отже, Новий рік вдома святкуватимете?

О.У.: Та ні, потім підемо під ялинку... (сміється.) У нас біля будинку є одна, ще й неподалік одну велику наряджають. На Майдан не поїдемо, бо нормально не доберешся, з транспортом вічні проблеми.

Т.В.: А ми точно вдома.

Л.С.: Нема чого ходити...

— Як щодо святкового столу?

О.У.: Хай спочатку зарплатню видадуть. Обіцяли видати наприкінці тижня, а її щось і близько немає...

— А скільки заробляє бібліотекар?

О.У.: Ой... Згадати б точно. Ну, я — завідувачка бібліотеки, отримую щось близько 1270 грн. Тетяна Володимирівна — «провідний бібліотекар», — 1070 грн.

Л.С.: А я просто бібліотекар, то в мене 800–900. На руках — від 800 до 1270 гривень.

О.У.: Все нормально буде зі столом! Заходила вчора до супермаркету, постояла 45 хвилин у черзі, — то хотілося спитати, де ж та криза, про яку всі балакають.

Т.В.: Свято має бути святом. Кризи завжди були, є і будуть. А Новий рік — лише один раз на 12 місяців. Для такого дня можна й цілий рік економити.

О.У.: Подумаєш, криза. Не в грошах справа. Усе від настрою та компанії залежить.

редактор рубрики
Анатолій СЕРИКОВ

спадщина

Історичний паспорт нації

Віктор ВЕЧЕРСЬКИЙ

3 вересня 2009 р. Кабінет Міністрів України ухвалив постанову за № 928, якою заніс до Державного реєстру нерухомих пам'яток України понад 700 пам'яток національного значення, а саме – об'єкти історії, археології, монументального мистецтва, науки і техніки, ландшафту.

Нарешті, на 19-му році незалежності, Україна отримала офіційний і легітимний перелік найцінніших пам'яток своєї культурної спадщини, які відтепер необхідно берегти і захищати спільними зусиллями громадянського суспільства і держави. Ми не випадково державу поставили на друге місце, оскільки про її хронічну неефективність у пам'яткоохоронній справі зараз не говорить тільки ледачий. Це біда не тільки сучасної Української держави: всі влади, які були на наших теренах протягом ХХ століття, або самі завзято нищили наші пам'ятки, або не перешкоджали цьому. Відтак усе, що збережено дотепер, – це результати надзусиль свідомого українського громадянства, якому й тепер відпружуватися ще не час.

Нещодавня урядова постанова – це безсумнівний здобуток Міністерства культури і туризму, заслуга Державної служби з питань національної культурної спадщини та результат понад десятилітньої праці й боротьби фахівців, які прагнули вивести пам'яткоохоронну справу України на цивілізований європейський шлях. А вже ще 27 грудня 2001 р. Кабінет Міністрів постановою за № 1761 заніс до Державного реєстру пам'ятки історії, монументального мистецтва та археології національного значення. Той реєстр був вельми чудернацьким: у ньому, приміром, були присутні могили єврейських цадиків на Житомирщині, а могили Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки, Михайла Грушевського, не кажучи вже про могили гетьманів України, – чомусь відсутні. Сподіваємось, інтелігентний читач розуміє, що ми не проти цадиків, ми – проти дисбалансу в представленні національної культурної спадщини, а якщо сказати простіше – проти хамського нехтування українськими національними почуттями з боку держави, яка називається українською.

Головна помилка укладачів того «реєстру» (на щастя, жоден з них вже не працює в пам'яткоохоронній сфері) полягала в тому, що до формування цього, без перебільшення, «історичного паспорта нації» не були залучені провідні наукові установи й фахівці нашої країни. Проект реєстру, підготовлений тишком-нишком, не був обговорений з громадськістю, не погоджувався обласними державними адміністраціями, Українським товариством охорони пам'яток історії та культури і навіть не розглядався на Науково-методичній раді з питань охорони культурної спадщини Мінкультури. Понад те, письмові зауваження і пропозиції фахівців з цього приводу були просто зігноровані.

Основне зауваження до того реєстру – він містив перелік об'єктів, який давав спотворене уявлення про історію України. Особливою проблемою стало включення до реєстру як

пам'ятки всього Байкового кладовища у Києві. Це створило правову колізію, оскільки відтоді на всій величезній території кладовища з десятками тисяч поховань Законом «Про охорону культурної спадщини» заборонялося здійснювати будь-які зміни без окремого в кожному випадку дозволу Кабінету Міністрів України. Таким чином будь-якому громадянину для законного поховання, підзахоронення, встановлення чи заміни надгробка, огорожі на будь-якій могилі (а не тільки на могилах М. Грушевського чи В. Щербицького) необхідно було б, згідно з законодавством, добиватися окремого розпорядження Кабінету Міністрів з цього питання. А включення до реєстру ще й державних історико-культурних заповідників створило ще більше правових колізій. По-перше, Законом «Про охорону культурної спадщини» включення заповідників до Державного реєстру нерухомих пам'яток України не передбачено, оскільки заповідники, згідно з положеннями про них, це культурно-освітні й наукові установи (заклади), створені з метою охорони та належного використання пам'яток, а не самі ці пам'ятки. По-друге, заповідники оголошуються рішеннями Кабінету Міністрів України (раніше – оголошувалися рішеннями Ради Міністрів УРСР). Проте в реєстрі присутні «заповідники», щодо яких вищевказані органи ніколи рішень не приймали. Водночас у реєстрі з невідомих причин був відсутній Державний історико-архітектурний заповідник у Збаражці, оголошений постановою Кабінету Міністрів. По-третє, включення усіх цих заповідників до Державного реєстру пам'яток національного значення створило підстави трактувати їх як такі, що мають статус національних, з відповідними юридичними й фінансовими наслідками. Ще однією з проблем реєстру 2001 р. виявилися пам'ятки археології: подальші перевірки показали, що деякі з них на момент прийняття урядового рішення просто... не існували.

Відтак на початку січня 2002 року на веб-сайті «Пам'ятки України» з'явилася невелика критична замітка про той недолугий реєстр. Вона відображала особисту позицію В. Вечерського як фахівця і журналіста. Пізніше (занадто пізно!) недолугість того реєстру визнала й Верховна Рада України, яка Законом від 20.04.2004 р. № 1692-IV «Про затвердження Загальнодержавної програми збереження та використання об'єктів культурної спадщини на 2004-2010 роки» зобов'язала Уряд внести зміни до своєї постанови № 1761 від 2001 року, якою був затверджений Державний реєстр нерухомих пам'яток України.

А тоді, у січні-лютому 2002 року, потерпілими виявилися... веб-сайт «Пам'ятки України» та автор критичних зауважень: сайт закрили, а автора вигнали з роботи. Все, як у «найкращі» совєцькі часи...

У цьому контексті затверджений урядовою постановою 3 вересня 2009 р. Державний реєстр виглядає як запізніла, але вкрай необхідна перемога здорового глузду й професіоналізму над чиновницьким невіглаством і метасказами совєтчини: адже уряд визнав такими, що втратили чинність, не тільки постанову від 27 грудня 2001 р. № 1761, а ще й постанову Ради Міністрів УРСР від 1965 року, якою до списку «пам'ятників» (так тоді на-

зивали пам'ятки) були включені пам'ятники Леніну та іншим великим і малим злочинцям тоталітарного режиму. Відтепер Українська держава не охороняє цей старорежимний мотлох, відтак органи місцевого самоврядування вправі самостійно вирішувати подальшу долю цих пропагандистських витворів.

У новітньому Державному реєстрі від 2009 року вже є могили Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки, Михайла Грушевського, Василя Симоненка, Василя Стуса, місце поховання Богдана Хмельницького і багатьох інших великих українців. Водночас, є і єврейський некрополь у Меджибожі, де поховано засновника хасидизму Ісроеля Баал-Шем-Това, котрий жив у ХVIII столітті. Важливо, що до реєстру включені історичні кладовища – київські Байкове та Лук'янівське і львівське Личаківське не як цілісні території, а як комплекси пам'яток з зазначенням кожної могили видатної людини. Як іронію історії можна сприймати те, що в реєстрі поряд стоять могили Володимира Щербицького (під № 260033/83-Н) і В'ячеслава Чорновола (під № 260033/82-Н): смерть і наш стан історичної свідомості урівняли вірного прислужника «імперії зла» і уславленого борця проти неї...

У новому реєстрі є і «Биківнянські могили», і «Бабин Яр», і місце поховання жертв Голодомору, і пам'ятник жертвам Батуринської трагедії 1708 року, і поля Конотопської, Пилявецької, Полтавської битв, і місця запорозьких січей, і історичний ландшафт Буто-Гардівської паланки Війська Запорозького, і багато інших пам'яток, які можна назвати, скориставшись американським терміном, «віхами національної історії».

Проте є «віхи», яких ми в цьому реєстрі не знайдемо: тут нема могили останнього гетьмана України Кирила Розумовського в Батурині, Батуринського замку, резиденції Івана Мазепи на Гончарівці, місць поховань гетьманів Івана Скоропадського, Данила Апостола, Івана Підкови, Самійла Кішки, Якова Шаха, історичних ландшафтів Києва, Канева і багато іншого. Але це обставину не можна вважати недоліком. Справа в тому, що Державний реєстр – система відкрита, і до цього підлаштовано навіть принцип надання охоронних номерів: у міру підготовки облікової документації пам'ятки, гідні національного статусу, будуть вноситися до реєстру наступними урядовими рішеннями. Облікова ж документація включає облікову картку, паспорт, історичну довідку, акт технічного стану і фотофіксацію; її підготовка по кожній пам'ятці – справа не проста. А без облікової документації занести пам'ятку до реєстру заборонено (і це правильно, щоб не було «фантомних» пам'яток). Що стосується пам'яток місцевого значення, то Міністерство культури і туризму протягом останніх років вносить їх до реєстру своїми наказами (звісно, за наявності облікової документації). Науково-дослідний інститут пам'яткоохоронних досліджень, підпорядкований цьому міністерству, постійно і досить активно готує облікову документацію на найважливіші та найпроблемніші пам'ятки України, внаслідок чого всі вони потрапляють до реєстру.

Так що «історичний паспорт нації» ще не виписаний до кінця, але перша сторінка в ньому заповнена правильно.

редактор рубрики
Тетяна ШВАЧКО

опера

«КіЖ» публікує статтю Юрія Станішевського, яку він приніс до редакції за два дні до смерті. Схиляємо свої голови перед пам'яттю багатолітнього автора газети і сумуємо разом із його родиною.

ЮРІЙ СТАНІШЕВСЬКИЙ (28.10.1936–25.09.2009)

Національна музична культура, наука України й світу зазнали тяжкої втрати: на 73-му році пішов з життя видатний вчений і педагог, заслужений діяч мистецтв України, професор, доктор мистецтвознавства, член-кореспондент Академії мистецтв України Юрій Олександрович Станішевський. Відомий в Україні та за її межами театрознавець, педагог, людина виключно високих моральних якостей, патріот, вчитель і наставник декількох поколінь митців та мистецтвознавців, був засновником наукової школи істориків музичного театру та хореографії.

Юрій Олександрович Станішевський народився 28 жовтня 1936 р. у Харкові. Після закінчення (1962) Харківського державного університету (відділення української літератури), його наукова діяльність розпочалась в аспірантурі Московського державного інституту театральних мистецтв (1963).

В подальших, 1964–1973 рр., – науковий працівник, з 1974 р. – завідувач відділу театрознавства Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М.Рильського АН УРСР (нині Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського НАНУ). Голова спеціальної наукової ради із захисту дисертацій в галузі театральних мистецтв, кіно, хореографії й телебачення (з 1993 р.). Член президії Українського театральних товариства (1967–1987 рр.). Президент Всеукраїнської асоціації музичного театру Союзу театральних діячів СРСР (1987–1992 рр.). З 1994 року – Президент Української академії танцю. З 2000 року – ректор Миського мистецького навчального закладу «Натхнення».

Засновник та художній керівник Міжнародного конкурсу балету ім. Сержа Лифаря, Міжнародного фестивалю танцю «Серж Лифар де ля данс», Всесвітнього фестивалю української хореографії ім. Василя Авраменка та Міжнародного фестивалю «Діти й зірки світового балету». Президент Національного комітету Всесвітньої Ради танцю ЮНЕСКО, віце-президент Міжнародної спілки діячів хореографії, віце-президент Комітету танцю Міжнародного інституту театру ЮНЕСКО, віце-президент Європейської академії хореографічного мистецтва.

Президент Асоціації діячів хореографічного мистецтва Національної всеукраїнської музичної спілки, головний редактор щорічного альманаху «Україна музична», член редакційної колегії «Української музичної газети», Академік Європейської академії хореографічного мистецтва, професор Українського вільного університету (Мюнхен), Баварської академії балету, Норвезької королівської академії танцю. Почесний доктор Шведської академії музики та хореографії, Московської академії танцю, Московського хореографічного інституту, член Національної спілки театральних діячів України, секретар Національної всеукраїнської музичної спілки.

Нагороджений медалями: ім. С. Дягілева (Париж, 1991), ім. П. Чайковського (Москва, 1994), Почесним дипломом Французької академії хореографії, Почесною Грамотою Президії ВР УРСР, володів чеською, польською, німецькою, французькою мовами.

Юрій Олександрович Станішевський автор й співавтор понад 750 наукових праць з історії та теорії українського музичного й драматичного театру.

Вавилонський цар із Калинівки

Юрій
СТАНІШЕВСЬКИЙ

Уперше познайомився з мистецтвом народного артиста України Івана Пономаренка восени 1972 року. Саме тоді третьокурсника Одеської державної консерваторії імені А. Нежданової по класу відомого професора О. Благовидової запросили до оперного театру, де він дебютував у партії Жермона в опері Дж. Верді «Травіата».

Схвилюваний і щасливий Іван, який ще не вмів приховати свою молодість за гримом літнього поважного персонажа, співав з такою душевною безпосередністю і теплотою, так проникливо передавав глибокі переживання і почуття Жермона, що добре обізнана з оперою одеська публіка слухала юнака, затамувавши подих. Дебют став першою перемогою. Збулася заповітна мрія: співати в Одеській опері.

Друга моя зустріч з І. Пономаренком відбулася в Москві 1974 року на П'ятому міжнародному конкурсі імені П. Чайковського в Колонній залі Будинку спілок. Учоращній випускник консерваторії і наймолодший соліст театру брав участь у цьому чи не найскладнішому і найпрестижнішому у світі змаганні молодих вокалістів.

Пам'ятаю, як він спокійно й упевнено вийшов на сцену зали, що сяяла кришталевою логотрамі заповненої тисячами слухачів, і заспівав твори П. Чайковського, Дж. Верді, Ю. Шапоріна, Г. Майбороди, зачаровуючи слухачів своїм розкішним, м'яким, багатим на емоційні барви та відтінки лірико-драматичним баритоном. Наче свіжий подих карпатських гір повіяв, коли залунала пісня «Вівці мої, вівці» (без супроводу), сповнена душевного болю і сподівання. В інтерпретації «Прологу» з опери «Паяци», якнайкраще розкрився великий вокальний діапазон конкурсанта. Московська публіка стоячи аплодувала талановитому українцю. На гучні овації Іван не вийшов, бо це заборонено умовами конкурсу. І знову бурхливо й радісно реагувала зала, коли голова журі повідомив, що Івана Пономаренка відзначено першою премією і нагороджено золотою медаллю. Це була заслужена перемога українського співака.

За два роки мені пощастило побувати на одеській прем'єрі опери В.-А. Моцарта «Дон Жу-

ан», поставленої спеціально для І. Пономаренка. Доти він переважно «вводився» у вистави діючого репертуару. Створюючи суперечливий і багатогранний образ Дон Жуана, лицаря волі і кохання, молодий співак захоплював блискучим виконанням цієї складної партії, демонструючи проникливе відчуття моцартівського стилю, граничну увагу до майстерно інтонаційної вокальної фрази, до кожної скульптурно завершеної пози і пластичної деталі.

Після вистави у нас відбулася цікава розмова. Оперний прем'єр виявився напрохуд щирою, відвертою і привітною людиною, для якої мистецтво співу й театр – зміст його нелегкого, наповненого шаленою працею і творчими пошуками життя.

Із щиросердною теплою Іван Вікторович розповідав про мальовниче село Калинівку на Миколаївщині, де народився і де вперше відчув неповторну красу рідної природи й української пісні. У шахтарській родині Пономаренків співали троє братів, сестра, мати. З особливою вдячністю Іван згадував свого шкільного вчителя музики і співав Олександра Чернявського, який завважив здібності хлопчика і підтримав його бажання вчитися. Змалку в нього був дзвінкий альт, а в вісімнадцять років юнак заспівав баритоном. Після навчання в музичному училищі і служби в армії вступив до Одеської консерваторії, де, на щастя, потрапив до класу видатного педагога, професора О. Благовидової, яка виховала таких зірок, як Б. Руденко, Г. Олійниченко, М. Огренч, О. Ворошило.

Співак згадував про незабутні уроки свого професора, про співпрацю з досвідченим диригентом М. Покровським, який багато років очолював Одеський оперний, свою роботу над дипломною виставою «Царева наречена» М. Римського-Корсакова, де він співав Григорія Грязного.

Невдовзі головний диригент київської опери С. Турчак запропонував Іванові Пономаренку проспівати партію Ренато у вердівському «Бал-маскарад», а на початку 1981 року його запросили солістом до столичної опери. Тоді ж запрошували на роботу і до санкт-петербурзького Маріїнського театру. Але він відмовився і пов'язав свою долю з київською сценою. І не помилився. Київ став йому рідним містом, де на нього чекала родина: дружина і

троє доньок, дорогий серцю театр, де видатний оперний актор мав унікальну можливість розкрити усі грані свого таланту в українському, російському та західноєвропейському репертуарі.

З театром він об'їздив багато країн світу, і завжди залишався окрасою гастрольних вистав. Його виступи викликали захоплення глядачів і найвищі оцінки критики. Неодноразово співав у московському Великому театрі партії Онегіна в «Євгенії Онегіні» та Роберта в «Іоланті» П. Чайковського та в Маріїнському – Грязного у «Царевій нареченій». Крім улюблених Жермона, Онегіна, в його репертуарі – і Єлецький в «Піковій дамі» П. Чайковського, Шакловитий у «Хованщині» і Шелкалов в «Борисі Годунові» М. Мусоргського, Маркіз ді Поза в «Дон Карлосі», Амонасро в «Аїді» та Граф ді Луна в «Трубадурі» Дж. Верді, Ескамілью в «Кармен» Ж. Бізе, Фігаро в «Севільському цирюльнику» Дж. Россіні, Скарпіа в «Тосці» Дж. Пуччіні... У кожного з цих образів – частка вразливої душі видатного артиста.

Та в театрі є вистави, які були поставлені спеціально для Івана Пономаренка, і їхній успіх і довге сценічне життя зумовлені саме його блискучим виконанням. Це монументальна інтерпретація вердівського «Набукко», в якій Пономаренко майстерно, з великим епічним розмахом і експресією співає заголовну партію вавилонського царя, що стало свого часу сенсацією найпрестижнішого в Європі Страсбурзького міжнародного музичного фестивалю. Видатний режисер І. Молостова поставила на замовлення Івана Вікторовича

«Ріголетто» Дж. Верді, де артист створив один з найвизначніших своїх вокально-акторських шедеврів, та моцартівського «Дон Жуана». Це й опера П. Чайковського «Мазепа», з величезним успіхом показана театром у Парижі у величезній залі Палацу конгресів, де співак проникливо, зі справжнім драматизмом виконав заголовну партію.

Він з успіхом виступає (за контрактом) у різних театрах світу, виконуючи улюблені партії і насамперед в операх Дж. Верді. Першим серед українських артистів він «прорубав» вікно до Південної Африки, співаючи в суперсучасних за своїми технічними можливостями оперних театрах Преторії і Йоганнесбурга у виставах «Аїда», «Ріголетто» та в «Сільській честі» П. Масканьї під орудою відомого італійського диригента Карло Франчі. Цей вимогливий інтерпретатор вердівських шедеврів після кількох перших вистав за участі Івана Пономаренка зауважив: «Якби сам Верді почув Вас, він неодмінно сказав би, що ви народилися для виконання його опер. Такого проникнення в образний світ геніальної й емоційно наповненої кантателени годі й почути навіть у найкращих театрах Італії».

«Голос дав мені Бог і спів для мене – святе дійство. Поки є голос – співатиму!» – з хвилюванням каже народний артист України І. Пономаренко. Я ж хочу додати: прекрасний оксамитовий голос артиста і сьогодні чарівно звучить.

Сцена з опери «Набукко» Дж. Верді
Набуко – Іван Пономаренко
Фенена – Анжеліна Швачка

редактор рубрики
Тетяна ШВАЧКО

опера

■ ДОСЬЄ

Вистава «Дон Жуан», що зараз має великий успіх у Голландії, – спільне дитя ТОВ «Нова Одеська Опера» (інноваційний театр щойно створив у Одесі режисер та продюсер Сергій Проскурня) та Міжнародного фонду оперних постановок, який започаткували директори найбільших театрів Нідерландів та Бельгії.

Оперу «Дон Жуан» було створено в Одесі (Україна) під патронатом Одеського міськвиконкому та за гарячої підтримки одеських бізнесменів та меценатів. Зайняті у ній співаки із семи країн: Австрії, Голландії, Німеччини, США, Польщі, Фінляндії та України. Сценограф Карел Шпанхак і художниця по костюмах Марріт ван дер Бурт – громадяни Нідерландів, режисер Франк-Бернд Готтшалк – Німеччини.

Сергій Проскурня телефоном з Гааги:

– Атмосфера чудова! Ми працюємо у старовинному театрі, на по-сучасному обладнаній сцені, з прекрасним освітленням. У всіх учасників творчий настрій, усі встигли відпочити після довгої дороги та насолодитися бабим літом у національному заповіднику, де розташовані наші помешкання. Дирекція театру повідомила, що зал буде вщент заповнений глядачами. На виставу спеціально приїхали диригенти Віктор Бокман, Йозеф Сьюлен, які брали участь у Параді диригентів в Одесі і стали нашими друзями.

Сьогодні Королева Нідерландів відкрила сесію Парламенту та звернулася до нації з традиційним щорічним посланням. Ми свідомі того, що в такий важливий для Королівства день даруємо гурманам опери нашу прем'єру.

Пригоди «Дон Жуана» у Голландії

А хто б сумнівався! Вистава «Нової Одеської Опери» «Дон Жуан» має шалений успіх у Європі!

На прем'єрі, що відкривала сезон у Королівському театрі, були присутні співробітники Посольства України у Королівстві Нідерланди, дипломати країн світу, діячі культури і мистецтва. З постановниками опери, які саме піднялися до зали урочистих прийомів Королівського театру, аби одержати привітання публіки, мав змогу поспілкуватися наш спеціальний кореспондент В'ячеслав КРИШТОФОВИЧ-молодший.

Марріт ван дер Бурт, художник по костюмах:

– Робота була шаленою. Адже з режисером і декоратором не зустрічалися, я просто зробила ескізи костюмів... А потім з'явився режисер – і, напевне, нам допоміг якийсь янгол, бо це диво, як ми чудово спрацювалися!

Голландці дуже тепло сприйняли виставу – і це друге диво. Місцеві любителі опери зазвичай не аплодують стоячи, коли завіса вже закрилася, – але сьогодні це стало-

ся. Люди, з якими я сьогодні розмовляла, казали, що дуже задоволені.

Мені здається, що у менших містах опера буде так само популярною незалежно від рівня публіки. Адже режисерові вдалося головне – створити характери. Як, власне, і я звикла створювати характери, а не одяг: мені не так важливо – помічаєш ти костюм на акторові, чи ні. Якщо є потреба, я могла б зробити красиві «картинки», але нам були потрібні люди, а не це, – ось чого власне прагнув режисер Готтшалк.

Карел Шпанхак, сценограф:

– Красива у нас вийшла постановка! Гадаю, голландська публіка здивована, адже ми це зробили в Україні та з українцями. Думаю, то є гарна робота. Українці зацікавлені працювати разом з нами, і це хороший знак для опери і хороше відчуття для нової роботи, нових шляхів оперного мистецтва. Одеса – це, до речі, чудова база для випробування нових шляхів, якщо робити це разом з «Новою Одеською Оперою».

Щось сказати вам про «Жуана»? В цій опері не все так просто. Є нібито дуже «легка», проста декорація, але тут довелося попрацювати зі світлом, купою переміщень... Я дуже задоволений: вплив саме те, що замислював.

Франк-Бернд Готтшалк, режисер-постановник:

-- Голландці вже сказали мені, що у нас великий успіх. Отже, публіка зрозуміла мої ідеї. Я – німець, і голландську аудиторію знаю не надто добре, але сподіваюся, що їй далі все піде успішно.

Сьогодні я дуже втомлений, але врешті-решт, – дуже щасливий. Мою роботу закінчено; я повернуся 9 жовтня подивитися виставу ще раз та перевірити, чи так само вона виглядає, як ми хочемо. І... трохи сумно, що наша «авантюра» скінчилася...

ДО РЕЧІ...

На вистави «Дон Жуан» до Голландії прибули директори оперних театрів з різних країн Європи. В рамках гастролей Нової одеської опери відбулась робоча зустріч з підготовки міжнародного проекту – постановки вистави «Ріголетто» за підтримки Євросоюзу.

23 вересня 2009 року, в резиденції Landgoed Molecaten, де проживають учасники гастролей вистави «Дон

Жуан», відбулась зустріч, присвячена міжнародним проектам за підтримки структур Євросоюзу. Сторони підтвердили участь керованих ними театрів у цьому міжнародному проекті та домовились про подання відповідних документів до програми «Культура» Євросоюзу щодо фінансової підтримки постановки. Базою для створення декорацій та костюмів має стати «Нова Опера» міста Бидгощ (Польща), а репетиції пройдуть у місті Пловдив

(Болгарія). Українська сторона організує прослуховування солістів, показ вистави в Україні та країнах СНД та одержує право на створення «української» версії вистави «Ріголетто». Так само й інші учасники проекту будуть мати можливість, окрім міжнародного складу вистави, створити оригінальні національні версії. Вирішено, що партію Ріголетто буде виконувати досвідчений співак зі світовим ім'ям, а всі інші -- молоді вокалісти.

Прослуховування буде оголошено вже в жовтні 2009 року, в лютому 2010-го в них зможуть взяти участь співаки з різних країн. «Смотрини» відбудуться відповідно у Бидгощі, Пловдиві та Одесі.

Репетиції вистави розпочнуться влітку у Болгарії, а прем'єру заплановано на жовтень 2010 року. До 2012 року вистава гастролюватиме по черзі в усіх країнах-учасницях проекту, з'явиться і на престижних європейських фестивалях.

реклама

ОДЕСА-КИНО
www.KinoOdessa.com

СУПЕРЗВУК

НОВІТНІЙ ФОРМАТ
ЦИФРОВЕ КІНО
ОБ'ЄМНЕ ЗОБРАЖЕННЯ

вул. Лугова, 12. ТРЦ "Караван". Довідка : 495-17-70
бульв. Перова, 36. ТРЦ "Квадрат". Довідка : 538-17-70

DOLBY DIGITAL

POTATO HOUSE

CELENTANO

www.artfood.com.ua

ресторани у Києві

редактор рубрики
Наталія ПОТУШНЯК

телерадіотиждень

Телеканал «Культура» 5–11 жовтня 2009 року

Понеділок, 5 жовтня

- 06.00 Молитва за Україну
- 06.05 Козацька ліра
- 06.20 Валерій Степанян. «Я віддав своє серце дітям»
- 07.10 Мультифільми «Коло ми я»
- 08.25 Х/ф «Буйна»
- 09.35 Сповідь перед вчителем
- 10.20 Головний музей країни
- 10.50 Місто сонця
- 11.15 Рушник національної єдності в Румунії
- 12.20 Театр, який обрав Курбас
- 13.05 Послідовники Марселя Марсо
- 14.05 Вистава на телеекрані. Володимир Винниченко. «Закон»
- 15.25 Ювілей джазмена. Юрій Кузнецов запрошує
- 17.00 Мультифільми
- 17.30 Фестиваль «Українська весна в Познані»
- 18.05 Т/с «Денне пограбування»
- 19.00 Прайм-тайм культури
- 19.15 Костянтин Віленський. Мої університети
- 19.45 Д/ф «Сни в місті»
- 20.00 Визначні українці. Життєві розтоки Марії Влад. Частина 1.
- 20.30 Олександр Глазунов. Балет «Раймонда»
- 22.10 Д/ф «Олександр Довженко. Щоденник»
- 22.55 Кодове ім'я «Майстер»
- 00.00 Прайм-тайм культури
- 00.15 Костянтин Віленський. Мої університети
- 00.45 Д/ф «Сни в місті»
- 01.00 Визначні українці. Життєві розтоки Марії Влад. Частина 1.
- 01.30 Олександр Глазунов. Балет «Раймонда»
- 03.10 Фестиваль «Українська весна в Познані»
- 03.40 Д/ф «Олександр Довженко. Щоденник»
- 04.25 Ювілей джазмена. Юрій Кузнецов запрошує

Вівторок, 6 жовтня

- 06.00 Молитва за Україну
- 06.05 Фестиваль «Українська весна в Познані»
- 06.35 Т/с «Денне пограбування»
- 07.30 Мультифільми
- 08.00 Прайм-тайм культури
- 08.15 Олександр Глазунов. Балет «Раймонда»
- 09.55 Д/ф «Сни в місті»
- 10.05 Костянтин Віленський. Мої університети
- 10.40 Визначні українці. Життєві розтоки Марії Влад. Частина 1.
- 11.10 Д/ф «Олександр Довженко. Щоденник»
- 11.55 Кодове ім'я «Майстер»
- 13.00 Х/ф «Буйна»
- 15.15 Лариса Кадирова. «Моя Леся Українка». Частина 1.
- 16.00 «Маestro, bravo!». Віктор Гуцал у Національній опері України. Частина 1.
- 16.25 Акторські діалоги. Галина Стефанова – Олег Драч
- 17.00 Мультифільми
- 17.30 Фестивальні зустрічі у Познані
- 18.05 Т/с «Денне пограбування»
- 19.00 Прайм-тайм культури
- 19.15 Театральний сюжет. АВВА і смерть в майстерні художника. Світлана Мурована
- 19.40 Визначні українці. Життєві розтоки Марії Влад. Частина 2.
- 20.00 Визначні українці. Життєві розтоки Марії Влад. Частина 2.
- 20.30 Х/ф «Хочу зробити зізнання», серія 1.
- 21.45 Концерт пам'яті Богдара Которовича
- 22.25 Художниця Ірина Левицька. «Все моє зі мною». Частина 1.
- 22.45 Театр українського фольклору «Берегиня»
- 23.35 Олег Кива. Музика, поезія, кіно
- 00.00 Прайм-тайм культури
- 00.15 Театральний сюжет. АВВА і смерть в майстерні художника. Світлана Мурована
- 00.40 Визначні українці. Життєві розтоки Марії Влад. Частина 2.
- 01.00 Визначні українці. Життєві розтоки Марії Влад. Частина 2.
- 01.30 Х/ф «Хочу зробити зізнання», серія 1.
- 02.40 «Маestro, bravo!». Віктор Гуцал у Національній опері України. Частина 1.
- 03.00 Акторські діалоги. Галина Стефанова – Олег Драч
- 03.30 Фестивальні зустрічі у Познані
- 04.05 Театр українського фольклору «Берегиня»
- 05.00 Концерт пам'яті Богдара Которовича
- 05.40 Художниця Ірина Левицька. «Все моє зі мною». Частина 1.

Середа, 7 жовтня

- 06.00 Молитва за Україну
- 06.05 Фестивальні зустрічі у Познані
- 06.35 Т/с «Денне пограбування»
- 07.30 Мультифільми
- 08.00 Прайм-тайм культури

- 08.15 Х/ф «Хочу зробити зізнання», серія 1.
- 09.25 Акторські діалоги. Галина Стефанова – Олег Драч
- 09.55 В майстерні художника. Світлана Мурована
- 10.15 «Маestro, bravo!». Віктор Гуцал у Національній опері України. Частина 1.
- 10.40 Визначні українці. Життєві розтоки Марії Влад. Частина 2.
- 11.10 Театральний сюжет. АВВА і смерть
- 11.35 Концерт пам'яті Богдара Которовича
- 12.15 Художниця Ірина Левицька. «Все моє зі мною». Частина 1.
- 12.35 Театр українського фольклору «Берегиня»
- 13.30 Х/ф «Принц та жабра»
- 14.45 «Сліпий дощ» – 40 років по тому
- 15.35 Лариса Кадирова. «Моя Леся Українка». Частина 2.
- 16.00 «Маestro, bravo!». Віктор Гуцал у Національній опері України. Частина 2.
- 16.20 Шляхами Павла Чубинського. Частина 1.
- 16.40 Гуцульське весілля
- 17.00 Мультифільми
- 17.30 Керамічні мистецтві Миргорода. Частина 1.
- 17.50 Марафон джун. Частина 1.
- 18.05 Т/с «Денне пограбування»
- 19.00 Прайм-тайм культури
- 19.15 Почерк долі. Вишівальниця Вероніка Велігурська
- 19.40 Тарас Гунчак. Стежкими історії
- 20.00 Діалог. Галина Ярова – Тарас Чухліб
- 20.30 Х/ф «Хочу зробити зізнання», серія 2.
- 21.50 «Київська камерата». Від класики до джазу
- 22.30 Художниця Ірина Левицька. «Все моє зі мною». Частина 2.
- 22.50 Д/ф «Загублений рай»
- 23.45 Хореографічний модерн Юрія Бусса
- 00.00 Прайм-тайм культури
- 00.15 Почерк долі. Вишівальниця Вероніка Велігурська
- 00.40 Тарас Гунчак. Стежкими історії
- 01.00 Діалог. Галина Ярова – Тарас Чухліб
- 01.30 Х/ф «Хочу зробити зізнання», серія 2.
- 02.45 «Київська камерата». Від класики до джазу
- 03.05 Керамічні мистецтві Миргорода. Частина 2.
- 03.25 Марафон джун. Частина 1.
- 04.05 Д/ф «Загублений рай»
- 05.00 «Київська камерата». Від класики до джазу
- 05.40 Художниця Ірина Левицька. «Все моє зі мною». Частина 2.

Четвер, 8 жовтня

- 06.00 Молитва за Україну
- 06.05 Керамічні мистецтві Миргорода. Частина 1.
- 06.25 Марафон джун. Частина 1.
- 06.40 Х/ф «Буйна»
- 07.30 Мультифільми
- 08.00 Прайм-тайм культури
- 08.15 Х/ф «Хочу зробити зізнання», серія 2.
- 09.35 Гуцульське весілля
- 09.55 Почерк долі. Вишівальниця Вероніка Велігурська
- 10.15 «Маestro, bravo!». Віктор Гуцал у Національній опері України. Частина 2.
- 10.40 Шляхами Павла Чубинського. Частина 1.
- 11.00 Діалог. Галина Ярова – Тарас Чухліб
- 11.30 «Київська камерата». Від класики до джазу
- 12.10 Художниця Ірина Левицька. «Все моє зі мною». Частина 2.
- 12.30 Хореографічний модерн Юрія Бусса
- 12.45 Тарас Гунчак. Стежкими історії
- 13.05 Д/ф «Загублений рай»
- 14.00 Х/ф «Кам'яна квітка»
- 15.15 «Хто Ви, Ганс Телен»
- 16.00 «Маestro, bravo!». Віктор Гуцал у Національній опері України. Частина 3.
- 16.25 Шляхами Павла Чубинського. Частина 2.
- 16.45 Родинне коло гончарів
- 17.00 Мультифільми
- 17.30 Керамічні мистецтві Миргорода. Частина 2.
- 17.50 Марафон джун. Частина 2.
- 18.05 Т/с «Денне пограбування»
- 19.00 Прайм-тайм культури
- 19.15 Неформат
- 19.20 Портрет. Олекса Ріпка
- 20.30 Золота колекція «Золотих воріт». Іван Карпенко-Карий. «Чарівниця». Вистава Київського театру драми і комедії на Лівому березі Дніпра
- 22.30 Святковий вечір-концерт з нагоди ювілею Олександра Сегалія. Частина 1.
- 23.45 Д/ф «Маруся Вольвачівна»
- 00.00 Прайм-тайм культури
- 00.15 Неформат
- 01.00 Портрет. Олекса Ріпка
- 01.30 Золота колекція «Золотих воріт». Іван Карпенко-Карий. «Чарівниця». Вистава Київського театру драми на Лівому березі Дніпра
- 03.25 «Маestro, bravo!». Віктор Гуцал у

- 03.50 Національній опері України. Частина 3.
- 04.10 Шляхами Павла Чубинського. Частина 2.
- 04.10 Керамічні мистецтві Миргорода. Частина 2.
- 04.25 Марафон джун. Частина 2.
- 04.45 Святковий вечір-концерт з нагоди ювілею Олександра Сегалія. Частина 1.

П'ятниця, 9 жовтня

- 06.00 Молитва за Україну
- 06.05 Керамічні мистецтві Миргорода. Частина 2.
- 06.20 Марафон джун. Частина 2.
- 06.35 Т/с «Денне пограбування»
- 07.30 Мультифільми
- 08.00 Прайм-тайм культури
- 08.15 Золота колекція «Золотих воріт». Іван Карпенко-Карий. «Чарівниця». Вистава Київського театру драми і комедії на Лівому березі Дніпра
- 10.15 «Маestro, bravo!». Віктор Гуцал у Національній опері України. Частина 3.
- 10.40 Шляхами Павла Чубинського. Частина 2.
- 11.00 Неформат
- 11.50 Портрет. Олекса Ріпка
- 12.20 Святковий вечір-концерт з нагоди ювілею Олександра Сегалія. Частина 1.
- 13.35 Х/ф «Хочу зробити зізнання»
- 16.00 «Маestro, bravo!». Володимир Гуцал у Національній опері України. Частина 4.
- 16.20 Книжковий сад. Ярослав Черногуз
- 17.00 Мультифільми
- 17.30 Керамічні мистецтві Миргорода. Частина 3.
- 17.50 Марафон джун. Частина 3.
- 18.05 Т/с «Денне пограбування»
- 19.00 Прайм-тайм культури
- 19.15 Визначні українці. Карби Миколи Бажана
- 19.50 Музика Зульфії Ханум
- 19.55 Нариси історії культури України з Мирославом Поповичем.
- 20.30 Фільм-вистава «Сторінка щоденника»
- 22.00 Д/ф «Невеличка подорож на великій каруселі»
- 22.40 Святковий вечір-концерт з нагоди ювілею Олександра Сегалія. Частина 2.
- 00.00 Прайм-тайм культури
- 00.15 Визначні українці.
- 00.50 Карби Миколи Бажана
- 00.55 Нариси історії культури України з Мирославом Поповичем.
- 01.30 Фільм-вистава «Сторінка щоденника»
- 03.00 «Маestro, bravo!». Віктор Гуцал у Національній опері України. Частина 4.
- 03.20 Д/ф «Невеличка подорож на великій каруселі»
- 04.00 Керамічні мистецтві Миргорода. Частина 3.
- 04.25 Марафон джун. Частина 3.
- 04.40 Святковий вечір-концерт з нагоди ювілею Олександра Сегалія. Частина 2.

Субота, 10 жовтня

- 06.00 Молитва за Україну
- 06.05 Керамічні мистецтві Миргорода. Частина 3.
- 06.25 Марафон джун. Частина 3.
- 06.40 Т/с «Денне пограбування»
- 07.30 Мультифільми
- 08.00 Прайм-тайм культури
- 08.15 Фільм-вистава «Сторінка щоденника»
- 09.45 «Маestro, bravo!». Володимир Гуцал у Національній опері України. Частина 4.
- 10.10 Книжковий сад. Ярослав Черногуз
- 10.50 Музика Зульфії Ханум
- 11.00 Визначні українці. Карби Миколи Бажана
- 11.30 Нариси історії культури України з Мирославом Поповичем.
- 12.00 Святковий вечір-концерт з нагоди ювілею Олександра Сегалія. Частина 2.
- 13.15 Х/ф «Калиновий гай»
- 15.05 Д/ф «Невеличка подорож на великій каруселі»
- 15.45 Капусник. Частина 1.
- 16.40 Наталія Литовченко. Філософія кольору
- 17.00 Мультифільми
- 17.30 Повернення Олександра Кошиця
- 17.45 Перший українсько-американський музичний фестиваль
- 19.00 Сні і сподівання «Галицького Версаля»
- 19.20 Київ і кияни. Олександр Архипенко
- 19.30 «Ми – саксаганці»
- 19.45 Філолог Сергій Канюка
- 20.00 Скрижалі нашої історії. Мистецький арсенал
- 20.30 Х/ф «Міклухо-Маклай»
- 22.00 Д/ф «Мама»
- 22.10 Концерт італійської музики
- 22.40 Меморіальний музей-садиба Кирила Стеценка у селі Веприк
- 23.10 Учні – Вчителю. Концерт пам'яті Євгенія Мірошиниченка. Частина 1.

- 00.00 Сні і сподівання «Галицького Версаля»
- 00.20 Київ і кияни. Олександр Архипенко
- 00.30 «Ми – саксаганці»
- 00.45 Філолог Сергій Канюка
- 01.00 Скрижалі нашої історії. Мистецький арсенал
- 01.30 Х/ф «Міклухо-Маклай»
- 02.55 Перший українсько-американський музичний фестиваль
- 04.10 Учні – Вчителю. Концерт пам'яті Євгенія Мірошиниченка. Частина 1.
- 05.00 Меморіальний музей-садиба Кирила Стеценка у селі Веприк
- 05.30 Концерт італійської музики

Неділя, 11 жовтня

- 06.00 Молитва за Україну
- 06.05 Повернення Олександра Кошиця
- 06.20 Перший українсько-американський музичний фестиваль
- 07.35 Мультифільми
- 08.00 Сні і сподівання «Галицького Версаля»
- 08.20 Х/ф «Міклухо-Маклай»
- 09.50 Київ і кияни. Олександр Архипенко
- 10.00 «Ми – саксаганці»
- 10.15 Філолог Сергій Канюка
- 10.25 Скрижалі нашої історії. Мистецький арсенал
- 11.00 Учні – Вчителю. Концерт пам'яті Євгенія Мірошиниченка. Частина 1.
- 11.50 Д/ф «Мама»
- 12.00 Концерт італійської музики
- 12.30 Юнацький Всеукраїнський фестиваль «Ластівки»
- 13.10 Золота колекція «Золотих воріт». Іван Карпенко-Карий. «Чарівниця». Вистава Київського театру драми і комедії на Лівому березі Дніпра
- 15.10 Художниця Ольга Петрова
- 15.50 Капусник. Частина 2.
- 17.00 Мультифільми
- 17.30 Вісім років і все життя. Випуск у Київському хореографічному училищі
- 18.45 Поетична сторінка. Петро Перебийніс
- 19.00 Руки, що читали глину
- 19.20 Дві квітки кольору індиго
- 20.10 Місто сонця
- 20.30 Фільм-вистава «Назар Стодоля»
- 21.40 Лунала пісня. Алла Кудлай
- 22.10 Д/ф «Реальний майстер-клас»
- 23.10 Учні – Вчителю. Концерт пам'яті Євгенія Мірошиниченка. Частина 2.
- 00.00 Руки, що читали глину
- 00.20 Дві квітки кольору індиго
- 01.10 Місто сонця
- 01.30 Фільм-вистава «Назар Стодоля»
- 02.40 Художниця Ольга Петрова
- 03.20 Лунала пісня. Алла Кудлай
- 03.50 Поетична сторінка. Петро Перебийніс
- 04.00 Учні – Вчителю. Концерт пам'яті Євгенія Мірошиниченка. Частина 2.
- 04.50 Д/ф «Реальний майстер-клас»
- 05.45 На межі можливого

Радіоканал «Культура» (III програмна Українського радіо) 5–11 жовтня 2009 року

Нас можна почути по трипрограмовому приймачу на третій «кнопці» по всіх областях України, а у Києві та області у діапазоні УКХ (FM) на частоті 72, 86 МГц.

Телефон прямого ефіру 239-62-95.

Про радіоканал «Культура» та наші передачі можна дізнатися, а також почути нас в мережі Інтернет на офіційному сайті Національної радіокомпанії України в режимі Real Audio за адресою: www.nrpu.gov.ua та через супутник «Хеллс Сат 2» на орбітальній позиції 39 східної довготи, частота 11512 МГц, поляризація горизонтальна, швидкість цифрового потоку 27500, корекція помилок 3/4.

Понеділок, 5 жовтня

- 7.55 Поезія з поштової скриньки радіо «Культура».
- 8.00 «Тарасова доля. День за днем».
- 8.05 «Знакова постать». Інформаційно-музична програма (прямий ефір).
- 10.30 «Музеї України». Авторська програма С. Гальченка і С. Кролевця (прямий ефір).
- 10.30 (23.25) «Поезія». Б-І. Антонич.
- 12.05 «Пізнай себе» з Г. Короненко.
- 12.45 «Поетична мозаїка».
- 13.05 «Україна і час». Авторська програма В. Стрілько (прямий ефір).
- 13.45 «Літературні читання». С. Кириченко
- 15.25 «Люди не зі страху». Собор душі людської. Авторська програма Г. Львовой (прямий ефір).
- 16.05 «Жива душа поетова свята...». Ведучий В. Портяк.
- 16.45 «Літературний серіал». В. Врублевська «Шарітка з Рунгу».

- 17.15 «Художній всесвіт літератури». Авторська програма М. Насенка (прямий ефір).
- 19.05 «На перетині думок». Інформаційно-познавальний блок (прямий ефір).

Вівторок, 6 жовтня

- 8.00 «Знакова постать». Інформаційно-музична програма (прямий ефір).
- 8.05 (19.05) «Тарасова доля. День за днем».
- 10.30 «Прем'єра книги». Культурологічна програма
- 11.35 «Вільна генерація» з Г. Балакира.
- 12.05 «Огонь в одежі слова». Авторська програма Петра Осадчука.
- 13.45 «Літературні читання». С. Кириченко
- 15.05 «Люди не зі страху».
- 15.45 «Роки. Актори. Ролі...» з С. Гудзь-Войтенко.
- 16.45 «Літературний серіал». В. Врублевська «Шарітка з Рунгу».
- 17.05 «Українське державництво». Авторська програма В. Сергіячука (прямий ефір).
- 17.55 «Драматична мініатюра». «Поет, що слухав тишу». До 100-річчя від дня народження Б-І. Антонича.
- 19.05 «На перетині думок». Інформаційно-познавальний блок (прямий ефір).
- 21.40 «Ім'я».
- 23.25 «Поезія».

Середа, 7 жовтня

- 7.45 «Святині України. Національний університет Києво-Могилянська Академія».
- 8.00 (19.05) «Тарасова доля. День за днем».
- 8.05 «Знакова постать». Інформаційно-музична програма (прямий ефір).
- 10.30 «Журнали-журналики-журналички» (прямий ефір).
- 12.05 «Наш родовід» з Г. Яровою і доктором історичних наук Т. Чухлібом.
- 12.45 «Поетична мозаїка». П. Грбовський.
- 13.05 «Профілактика розуму і совісті з Є. Дударем».
- 13.45 «Літературні читання». С. Кириченко «Люди не зі страху».
- 15.05 «Культура здоров'я» з М. Щербою.
- 15.45 Науково-популярна програма.
- 16.05 «Книжковий ярмарок» з В. Карпінським.
- 16.45 «Літературний серіал». В. Врублевська «Шарітка з Рунгу».
- 17.05 «Радіопрезентації». Веде В. Марусик.
- 19.10 «На перетині думок». Інформаційно-познавальний блок (прямий ефір).
- 21.15 «У дзеркалі сучасності». Авторська програма М. Сидоржевського.
- 23.05 «Поетична мозаїка».
- 23.25 «Поезія».

Четвер, 8 жовтня

- 7.55 «Поезія».
- 8.00 (19.05) «Тарасова доля. День за днем».
- 8.05 «Знакова постать». Інформаційно-музична програма (прямий ефір).
- 10.30 «Мова і нація» з Г. Короненко (прямий ефір).
- 13.15 «Моя література».
- 13.45 Т. Шевченко. З «Кобзаря».
- 15.05 «Галерея мистецтв» з І. Передерієй.
- 15.45 «Поетична мозаїка». Б-І. Антонич. До 100-річчя від дня народження. Передача 1.
- 16.05 «Як ми говоримо». Ведучі – професори, письменники І. Ющук, А. Ткаченко.
- 16.45 «Літературний серіал». В. Врублевська «Шарітка з Рунгу».
- 17.05 «Радіо «Культура» представляє». П. Мовчан, «Поезія і доля». Прямі трансляції з великої концертної студії Будинку звукозапису Національної радіокомпанії України.

П'ятниця, 9 жовтня

- 7.45 «Святині України».
- 8.00 «Тарасова доля. День за днем».
- 8.05 «Знакова постать». Інформаційно-музична програма (прямий ефір).
- 10.15 Авторська програма Ю.Мищика «Джерела національної пам'яті» (прямий ефір).
- 11.30 «Поезія».
- 12.05 «Будьмо здорові». Авторська програма натуропата О. Світко (прямий ефір).
- 12.45 Т. Шевченко. З «Кобзаря».
- 13.05 «Про минуле і сьогодення з Б. Черваком». Історико-публіцистична програма.
- 15.05 «Українська література: учора і

- сьогодні». Авторська програма М. Жулинського.
- 15.40 «Поезія». Я. Шоголів.
- 16.05 Авторська програма директора Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнології ім. М. Рильського НАНУ Г. Скрипник «Наукові обрії».
- 16.45 Літературні читання. Авторська програма О. Кавуценка (прямий ефір).
- 17.05 «Мистецтво життя». Авторська програма О. Кавуценка (прямий ефір).
- 17.55 «Драматична мініатюра». До дня народження драматурга І. Кочерги.
- 19.10 «На перетині думок». Інформаційно-познавальний блок (прямий ефір).
- 21.15 «Тасменні та загадки України». Веде Г. Короненко (прямий ефір).

Субота, 10 жовтня

- 8.00 «Тарасова доля. День за днем».
- 8.05 «Знакова постать». Інформаційно-музична програма (прямий ефір).
- 10.30 «Суботні зустрічі з І. Драчем» (прямий ефір).
- 11.35 «Країна Моксель, або відкриття Великоросії». Сторінки книги В. Білінського читач заслужений артист України П. Боiko.
- 12.35 «Поезія без кордонів». Авторська програма В. Ткаченка. До 80-річчя від дня народження І. Світличного.
- 12.55 «Драматична мініатюра». Твори переможців і лауреатів другого конкурсу радіопр. Є. Н. Коломієць «Усмішка венеціанського лева».
- 14.00 «Рідний край» з В. Марусиком.
- 15.05 «Україна-Польща. Діалог двох культур» (прямий ефір).
- 16.30 «Національна ідея в постатях». Авторська програма професора Олега Гринівця.
- 17.05 «Мистецький щоденник» з Г. Короненко.
- 18.05 «Поезія». Вірші Л. Лисенко.
- 19.00 «Ідеали сучасності. Світло і тіні». Авторська програма М. Пороського (прямий ефір).
- 19.40 «Нобелівські лауреати». Авторська програма М. Слабошпичького.
- 20.10 «Мистецька вітальня М. Єдомачи» (прямий ефір).
- 21.10 «Театр одного актора». Заслужений артист України П. Боiko читає сторінки історичного роману у віршах Л. Костенко «Берестечко».
- 21.55 «Живий голос поета».
- 22.15 «Радіоавтографи».

Неділя, 11 жовтня

- 6.25 Актуальне інтерв'ю.
- 7.25 «Поезія».
- 7.45 «З фондової скарбниці радіо «Культура». Народний артист України М. Захаревич згадує про видатного актора М. Яковченка.
- 8.00 «Тарасова доля. День за днем».
- 8.05 «Знакова постать». Інформаційно-музична програма.
- 10.05 «Місяцелік».
- 10.55 «Драматична мініатюра». Український живописець О. Мурашко.
- 11.05 Літературна кав'ярня. Ведуча – Л. Якимчук (прямий ефір).
- 12.05 «Мій театр». Артистка Київського Молодого театру Р. Зюбіна.
- 13.05 «Твоє амбітне слово». Авторська програма Н. Герасименко.
- 13.50 «Профілактика розуму і совісті з Є. Дударем».
- 14.05 «Хай святиться ім'я твоє» Авторська програма В. Крищенко.
- 15.05 «Відродимо забутий жанр». Радіоверсія урочистої церемонії переможців і лауреатів другого конкурсу радіопр. Єс. Передача 1.
- 16.20 «Рукавичка». Передача для дітей. Ведуча кандидат педагогічних наук А. Мовчун (прямий ефір).
- 17.05 «Профіль». Авторська програма М. Слабошпичького.

СПЕЦІАЛЬНА ТЕМА

Блакитний роман

Гнат МИХАЙЛИЧЕНКО

Розстріляне Відродження – що це для нас сьогодні? Вибите покоління геніїв, що марило жити в Україні-Європі настільки сильно, що аж у 1990-х роках цей поштовх дав наснаги Незалежності? Або наразі ті люди – лише герої антології Юрія Лавріненка та мученики шкільних підручників? Ми впевнені, що перше. І що про це мусить пам'ятати кожен. Отже, запроваджуємо у «КіЖ» постійну рубрику, присвячену особистостям, що стояли на початку нашої модерної культури. Починаємо з публікації найконтroversійнішого тексту першої третини ХХ сторіччя – легендарного «Блакитного роману» Гната Михайличенка.

Гнат МИХАЙЛИЧЕНКО – таємниця й «захований бог» естетичного екстремізму, нащадок попередніх експериментаторів – «візіонерів», – дитя сецесії і enfant terrible останньої хвили українського символізму... Він – один із перших раннях авангардистів і чи не перший «передсюрреаліст» в Україні.

СЛОВО ПРО «ЧОРНОГО ВІТМЕНА»

Гнат Михайличенко (1892—1919) – найзагадковіша постать в українській літературі. І – прямий «батько» у ній найвизначнішого культуртрегера 1920-х років Миколи Хвильового. Чи не з «Блакитного роману» вийшла «голуба загірна комуна»? Принаймні без Михайличенкового впливу тут точно не обійшлося. Як не має сумнівів, що саме геніальні візії «чорного Вітмена» та «божевільного автора Заповіту Смерти» (саме так письменника називали сучасники) стали підґрунтям для появи взагалі українського літавангарду. Але ж ще був і «націонал-комунізм», провісником якого в країні став саме загадковий «вічний революціонер» Гнат Михайличенко!

До речі, професійним революціонером колишній студент Харківської землеробської школи, сільськогосподарської школи у Москві, вільний слухач лекцій в Московському університеті та просто завзятий подорожанин по Європі став 1914-го. Коли свідомо дезертував з фронту. 1915 року Михайличенко присудили за це шість років заслання та довічне заслання у Сибір. В Україну він повернувся після Лютневої революції – і вже тут став членом ЦК партії українських есерів. (Лівого її крила, що за назвою газети «Боротьба» отримало назву боротьбистів, а 1919 року організовано увійшло до КП(б)У, маючи намір змінити партію «зсередики»).

У травні 1919 року Михайличенка призначено першим наркомом освіти УРСР. Він мав відношення до створення у Києві першого видавництва революційних письменників, саме завдяки Гнатові почав виходити знаменитий журнал «Мистецтво». Проте, засівати «розумне, добре, вічне» Михайличенко волів, як згодом Че Гевара – гвинтівкою. Облишивши все, у складі терористичної групи він вирушив через польський кордон, підіймати на повстання галицьких селян. А поліг від ворожої кулі вже вдома, у Києві.

20 листопада 1919 року місто захопили денікінці. Саме в той час на «Кручі», в будинку біля Видубицького монастиря йшло засідання літгрупи «Здоровий футуризм». Налетівши знацька, контррозвідка «білих» заарештувала та того ж дня «поставила до стінки» Михайличенка та поета Василя Чумака. По собі Гнат залишив декілька віршів у прозі, новели («Пові», «Місто», «Дівчи», «Тюрма», «Погроза невидимого»), оповідання, «Блакитний роман» – та, можна вважати, всю модернову літературу України ХХ сторіччя.

ІНТРОДУКЦІЯ

В Твоїй душі була блакить стоячих вод, оздоблених блідо-зеленою ряскою.

В ній була тьмава імла давноминулих віків, вкритих таємничим серпанком чародійних явищ. Первісний шал і дикунська невибагливість.

В Твоїй душі була блакить безмежних глибин холодних океанів. В ній було омління південних місячних ночей і млявість застиглого болотяного повітря, насиченого отруйними гострими пахощами. І мірядами бактерій жахливих хвороб.

В Твоїй душі була блакить одвічної порожнечі.

Ти прагнув знати все і нічого. Ти не хотів. Спроваджував хвилини в безвість небуття.

Іна – твоя наречена. Ти не знав цього, але відчував. З самого початку.

У Іни була блакитна душа, і Ти не знав її, а відчував байдужий. З самого початку. В її душі була блакить свіжого весняного неба, блакить веселих квітів сонячної левади, омитих прозорою рососою. В ній був простір і міць вільного моря і бадьорість ранішнього вітру гірських верховин.

В її душі була осліплююче-яскрава сонячна блакить.

Її душа була овіяна згагою життя.

Іна була повна віри, надії, любові і ненави-

сти. Трьох сестер і їхньої матері, про існування яких Іна не знала, але відчувала.

Ти був сином своєї матері, дочки напіввимерлого народу південної спеки. Твоя мати – смуглява єгиптянка – задивилась у священі води

Олександр БОГОМАЗОВ.
Тирсоносці. 1929

Олександр БОГОМАЗОВ.
Правка пил. 1927

УКРАЇНСЬКИЙ МОДЕРНІЗМ

Михайло БОЙЧУК.

Молочниця. Поч. 1920-х рр.

Василь ЄРМИЛОВ.

Авангард. Макет журнальної обкладинки.
1929

Ніла, прикрашені загадковими лотосами і зачарованими зорями крокодилів. В свічаді вод відбивалися безликі важкі піраміди й сфінкси, тьмарили їй мозок давніми, як порошок віків, легендами про буття минулого, вливали чаруючу силу в її душу.

Єгиптянка закохалася в безликого сфінкса, що стояв ліворуч від дороги великих пірамід. Вона щодня носила квіти до підніжжя свого улюбленого, оповивала його холодний камінь своїми гарячими руками й лащиалась до нього гнучким смуглявим тілом.

Так вона досягла великої радості: вона заважніла.

В розкішному номері готелю, де мешкав пригожий вчений англієць, Ти вперше побачив світу. Смуглява дочка південної спеки, що попала вперше туди, відчула свою помилку і порішила помститися за свого коханця.

Не встиг Тебе побачити Твій батько, а лише почути Твій вереск, не встиг він ствердити, що Ти був викапаний його нащадок, як засмоктуче солодка отрута, одна з тих отрут, які знав тільки давній схід, була випита ним з ранішньою шклянкою кави. Протягом доби після того він зів'яв, сконав, списавши всю свою спадщину Твоїй матері. Лікарі не викрили прикмет самогубства, а молодого вченого пишню поховали його земляки англійці.

Смуглява єгиптянка того ж вечора понесла квіти до підніжжя свого улюбленого – безликого сфінкса, що стояв ліворуч від дороги великих пірамід. Вона оповивала його холодний камінь своїми гарячими руками і лащиалась до нього гнучким тілом.

На всіх її оточуючих вона дивилась з того часу поглядом зацькованого звіряти, а ціли-

міром і людським божевіллям. Батько силкувався прийняти якнайжвавішу участь у вихованні своєї дочки, дивлячись на неї всякий раз з надзвичайною ніжністю і сльозами тихої радості на очах.

Після одної дворічної подорожі в Єгипет батько Іни вернувся разом з Твоєю матір'ю і трилітнім Тобою. Дочці старого Єгипту нащадок суворих скіфів нагадав своїм обличчям сфінкса, що стоїть ліворуч від дороги великих пірамід. Прибувши з ним до родини Іни, єгиптянка все зрозуміла, а надвечір випав сніг, який убив її блакитну душу.

В ту ніч у безликого сфінкса, що стояв ліворуч від дороги великих пірамід, упала додолу голова.

В ту ніч не стало батька у Іни.

Два мертві трупи, з обличчями білими, як нововипавший сніг, спокійно лежали обнявшись у ліжку з виразом захованої одвічної таємниці на своїх непорушних устах.

Лікарі не викрили прикмет самогубства, а родичі й знайомі пишню поховали разом батька Іни і Твою матір.

Ти цього не знав.

Твоя душа була зложена з двох ущерть повних великим змістом душ, в цілому ж вона являла собою порожню безодню. Душа Іни була зложена з двох порожніх душ і в цілому відзначалася повнотою осяйного змісту. Ваші душі являли собою два протилежні бігуни одної кулі і стреміли стати одним цілим.

Спадщинна отруйна кров Твої матері тяжким, незносимим прокляттям висіла над Тобою. Ти хотів і нікого не міг покохати, крім своєї вигаданої Мавки – Мрії. Ти тужив за коханням. В Тебе захоувалося кожне серце, в яке порожнім одрухом спадав Твій блакитно-тьмавий погляд. Безодня Твої душі несвідомо приваблювала й засмоктувала солодко кожного, хто хоч випадково зазірав в її глибини. Тоді Ти став безкрайно байдужий.

Ти не кохав Іни, і ніхто не кохав її. Її всі любили за те, що вона їх любить. Іна була закохана у багатьох, але нікого не кохала.

Не через те не кохала, що не могла кохати, а через те, що не могла кохати одного. Іна кохала зразу всіх, але Тебе – надмірно. Її душа була необмеженою до кохання і до віддання себе в офіру загаломі.

Її душа була переповнена натхненим змістом і осліплює яскравою сонячною блакиттю. Блакить її душі була протилежною Твоїй. Ваші душі були бігунами одної кулі: вони не могли існувати одна без одної і не могли злитися. Як бігуни кулі – бігуни ваших душ не можна уявити ні нарізно, ні вкупі. Ти не знав цього, але відчував з самого початку.

КОЛИ ПОЖОВКНЕ ЛИСТЯ...

Падає, падає листя.

Падає листя пожовкле на Твою голову, на руки. В прозоро-блакитному, ніжно-холодному сонячному повітрі жовто-золоті сльози жалю за минулим... Падають нечутні і тануть як завмираючий лебединий сміх лоскотною тихою тугою радісного небуття.

Оповитий розмаїто-жовтим серпанком осени садок задумливо конав. Шемрала верхівля дерев тобі про останнє... Молитовним піснєпохороном линули з хати звуки сопілки, на котрій тужила Іна за вікном. Тужила за весною. А за осінню?

Осінь – то вогневий птах, що, майнувши золото-пломінним крилом, сконає, спопеліє

доценту. Шалений танок різнобарвної смерті, що ниже в бурштинове намисто гаї і садки. Ти полюбив осінь.

Покохав осінь і зненавидів весну. Іде весна, як вагітна молодиця-міщанка в зеленому одягу без жадного смаку. Поважна і нечепурна, задоволена: родить, родить і їсть, їсть... Так безупинно. Ти покохав осінню красу і, коли пожовкло листя, забував про весну.

Коли пожовкне листя... Ти кохав.

Прийняв свою улюблену позу: тінню розіслався на солом'яній канапі, безсило кинув руки на поруччя, заплющив очі. Ні про що не думав.

Слухав смертний сміх осінніх сліз. Ти кохав. Мрію-Мавку...

Від блідоокої Іріс

з поцілунком смерті

тьмавий незримий ефір

Нілу священого твір

златно-срібній осені в жертву

мою насолоду коханням приніс,

насолоду смертю Іріс...

Речитативом декламував Ти, і похоронний спів сопілки Іни прагнув поховати це Твоє кохання.

Коли пожовкне листя і полетить, повисне в павутинному повітрі... Коли Твоя душа полине услід їм прозорим золотаво-білим листком і подібно їм лишиться в павутинному повітрі... Ти кохав.

Дочку таємниць споконвічного, свою несв'язну дружину – біловолосу царівну з пишною квіткою лотосу на голові замість корони, із смарагдовими очима й губами-жаринами, з гадючим тілом-вогнем, з безсоромними рухами, Ти покохав безсонними блакитними ночами, покохав надлюдською мукою-коханням. З палаючими самобуттям очима, з розслабляючим тремтінням в тілі ти віддавав їй найкращі хвилини свого існування, ти віддавав їй місячну осінь в блакитній пітьмі своєї спальні.

Падає, падає листя.

Падає листя пожовкле тобі на заплющені вії. Ти відчуваєш в них поцілунки своєї Мавки – Іріс, що висмоктують з Тебе кров краплю за краплею, що відбирають у Тебе всі життєві соки, що лишають Тобі лише забуття і тихий лоскіт.

Розплющив очі, а перед Тобою стояла Іна з золотою короною волосся й оберемком запашного осіннього листя. І зразу заплющив.

Чому ніколи... Ні одного погляду... Не поділилися зі мною тугою свого життя, щоб могла я понести її разом з вами і стати близькою, – лащиалась Іна.

Я пишу поему, де королівна, властителька жовтого палацу, покохала мене і жовті вбрання. Чом не одяглися ви в жовте?

– Мій несподіваний, – рожево сміялася Іна, – ваш смак мінливий, як хвилі. Я кохаю вас і без цього, а поеми мені краще не читайте.

Вона схилилась над Тобою і гладила Твою руку:

– Розворушіться! Такого пекельного убийчого настрою не можна знести. Сьогодні до нас прибудуть червоні, сьогодні буде Яся, сьогодні ви мусите поговорити з нею, вона ненавидить вас, і це неможливо. Я хочу, щоб ви додержували нашу інтимну угоду і в дрібницях. Правда, ви це зробите? Правда ж? Ви так рідко буваєте у нас на дачі, ми так рідко бачимо одне одного, ствердіть – правда?

Ти не розплющував очей, а Іна метушилася й непомітно для Тебе поцілувала край Твого вбрання, добачивши, як Ти несвідомо повів

Професійним революціонером його зробило дезертирство з фронту 1914 року. Перший арешт – 1915 року (шість років заслання і довічний Сибір). Після Лютневої революції Михайличенко повертається в Україну, стає членом ЦК партії українських есерів. Він належав до її лівого крила (майбутніх боротьбистів), був членом Центральної Ради. 1918 року його двічі заарештовували... Був засуджений до розстрілу, але втік.

ми днями блукала в дальніх пірамідах. В такому стані зустрів її батько Іни.

Батько Іни був єдиним примірником гульвіси. І коли левиця демімонду, спізнившись з абортном, мусила вродити від нього кирпату доньку, він у зворушливому захопленні ридав від щастя. «Левиця» більш ніколи на нього не звертала уваги й зовсім забула, що вона могла колись щось породити: у неї не було блакитної душі.

Іна тим часом зростала у великому каміному місті, що приваблювало її вічним га-

УКРАЇНСЬКИЙ МОДЕРНІЗМ

Олександра ЕКСТЕР.
Кольорові ритми.

1918

Олександра ЕКСТЕР.

Фігура з кинджалом.

Ескіз костюму до спектаклю
«Ромео і Джульєтта» В. Шекспіра.

1920

«Блакитний роман» нагадує візіонерську сповідь, а іноді автор постає відсторонено, наче випадковий свідок глобальної катастрофи.

До речі, у двадцятих точилися запальні літературні дискусії, чим вважати «Блакитний роман» – прозою чи поезією.

Звісно, з точки зору вже сучасної теорії літератури «Блакитний роман» є стовідсотковою поезією. Текстуальне візіонерство тепер нагадує експерименти французького кіно шістдесятих (Годар та ін.)

потакуюче головою на її домагання.

– Мені однаково, тільки навіщо ви так багато балакаєте?..

Коли ми переконаємося, що кохаємо одне одного, то ми станемо чоловіком і жінкою.

Сумно сурмили Тобі осінні голоси про минуле, а Іні – майбутнє.

Ти кохатимеш. Ти кохав... але зараз...

Коли пожовкне листя... Коли Твоя душа полине у тьмаву блакить небуття... Так, її, Панну Мавку-Іріс, опиту блакитним баговінням червоногубу мрію Ти не можеш забути.

– Так.

– Так, – ледве чутно торкались Тебе пожовклі осінні листки і стверджували.

Конав золотий присмерк, осінній і білий місяць тремтів між деревами в жадобі кохання. Тобі неприємно було слухати, як сопілка Іни промовляла виразно про весняні поцілунки й обійми. Коли пожовкне листя – немає весняної туги.

Ти змінив свою улюблену позу й пішов назустріч хвилюючій радості. Ти віддаси сьогоднішню блакитну ніч їй, віддаси насолоду самозабуття в п'ятьм'я маленької чужої кімнати.

На веранді мусив зупинитись й опустити долу погляд: назустріч наближалася Яся. Ти не почув, що прошепотіли її шарпкі підмальовані губи, Ти не помітив, як стреміли вони до злиття з Твоїми в шалених, бурхливих поцілунках, і стояв, аж поки вона зникла.

В рано освітленій просторій вітальні хтось великий ставно ходив з кутка в кутку. Вперше за давній час Твій погляд зустрівся з чужим.

Чи ж із чужим?

Твій погляд зустрівся з променистокарим поглядом високого, огрядного, трохи заповного чоловіка літ під сорок з смуглявим обличчям, руським волоссям й такою ж кучерявою бородою. Перехрестя ваших поглядів тривало надто довго і було надто глибоке. Після таких поглядів їх власники зразу розуміють більше, ніж треба. Ти не думав про те, що він відчував, але сам відчував, як шумувала в Тобі кров.

– Мене звуть Чоловіком, присядьмо, юначе, познайомимось.

Ти сидів біля Чоловіка на канапі, а його рука важко лежала на

Твоїй. У нього був вітровий голос з тембром:

– Кажете, нудно? Коли розгубили життєві цінності, нічого не залишається більше, як лише нудьгувати й жити на прибутки від чужих капіталів. Мені вас дуже шкода, бо ви мені подобалися, і я хочу примусити вас переконатися ві мні.

Чоловік дивився на Тебе пронизуватим, карим поглядом, а Ти все дужче відчував незване, свіже шумування крові в собі.

Коли пожовкне листя, а блакитна ніч вступить в свої права... Ти віддавав їй найкращі хвилини свого існування. В маленькій чужій кімнаті Панна вперше примушена була боротися за Тебе, боротися з чоловіком.

Вона прийшла, як і звичайно: зі сніжнобілим розпущеним волоссям, зі смараг-

довими жадібними поглядами і губами-жаринами, зложеними для всепрймаючих поцілунків, вся безсоромна і вогненно-гола. Ти відчув тоді, що згасла в Тобі вічно нова згага пестоців, що залишились вони чимсь старим, заялосеним, а заступило їх щось нове, щемляче, перед чим у знесиллі згиналися коліна й тремтіло серце. У весь зріст поруч з Мавкою став Чоловік з засмаглими зарослими грудьми і мужнім станом. Він своїм тембровим голосом кликав кудись і обіцяв життя. Вся – гріх, кинулась Тобі в обійми Мавка-Мрія з погрозою залоскотати до смерті. А Ти, як і весною, віддався млявий і не відповідав. Не спліталися, як раніше, Твої руки з її гарячими руками, не зливалися Твої губи з її губами-жаринами.

Блакитне місячне проміння невмолимо освітлювало її прозаїчне жіноче єство, і казкова мрія розпливалася і зезала разом з димом Твоєї цигарки, що нервово ряд-у-ряд її палив.

Щоночі з'являлася вона, як і звичайно, щоночі лащилася і зезала разом з цигарковим димом, аж поки не стирався образ мужнього Чоловіка, що кликав, аж поки не згас блакитний місячний серп і перестало падать осіннє, пожовкле листя.

Коли пожовкне листя, і Твоя душа полине в блакитну безвість, Ти тужиш за царівною Мавкою-Іріс і пригадаєш перемінні її перемоги над Тобою і над Чоловіком. Коли пожовкне листя...

В САДУ КОЛО ХАТИ

Потім мені довелося з Іною.

(Садок коло хати почорнів, і безсиле сонячне тепло не могло змінити його похмурого вигляду).

Про Тебе:

– Навіщо ви його перетягли в роботу червоних?

Вона задоволено-здивовано вся повернулася:

– Перетягли? Адже ж він не належав ні до якої сторони, і перетягати його не було чого. Та це і не я зробила, – сумно додала вона після довгої задуми. – Після зустрічі з Чоловіком він завжди був з червоними, і майже щоразу приходив на наші збори, за винятком хіба останніх часів.

– Чоловік?

– Ви його не знаєте. Це мій дядько, лісничий по прізвиську «Чоловік», будучий демагог. Зараз він ховається в льохах. Здається, його піймають.

Іна говорила уривчасто, і в її словах про Чоловіка відчувалася захована злість.

Я зітхнув якнайглибше:

– Привчає себе. Це страшна зброя.

Перед погрозою її не один зраджує. Це не те, що було в старі часи. Тепер дуже вподобали льохи... Згадаєш про цю, може, неминучу долю і затремтиш. Так хочеш жити, вхопити від життя найбільше... Ви знаєте, як щемить боляче, коли мов перед смертю перегортаєш сторінки свого життя і не знаходиш всього, що мусить бути – не знаходиш особистого життя. Коли б не фанатична віра в неминучу, за стільки років виборену перемогу червоного всесвіту... І хоч не нам про це говорити, все ж хочеться. Хочеться тої ніжності, якої давно не знав, яка цінна. Ви не подумайте, що я говорю про себе з вами. Але він. Його втягнуто в роботу, треба передбачати й наслідки. Він такий особливий...

УКРАЇНСЬКИЙ МОДЕРНІЗМ

Олександра ЕКСТЕР.
Іспанський танець.
Ескіз костюму для балетної студії Б. Ніжинської
Київ. 1920

Федір КРИЧЕВСЬКИЙ.
Любов.
Ліва частина триптиху. 1927

мусить всіх їх полегчити, підтримати на страшній путі, вона... А вона ж просто дівчина, яка нічого не вмiє, не вмiє навіть ненавидіти так, як це вважає потрібним. Вона лише ридає з ненависті.

Чого вона сама від себе вимагає, – кохання. В знак вірності свого запрягання урочисто поцілувала холодний стовбур мужнього дуба.

Щира, наївна Іна! В вирові боротьби розтопчуть тебе як тендітну польову квітку кінські копита дикого табуна.

В садку коло хати лишиться твоя блакитна душа сумувати улюбленими тобою звуками сопілки за животворною весною, сумувати серед поруділого листа і сивих туманів.

В садку коло хати лишаться спомини однаково близьких і однаково чужих тобі людей, а сама ти навіть не зможеш піти по світу шукати людського духу і полекшень своєму людському лихові.

В садку коло хати, на стежці від хвіртки вирости жаб'ячі опеньки, які дуже зацікавили Іну. Схилившись над ними, вона зірвала...

Потім засоромилась і посадила їх знову у викопану ямку. Вона ще не прочитала листа Ясі.

Тітка писала... Не писала, а дряпалась у вічі, – Іні зробилось так гірко, немов вона наїлась цих жаб'ячих опеньків. Як би була зараз побачила Ясю, поводитися б з нею так ласкаво, як ніколи.

Іна блукала в тумані і силкувалася собі уявити сонце, її блакитні поривання кружляли у верхів'ях дерев, понад туманом в садку коло хати, несвідомо зв'язані з Тобою.

Іна пригорнула мою голову до своїх грудей і гладила по чолу вгору.

– Що за настрої? Не треба.

Я привернув своє обличчя до її обличчя, і ніжний, короткий, як блискавка, поцілунок опломенив наші уста.

Ми, солодко розмовляючи, близькі, покинули вечірній садок коло хати і в маленькій кімнатці з тьмаво-зеленуватим освітленням спали і не спали. Потім ствердили свою віру в нашу перемогу.

– Я його дуже люблю, – говорила про Тебе Іна вранці, прогулюючись зі мною в туманному садку коло хати і кутаючись у велику хустку. – Він такий безпорадний і вишуканий, не ворожий.

нього всі закохані, і мені це так приємно.

Заласкана мною Іна забула про ваші взаємовідносини. Забула про те, що Ти ні разу не поцілував її, забула, що вона ні разу не цілувала Тебе, забула про те, як не раз, необачно заснувши у неї на ліжку, вранці Ти ніжно заявляв, що не наспів ще час здійснення інтимної угоди юнацьких ваших літ.

Люба, вона щиросердно забула про все це, а на розстанні я палко її цілував.

Затим в садку коло хати відбувалася трагедія. Сивий холодний туман окутав блакитну душу Іни міцними тенетами. Обнявши вогкий чорний стовбур мужнього дуба, вона ридала злими слізьми, що мов краплинки роси серебрилися на її віях. Самотниками проходили повз її очі численні ряди червоних борців, що були жахом старого світу. Вона

ПАЛАЛА ЧЕРВОНА ЗАГРАВА

Довгі роки точилася нещадна боротьба двох світів. Давно вже вона загубила свої окреслені форми і перетворилася в стихійно уперту масово-криваву боротьбу, людськість забула мирне життя. І ніхто не знав, що трапиться з ним завтра. Не хотів знати.

В околицях великого міста, в якому давно не було жодного уряду, лідер червоних Чоловік зібрав нараду в напівзруйнованому великому подвір'ї. Сідало сонце за кам'яницями, коли Ти зблід, підвівся і пошепки промовив:

– Національна гвардія...

Крізь відчинене вікно вітер зашелестів паперами на столі, і більше нічого не було чути.

В Тебе солодко підгиналися коліна і незнана блакить стисла Твоє серце в тремтячому ваганні. Чуйно ловила вона якісь нечутні звуки і крізь Твій тьмавий погляд вирисувалося невиразне щастя.

За хвилю всі позникали.

Внизу перед тобою стьожкою сіріла вулиця. Ти долічерева ліг на дах, а гава цікаво наглядала з сусіднього димаря: лежить-бо чорний труп. Коли б вона могла зазірнути в вічі, її пташине серце стислось би від смертельного жалю. Своім блакитно-тьмавим поглядом Ти байдуже повів по кулеметних стрічках і по сірій стьожці міської вулиці.

Чоловіка з Тобою не було, але Ти хотів зробити все для нього. І коли вулиця зацокала важкими чобітьми гвардії, Ти не запитав себе, чи не могла випадково десь поблизу бути близька Тобі людина. Ти знав, що Чоловік там не може бути, Ти почував це. З безкрайно байдужим уважним виглядом Ти завівав машинерію.

Оглашено підхопилася гава і не знала, куди летіти-тікати. Задзвеніли шиби у вікнах, забряжчало шкло на брукові, зацмокали кулі по вулиці, безпорадно зміцнилось гупання важких чобіт десь знизу.

Твій кулемет гавкав весь час з невеликими перервами. Мов вірний пес. Я чув його настирливе гавкання, навіть крізь чийсь інші численні постріли, навіть тоді, коли до нього приєднались ще два інших гавкання.

Я знав, що Ти лежиш на даху і спокійно уперто опорожнюєш кулеметні стрічки. Затріпотало мені серце, і я захотів негайно побачити Іну.

Зростала заграда. Червонодимна й незрозуміла. Спокійна. Озираючись на неї, я вийшов за місто й відчув, що палає подвір'я, де лишився Ти на даху. Нестерпуча згага знайти Іну гнала мене вперед. Захоплено похапцем позираючи на заграву, я радісно летів у лагідно тиху, рожеву від світла пожежі ніч.

Зростала, грала червона заграда. Вдарило й упало раптом в грудях у мене. Я зупинився.

Під безлистою грушею мужня постать Чоловіка. Нахилився гнучко до Іни, тримаючи її за стан.

Блакитна Іна. Іна блакитна! Я гордий за тебе! Я зараз заграда!

Іна як заграда! Я був щасливий вищим щастям, коли великий міцний Чоловік вхопив тебе поперек, підніс від землі, а потім злилися обоє з землею.

Іна не противилася, а я життєрадісно співав. Я забув про її майбутній блакитний сум.

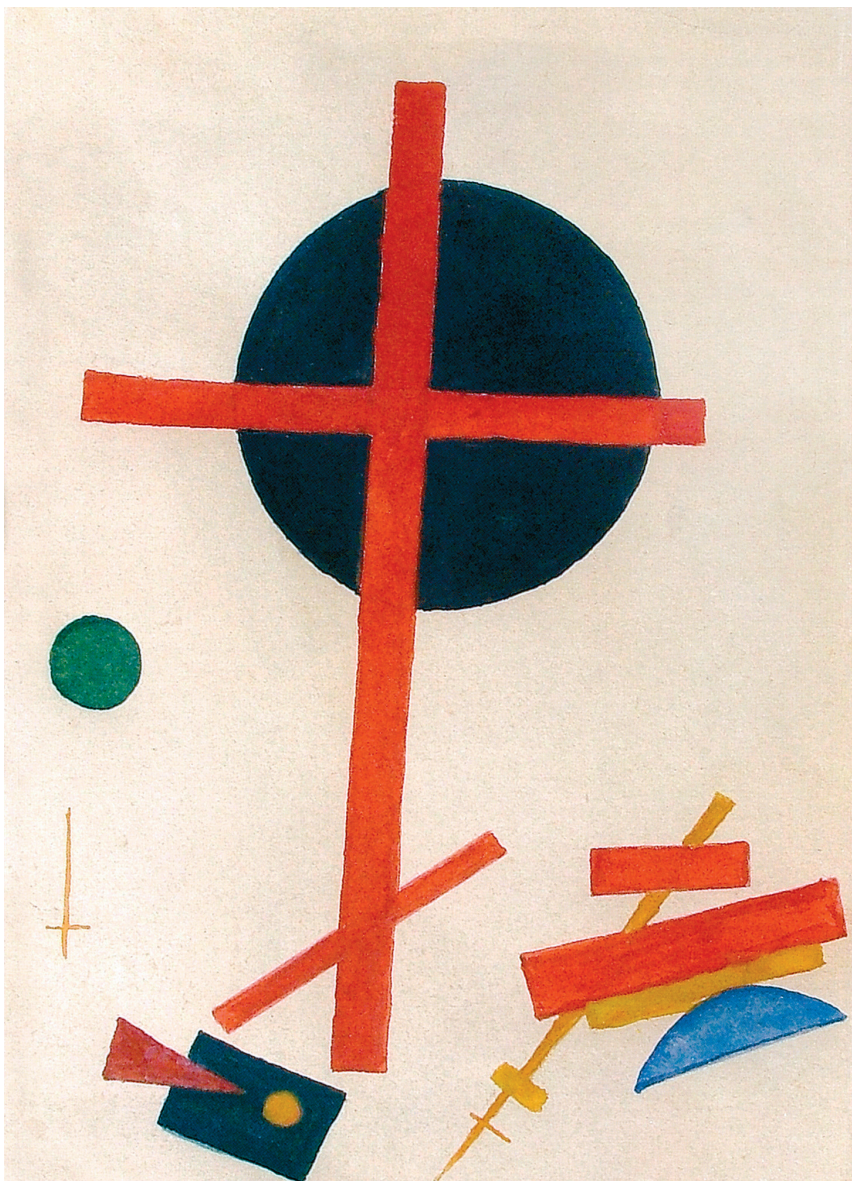
Росла, палала червона заграда.

Я був вкрай переповнений життям і поспішав йому назустріч.

Кров переповнила жили, а від близького полум'я було душно. Було душно і Ясі, яка

Михайличенко неначе зник із літературного обрію (свідомо примусово), але хто хоч раз прочитав його твори, більше не міг забути: сюжет його «Міста» прочитується між рядками «Білої гвардії» Булгакова, а Андрій Головка, пам'ятаючи інфернальний психологічний вплив «Блакитного», називає один зі своїх замовних прорадянських творів «Червоний роман». Візіонерство Михайличенка й естетичний радикалізм відшукуємо в «Я (Романтиці)» Миколи Хвильового, сюрреальних «Ротаціях» Богдана-Ігора Антонича...

УКРАЇНСЬКИЙ МОДЕРНІЗМ

Казимир МАЛЕВИЧ.
Супрематична композиція.
1910-ті роки.

захекалась і зупинилась біля занедбаного паркана. Бона загубила капелюх і перушиньйон, а на ній помітні були сліди бротьби з вогнем.

– Де він? Він зараз має бути моїм!

Яся питала і дивилась крізь мене. На її спітнілому обличчі грали вогні пожежі і змазались фарби. Яся вказала пучкою на заграву.

– Без нього я більше не можу!

Я взяв Ясю за руку і прислухавсь, як відбивалися в мені шуми заграви.

Я переконаний, що Ти зрозумів Ясю більше, ніж я. Я знаю, що Яся розуміла Тебе, – але то був мент, коли вблизи шуміла гаряча заграва. І наші груди розпирала згага життя. Яся заплющила очі і впала в мої обійми. Наші спітнілі тіла сплелися в одне ціле під рожевим від світла заграви парканом. В пізньому осінньому бур'яні.

Внизу палала, грала гаряча червона заграва. В ній непомітно повз нас промайнула Твоя постать з ознаками опалини в одежі.

Знесилені, ми з Ясею радісно співали, а потім я пристав до озброєного загону червоних, який прибув на місце пожежі.

Ти не знав, що відшукаєш Чоловіка, але відчував. Ти несвідомо йшов вперед і знаходив задоволення в самій ході.

Старожитній курінь нагадав Тобі щось предковично-кревне, а Чоловік в ньому був як первісний дикун, що надміру стомлений – відпочивав. В розтебнутій сорочці, з далеко

відкинутою назад головою і звіряче-повним сном.

В Тобі почалося невідоме шумування крові. В Тобі прокинулося одвічно тьмаве захоплення. Ти затремтів.

Палала, грала червона заграва. Не стримав себе і напружено стрибнув вперед. Стиснув міцно кулак і погрозово кинув його в небо. Обсмалене волосся, подерта одіж робили Тебе схожим на печерного мешканця передмікенської доби, а в Твоєму глибинному погляді чезли всі надбання новітньої культури. Твоя блакить сполучилася в одноцільну пляму зі спокійно-величною, таємничою загравою. В Тобі вона росла, палала.

Простяг вперед ласкаві свої руки і наблизився до сонного.

Чоловік – лідер червоних – в той мент злився з образом Твоєї душі в одне щемляче омління. Ти пригорнувся до його могутніх зарослих грудей. Тобі нічого не було треба.

– Це ви, Юначе? – запитав раптово Чоловік і спросоння обняв Тебе сильною, хапкою рукою.

Плетиво тину творило незграбне мереживо на тьмаво-рожевому нічному фоні заграви. Суха солома неохоче шамотіла, а в роті у Тебе пересохло. Чоловік знов заснув.

Великий, вилитий з тіла-криці, зарослий фавн – лідер червоних – це той, що темними ночами снівся Тобі і обіцяв життя.

Це той...

Злякано жажнулася солома, на фоні смішного мережива зросла велетенська постать-примара. Чоловік згори міцно стис Тебе за лікоть, а в горлі запекла згага.

Млявість насиченої болотяної блакиті всмоктала в себе Твої поривання. Чоловік згадав недавню Іну. Під безлистим деревом, тримаючи її за стан.

Коли в незрозумілому самозабутті Ти в знесиллі вправ на солону, без тями, Чоловік відчув, який дорогий Ти для нього, який необхідний. Дивувався – невже Тебе так образив? Не повірив, посміхнувся. Розправив широкі плечі, випростав на сторони руки, вийшов з куріня і вигукнув...

Палала, грала червона заграва.

АОРИСТ

У темних проваллях одвічної тайни снувалася легенда аорист. Знаки незнані і давні Твою тамували блакить. Чийсь придорожній надгробок з дикого каменю дороговказом шлях Твій відзначив, нудьгу невимовну й байдужу у душу Тобі навівав. Пітьму безкрайних світів Ти зором незрячим своїм пронизав і застиг в бутті.

Будівлі титанів, величні квіти, аромат саркофагів і порох віків, ритмічно гойдалися постаті в убранні фіалковім, довгім. (Над усім панувала нерухома застиглість аорист).

Дим благовоній, отруйні напої, тогочасна свідомість і погляд бездонний людини аорист – гонилися разом з Тобою. З боєм солодким Ти линув в безвість лоскотно-щемливу.

Смертельне кохання – байдужість аорист!

Підобгані ноги під себе й руки уперті у ліжку, безсило піднесені вгору уста, гойдання ритмічне.

Йоги в індійських печерах хай вчаться у Тебе.

О, сількісь!

Темно в кімнаті. Темно й дико на дачі. На кручі над насипом грізним центрозалізниці гуляє у голих деревах бурхливий вихровій, осяженіло бере усі перешкоди, дико стрясає стіни твоєї схованки.

То шуми баграві стихії аорист. То говір Твоєї душі.

Ти радо всміхнувся – всміхнувся! Ти міг заспокоїтись. Відпочинок знехиті прийняв, як приймав усе інше.

Де Чоловік?

Ти глянув навколо. Коли б не негода надворі, пішов би відразу до нього в сторожку.

Але було Тобі на душі спокійно і лінь, а в темних проваллях одвічної тайни снувалася легенда аорист.

Здрігався від напруження і скаженої ходи експресний потяг. В непроглядну темряву ночі кидав яскраву смугу іскор. Гуркіт і брязкіт виповнювали на мить буряну порожнечу темного кола і знову зникали за вітром. Дві червоні крапки чезли в невідомому, нагадуючи про той клапот життя, що летів в блакитну недосяжність. Сопів і нетерпляче приставляв на підйомі.

Ти чогось злякався і не міг відшукати причин.

Аджеж повз Твою дачу проходили не раз потяги, а до того, що Тебе ввіймають білі чи кольорові, ти ставився спокійно, як і до всього іншого.

Лютував коло дачі вітер.

Шипів і стрибав поміж вагонами і здирав все, що не було міцно зв'язано з основною масою його ворога – потягу. Стояли на буферах останнього вагону, вона вчепилася в якийсь поруччя, вистромила на заплющений злий вітер, зігнулася як пантера до скоку, і в неї зазмерло дихання. Рвав вітер її сукню, засмоктуюче тяг за собою і лякав.

Щось рвонуло. На буферах нікого не залишилось.

Яся вмить підхопилася з землі на струнке ноги, прислухалась до зникаючого потягу, несвідомо притулила руку до невеликої рани на голові, пригнулась і зникла поспішно.

Лютував вітер за вікном Твоєї кімнати і заглушав шарпкі чийсь кроки на веранді дачі.

Ти сторожко розбирався і не міг розібратися.

В хаосі титанічних пірамід і експресного потягу. Тремтіла легенда аорист.

В шибу темного вікна вона зашкрябала пальцями. До мовчання буряного вітру додалася Твоє мовчання. А коли відхилилися двері і до Твого ліжка підстригнула Яся – Ти заспокоївся.

– Я прийшла, бо не могла не прийти. Не могла більше.

У темних проваллях одвічної тайни снувалася легенда аорист.

Гойдався ритмічно, поволі на ліжкові сидючи. Яся присіла в куток під дверима. Буйно палало кохання у її грудях. Підвелася, простягла руки. Душила одіж: хапливо скинула все, лишилась в короткій білій кошулі.

Тоді Ти спокійно одягся: щось нагадала собою сторонне для Тебе. Пітьму безкрайних світів Ти зором незрячим своїм пронизував і застиг у млявому забутті.

Яся тілом гарячим вилася на Тобі.

Величні будівлі титанів, квіти величні, аромат саркофагів і порох віків.

Вона цілувала Тебе куди хотіла і як хотіла.

Ритмічно гойдалися постаті тьмаві в убранні фіалковім, довгім.

Яся шепотіла натхненно й гарячково, а солодка безсилість всю її розтопила.

Дим благовоній, отруйні напої, тогочасна свідомість і погляд бездонний людини аорист гойдалися в Твоїх очах.

Яся млосно скрикнула, і Ти її ніби вперше помітив.

Найрадикальніші українські поети 1990-х, які не бажали наслідувати досягнення соціалістичного віршування й етики пострадянського лицедійства, обирали своїми кумирами Че Гевару й Михайличенка, поцінуючи в останньому відвертість, нестримність фантазії та радикалізм...

УКРАЇНСЬКИЙ МОДЕРНІЗМ

Віктор ПАЛЬМОВ.
1 травня, 1929

Василь СЕДЛЯР.
В школі лікнепу, 1929.

– Ви мені заважаєте, – спокійно їй промовив. Вчувся скрегіт зубів. Яся вдарила Тебе по обличчю, а Ти її вдарив у груди. Вона зникла негайно.

Потім Ти мляво мусив почати пригадувати.
– Чого вона сюди з'явилась? Чого їй треба? Вона за щось, здається, вдарила мене. Але я їй нічого не зробив!

Голі дерева рипіли, стогнали. Чорні дерева. З веранди з'явилась між ними біла й напівгола постать повії. Тинялась від одного до другого стовбура – шукала. Душа Ясі зблідла від холодного жаху. Вона хотіла втекти кудись, назавжди, – вразило її смертельно.

– Коли б він виявив хоч презирство, хоч ненависть, хоч огиду, а не тогочасний спокій, не спокій!

Але я його, здається, вдарила – то за сороку Іну, – машинально думала про Тебе Яся і божевільним поглядом шукала тільки.

Платан біля веранди нічим не відрізнявся від усіх інших платанів. Хіба лише тим, що збоку нього в повітрі гойдалося, біліло чиєсь тіло.

Несамовито гуде вітер, оскаженіло боре усі перепони, дико стрясує стіни Твоєї схованки. То шуми баграві стихії аорист.

Ти заснув без снів.

Рано удосвіта, коли на безхмарному тихому небі займалися ранішні зорі, а природа спокійно й задумливо відпочивала, Ти обережно вийшов зустрічати сонце.

Як вийдеш Ти з хати і випадково поглянеш на садок, на платані побачиш холодний і довгий труп Ясі. Обминеш його Ти байдуже і підеш.

Зустрічати сонце осіннє.

Індіго і кобальт навперейми змагались за своє панування в освітленні Твоєї путі. Кошулю і ноги на трупі окутав суворий ультрамарин. Край неба баканом закаляло.

Стремів Ти до нього і ні про що не хотів думати. Попереду в Тебе життя й Чоловік, позаду ж – труп Ясі висить.

Чим же ти винен? Хіба лише тим, що всі інші не такі, як і Ти?

У мене стискається щось у грудях від жалю за Тобою. На Тебе не повпливала шкідливо смерть Ясі: Ти був безкрайно байдужим, а Яся не могла поводитися інакше. Ти спокійно пішов далі у життя, мов пішов на коротку проходку. Пішов між іншим і не повернувся.

Чийсь придорожний надгробок з дикою каменю дороговказом шлях Твій відзначив. У темних провалах одвічної тайни снувалась легенда аорист.

ПІД МІСЯЧНИМ ПРОМІННЯМ

Це був останній прояв осінньої ласки. Навіть місячними ночами не почувалося осіннього холоду.

Під ногами шмотіло сухе листя, у верхівлях дерев місячне проміння творило срібно-блакитну різьбу. Ти задумано йшов без дороги поміж деревами. Ліс чатував.

Блакитна пляма місячного світла знизилась на землю і пішла Тобі назустріч.

Вона була в білому хлоп'ячому вбранні, підперезана синьою стрічкою. З розпущеним довгим волоссям.

Хіба Ти міг знати, що то?

Перелякано-благаючи простяг до неї руки: – Вибачте, але я, здається, заблудився. Мені треба в сторожку лісничого.

Вона зупинилася й мовчала. Відколи ж Ти бачив, що в неї заплучені очі, зробилося моторошно. Ти відчув, як полинув гойдаючись по знесилюючих лоскотних хвилях невідомого. Пішов.

Не відстаючи ні на крок, вона нечутною ходою тінню слідувала за Тобою.

Тобі хотілося вітром тікати, несамовито бігти вперед від неї, але Ти неуверненою ходою стига посувався від дерева до дерева. Чудно тремтів. Твоє обличчя нагадувало місячну пляму, але Ти намагався йти з заплученими очима. Блакить Твоєї душі застигла під місячним промінням. В ній відзначилися нові стиски серця, що до безтями знесилювали тебе.

Аж поки не почав ховатися за лісовим обрі-

єм тьмавий місяць.

Поки не спіткнувся Ти на тин, через який і переліз. То була сторожка лісничого. То було в передсвітній час, коли Ти почував утому в колінах і в серці.

Несподівано вона вийшла Тобі з двору назустріч. В білому хлоп'ячому вбранні, із розпущеним волоссям. І зустрілися біля відчищеної стодоли, відкіля надихало теплим запашним сіном.

– Ти пересидиш до ранку тут, а я принесу Тобі зараз напитися молока, – взяла вона Тебе за руку, а її вітровий з тембром голос нагадав Тобі голос Чоловіка і заставив тривожно забитися серце.

Стримано ласкало Тебе льняне сіно і запрошувало вснути. Чиясь гумова гаряча рука обвила Тебе за шию, підвела голову і приставила глечик до уст. В напівсні ти, покірний, ні на що не звернув уваги. Хіба Ти знав, що пив?

Ти відчув давно знане Тобі повільне гойдання на лоскотних хвилях. А на устах довгий засмоктуючий поцілунок. І забувся.

Поволі загубив памороки і не знав, що було далі. Ніколи й не визнаєш. Може, Ти заснув?

Під місячним промінням Ти одужував, поволі підводився з ліжка, на котрому лежав цілі дні з ранку до смерку. І йшов.

Під ногами шмотіло сухе листя, у верхівлях дерев місячне проміння творило блакитно-срібну різьбу. Тебе лякали місячні плями внизу на стовбурах. А коли Ти озирався назад, бачив її.

Вона йшла в білому хлоп'ячому вбранні, підперезана синьою стрічкою. З розпущеним, довгим волоссям. Тобі хотілося тікати вітром, несамовито бігти від неї вперед, але Ти неувернено посувався від дерева до дерева. Чудно тремтів.

Не наздоганяючи й не відстаючи, нечутною тінню вона слідувала за Тобою.

Ганка – смуглява дочка Чоловіка. Вдень це була звичайна дівчина в запасці, що охоче допомагала своїй глухій і німій бабі в хатньому господарстві. На Тебе не звертала особливої уваги і як і всякому хворому подавала Тобі води, застеляла ліжко. Мало говорила і не дивилась на Тебе.

А коли сховався місяць, вона впивалася в Тебе своїми великими карими закоханими очима і не могла відірватися. Під місячним промінням вона завжди прогулювала в лісі, переодягшись в біле хлоп'яче вбрання свого покійного брата і підперезавшись синьою стрічкою.

Тепер замість того, щоби під місячним промінням з заплученими очима йти на зарослу полином могилу матері – Ганка невідступно слідувала за Тобою.

Ти без волі, підсвідомо і неувернено гуляв лісом, аж поки не починав ховатися за лісовим обрієм тьмавий місяць. У загоржі сторожки перестрівала Тебе Ганка. Тремтіло й блідло місячне проміння. Місячні плями затьмарювались і зникали. Твоє напруження змінювалось втомою.

А укладаючи Тебе, надмірно стомленого, спати у ліжко, Ганка з захопленням цілувала Твої безсилі руки.

Ти не міг зрозуміти. Ти не міг заспокоїтися. Одвик. Забув. Ледве заплучував очі... Ти її бачив. Ти міг торкатися її.

Її прибивало на берег Дніпровими хвилями. Зі сніжно-білим мокрим волоссям. Зі вплетеними в нього раками замість квітів.

УКРАЇНСЬКИЙ МОДЕРНІЗМ

Анатолій ПЕТРИЦЬКИЙ.
Портрет поета-футуриста М. Семенка.
1929

З жахливо-поснілою красою роздутого тіла. З заплющеними очима – Іріс. Вона, нежива, лазила на кручу над Дніпром і докірливо лягала блакитним трупом на пожовклих листях під місячним промінням.

Це повторювалося всякий раз, як тільки ти заплющував очі. Не міг вснути.

– Де батько? – гарячково запитався Ти у Ганки.

Ти ніби вперше її побачив і застиг в надзвичайному здивуванні: так схожа вона була обличчям на Чоловіка... Ганка злякалася, і її великий зір тремтів під Твоїм тьмаво-настирливим поглядом.

– Немає...

Потім вона до самого вечора плакала. Тихенько в закутках. Ти лютував на неї. Не міг бачити її обличчя, так похожего на обличчя Чоловіка. Ледве заплющував очі... До кором гойдалася на хвилях мертва Іріс. Мрія-Мавка, овита блакитним баговінням.

Над вечір зашумів ліс, і місячні плями метушилися, стрибали на деревах. Ти був дуже занепокоєний і пішов не в лісний гомін, а до Дніпра. Маленька Ганка в запасці, згорбившись, пішла за Тобою. Вона, здається, плакала: Ти не озирався. Вспішався, розмахнув руками, почував себе дужим і диким. Вітер розвівав Твоїм убранням.

Коли Ти спустився до Дніпра, Ганка лишилася на кручі і почала кидати в Тебе камінцями. Чим далі більшими. Ти іноді пригинався, аби вона не влучила тобі в голову. Ніби хотіла сказати:

– Лишайся там. Більш ніколи не вертай назад.

Під розірваним місячним промінням Ти шукав на березі знайомого трупу. Бродив по коліна в воді. Заклопотано придивлявся. Перебігав з місця на місце. Перевернув чийсь човен. Спітнів.

– А, може, швидше знайду на кручі?.. – і Ти подерся на кручу.

Затремтіло в грудях у Ганки в передчутті недоброго. Перелякано побігла кудись вбік.

Коли ніде нічого не надбавши, з розпукою в серці Ти втомлено заплющив очі...

Під розірваним місячним промінням Ганка метушилася біля трупу, як кішка біля кошеният, під час небезпеки. Закривала його сухою травою і пожовклим листям. Посипала землею. Але все це Ти розгріб і розкидав. Вітер Тобі допоміг. А місяць висвітив Тобі знайомі риси дужої постаті – смугляве обличчя, руське волосся і таку ж кучеряву бороду. І чорну рану в мужніх зарослих грудях.

Як стій, випростався, заломив над головою знесилені руки і мов підтягтий упав на труп.

Цілував чоло і руки...

Під місячним промінням в блакить Твоєї душі упав наглий камінь і розгойдав, може, востаннє її стоячі води, оздоблені блідно-зеленою ряскою. Круги ширилися, дужчали і не стихали.

Ганка сиділа осторонь. Звірятком. Під місячним промінням. Вона бачила вже втретє труп батька. Вона вже не могла плакати ані за батьком, ані за своїм місячним коханням. Під місячним промінням в неї спорожніла душа в німому стремлінні до Тебе. Під місячним розірваним вітром промінням.

Коли б Ти міг свій тьмавий блукаючий погляд... Коли б Ти міг чути своє закрижаніле серце...

Ти знав, що Ти не можеш лишити трупу. Не можеш відійти від нього.

Розпачливо хлюпались хвилі об човен. Вогко вітер у вуха свистів. Сизий місяць намагався схватитись за кущі зляканой хмарки.

Ганка стримано гребла веслом, а Ти пильно вдвлявся у місячні бризки води.

Труп Чоловіка лежав на днищі човна. Під місячним промінням з ним Ти прощався востаннє. Міцно схопив попереки, аби більше його не було. Аби більше його Ти не бачив. Не снів.

Коли не спромігся підняти:

– Допоможіть мені, Ганко.

Розпачливо човен хитався, стрибав. Зачерпнулися хвилі. Полилася вода, – і... Мовчки ви перекинулись: ніхто з вас не скрикнув. Силкувалися вчепитися за перевернутий човен. Ковзались руки. Труп Чоловіка відразу спустився на дно, а поблизу самотнє на хвилях гойдалось весло.

Ганка – прирічна мешканка. Ганка чула в воді себе рибою. Але міг і Ти плавати. Лише холодно. Лише страшно. Під місячним промінням.

Під місячним промінням відбувалася трагедія. Трагедія смуглявої Ганки, дочки Чоловіка. Гострим сумом серце її зачепило.

– Я більше його не побачу. Він більше до мене не верне.

Востаннє дивилась на Тебе. Тяглася руками. Ти відчував небезпеку. Ти відчував щось недобре. Тримався як далі від неї.

– Востаннє... хоч поцілую...

Вмить опинилась перед Тобою. Обхопила міцно за шию руками-обцецьками. Вп'ялася губами тремтячими у Твої губи...

Рішуче відривав її від себе і почував, як засмоктуює вода вже на дно. Прагнув врятуватися, жити. Надаремні зусилля. Аж поки Ганка мляво згадала:

– Тепер я можу спокійно йти до батька і нені...

Руки відпали від Тебе, безсило повисла на місячних хвилях. Ти стомлений бачив, як вона тонула під місячним промінням. Як поволі зникала під водою. І більше вже не з'явилась на її поверхні.

Спадщинна отруйна кров Твоєї матері, що тяжким, незносимим прокляттям висіла над Тобою, поглинула ще одне офірне серце. Під місячним промінням порожнім одрухом спав в нього Твій блакитно-тьмавий погляд. Безодня Твоєї душі засмоктала його Непереможно. Прибавила і прив'язала місячним промінням. А його мовчазна трагедія не лишила в Твоєї душі жодного сліду і спогаду.

Лише життєві проскики загубилися, ніби обірвані листки забутої квітки.

То не стало Чоловіка. Не стало того, хто кликав і обіцяв життя вітровим тембровим голосом. Шумування крові в собі Ти поховав у шуму вітру і хвиль. Під місячним промінням.

З полегшенням зітхнув: відтепер Ти будеш свободним. Порожнім.

Ти вистраждав це.

... Під місячним, розірваним вітром промінням.

БЛАКИТНІ ДУШІ

Грудень сухий і безсніжний зимно окутав душу Твою спорожнілу. Ночі холодні не приносили сну і не кликали з хати. Вдень Ти подовгу грівся у калорифера.

Ви оселилися з Іною в місті. У великому камінному місті, в якому давно не було жодного уряду.

Ти завмер з пережитого, а Іна боялась підходити до Тебе. Ваші душі застигли в сторожко-напруженому чеканні. Ти не відчував, що Іна твоя наречена. Ти нічого не відчував. Не хотів. Спроваджував хвилини в безвість небуття.

Іна тужила за життям і не могла грати на сопілку. Вона виявляла лише в душі силу ніжності до Тебе. І турботи в дійсності. І величезну енергію в громадській праці. Зворушливо ласкаве відношення до мене і до всіх товаришів. Вона не знала, що ваш блакитний роман наближається до кінця. Не могла знати. Лише відчувала. Тоді згадувала:

– Коли ми переконаємось, що кохаєм одне одного, то станемо чоловіком і жінкою.

З лоскотною тугою кохання тяглася душею до тебе:

– Хіба мені треба переконувати себе чи когось іншого?

Я часто одвідував Іну. Я б хотів вітати й Тебе, але ти не звертав на мене уваги: я часто одвідував Іну.

Я схилив голову свою наболілу на коліна до Іни. Я ловив її душу зворушливу. Коли б я міг умерти біля її ніг, і Мій блакитний роман не почався. Не почавшись, скінчився. Іна вся тогочасна, прозора. З задуманим сміхом в очах. Зі схованою тремтячою радістю. З підсвідомим чеканням.

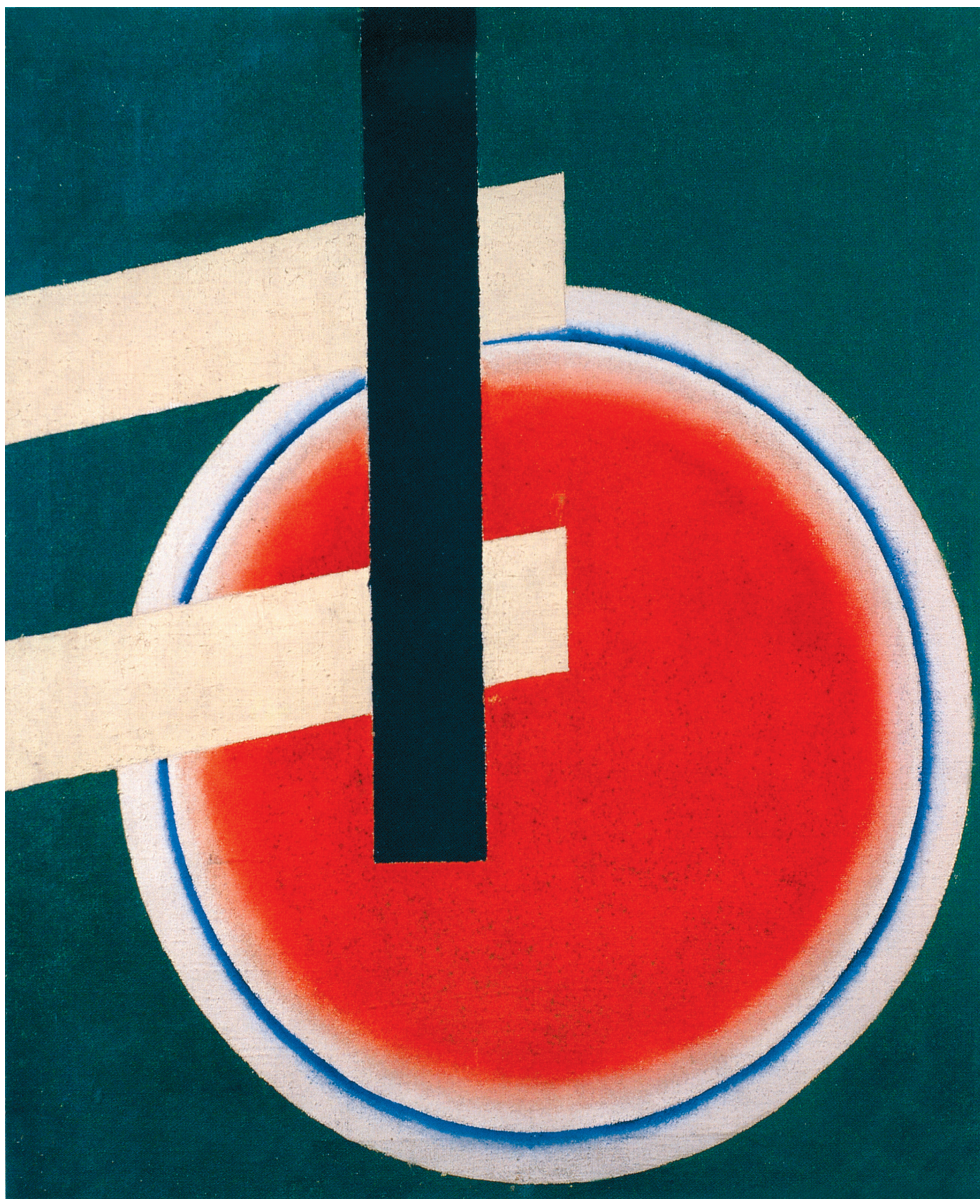
Тоді не міг я вже цілувати її.

Вона легенько, але рішуче відвела мою голову від своїх уст.

Тоді не міг я вже вітати Тебе. Ти не звертав на мене уваги, але Іна щоразу ніжніше при-

Цікаво, що саме з Михайличенкової політично-естетичної тусовки вийшов Олександр Довженко, а колегою Гната був автор «поезофільмів» великий Михайль Семенко

УКРАЇНСЬКИЙ МОДЕРНІЗМ

Олександр РОДЧЕНКО.
Композиція.
1919

ходила вночі до Твого ліжка, щоразу ніжніше вітала Твій сон. Щоразу важче мені було слухати оповідання про це.

– Йому зараз нічого не сниться. Він хутко одужає.

Тоді я забував їй сказати:
– До побачення...

Мені здавалося, що я більше не з'явлюсь до неї. Я дуже часто одвідував Іну.

Білі ночі рідко бувають.

Ти не спав, але снів.

Білі ночі холодні. Білі ночі думку твою устрикнули. Твоя думка проснулася, встала. Ти визирнув у вікно і побачив – Білою вулицею міста йшла Іріс з Чоловіком у парі. Лащилась палко до нього.

Ти скрикнув.

Ніжно стурбована Іна з'явилась негайно. За руку тримала, у вічі Тобі зазірала.

– Що з вами? Стомилося серце у вас?

Ти почув, як крапельки крові важкі спадали у море тьмавої блакиті Твоєї душі. Як стало рожевим від них. Мов під сонцем західнім.

Ти вперше обняв струнку Іну і лице заховав у неї на грудях.

– Іна кохана, одна потвора людська забила мрію мою і життя.

В кутку сірої холодної кімнати ви пошепки сиділи і гріли одне одного власним тілом.

– Бувший депутат всенародного Конвенту,

бувший товариш – подвійний убивця. Він забив недосяжну Іріс і Чоловіка. Іна, кохана, помститься за мене... Я позбавлений змоги сам це зробити. Це виступ дуже складний.

Ти боявся, щоб вона не відмовилась. Ти довго і широко благав. Цілував її золотаве волосся і руки.

Закохана Іна притулилася вустами до вуст.

– Мій вистражданий, ти кохаєш?

– Кохаю.

– Юнацьку угоду ти пам'ятаєш?

– Трошки потім. Нехай як потвори цієї вже не буде. Правда, це буде скоро?

Блакитна Іна. Іна блакитна... Іна.

Я дуже не хотів йти одвідувати Іну. Я не хотів до самого кінця. Аж поки не постукав тихенько в напіввідчинені двері маленької спальні.

– Прошу дуже. Ввійдіть.

Я побачив Тебе. Може, вперше побачив. Побачив напруження у Твоїх м'язах. І в очах – Твою муку. І блакить.

В ній була тьмава імла давноминутих віків, вкритих таємничим серпанком чародійних явищ. Первісний шал і дикунська невибагливість. В ній було омління південних місячних ночей і млявість застиглої болотяної повітря, насиченої отруйними гострими паощами. І міриадами бактерій жаклих хвороб. В Твоїй душі була блакить одвічної порожнечі.

Я вперше побачив. І потягся до Тебе. Невіразною плямою майнула соняшна Іна кохана і зникла. Я хотів запитати:

– Де ділася Іна? – а натомість промовив:

– Коли ще раз можна вас побачить? – і з жахом подумав:

– Невже це востаннє? Невже більш не побачу?

З цього часу я себе загубив. Я не хотів вже одвідувати Іну.

Ти радий був плакати в неї в ногах. Весь тремтів і тулився до неї. Іна всміхалась краями стомлених уст. В її погляд вселилися промені щастя.

Ти боявся її відпустити від себе. Ти не міг надивитися в душу росяну блакитної Іни.

Іна відчула Тебе. Забула ту ціну, що, не замислившись, кинула в порожню безодню Твоєї душі, зазірнула в чорне провалля. Ти був щасливий, – Іна жила твоїм щастям. Собі не лишила від нього нічого.

Вона усунула останню перешкоду до Твого щастя: подвійну потвору. Так – бувший депутат всенародного Конвенту захлинувся в калюжі своєї поганої крові. Хіба то обходить когось, що для цього Іна мала віддатись під нього?

Ти радий був плакати в неї у ногах. Весь тремтів і тулився до неї.

В маленькій блакитно-освітленій спальні... Повітря холодне нагрілось диханням, палаючим щастям. Грудень сухий і безсніжний не міг остудити – ви стали чоловіком і жінкою.

А над ранок випав сніг, який убив ваші блакитні душі.

Два мертвих трупи з обличчями білими як нововипавший сніг спокійно лежали обнявшись у ліжку з виразом захованої одвічної таємниці на своїх непорушних устах.

Лікарі не викрили прикмет самогубства, а обидва трупи були відпроваджені мною в міський крематорій.

ПОСВЯТА

Останній свій погляд Тобі я присвячую... Присвячую ці слова, що разком нанизав між

рядками свого смертного присуду, написав власною кров'ю...

В сутіні вогкого льоху Ти з'явився мені як звичайно: блакитною плямою блідого світла, зі втомленим поглядом тьмавих очей. Тогобичний і вишукано-безпорадний прийняв свою улюблену позу...

Не було в моїй камері жодної меблі. Льох давучко-похмурий, холодний не приймав тих гостей, що приносили радість.

...Руки кинув безсило на поруччя фотелю і очі спокійно заплющив. Я з захопленням марив про Тебе ночами безсонними і не міг відірватися зараз від блакитної плями на вогкому мурі темного льоху.

Ти був по той бік. З самого початку. Ти був тим, чим стану я завтра. А може, сьогодні?..

Я марив про Тебе весь час, відколи побачився вперше. В маленькій відчиненій спальні.

Приємно було мені бачитись знову. Бачить близький мій спокій довічний... Може, завтра, а може, сьогодні...

В сутіні вогкого льоху з'явився Ти як звичайно: блакитною плямою блідого світла, зі втомленим поглядом тьмавих очей. І на скару піду я спокійний і вдячний Тобі.

Ти єдиний, що для мене в цей час є утіхою.

Коли нічого більше не лишилось...

В блакиті Твоєї душі я розгадав усі таємниці і вгледів прийдешнє. Весь потік своїх слів безборонних, що разком нанизав між рядками присуду смертного, я Тобі присвятив. Ти проймаючий. Ти незлічимий. Ти мікроб розкладаючий. Ти отрута живих.

На страті Тебе я пригадаю.

Останній свій погляд Тобі я присвячую.

Київ, 1919
(Першодрук: Шляхи Мистецтва.
1921. – № 1. – С. 17-26)

Репродукції, що ілюструють спецвипуск, запозичені з альбому-каталогу «Український модернізм. 1910–1930», який (разом з вже легендарною виставкою) 2005 року підготував до друку колектив Національного художнього музею України під керівництвом п. Анатолія Мельника.

редактор рубрики
Алла ЯКОВЕНКО

столична афіша

МУЗЕЇ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ХУДОЖНИЙ МУЗЕЙ УКРАЇНИ

www.namu.kiev.ua
Вул. М. Грушевського, 6, тел.: (044) 278-13-57
Андре Жоліве. «Квіти роману». Живопис «Українська Нова хвиля. Живопис другої половини 1980-х – початку 1990-х років» (до 1 листопада).
Час роботи: ср., чт., нд. – з 10.00 до 17.00, пт. – з 12.00 до 19.00, сб. – з 11.00 до 18.00.

НАЦІОНАЛЬНИЙ МУЗЕЙ ЛІТЕРАТУРИ УКРАЇНИ

www.museumlit.org.ua
Вул. Б. Хмельницького, 11, тел.: (044) 235-13-70
Мистецька виставка «Алла Горська в колі шістдесятників» (до 20 жовтня).
Літературна виставка до 80-річчя від дня народження Дмитра Павличка (до 20 жовтня).
Час роботи: з 9.00 до 17.00, сб. – з 10.00 до 17.00, нд. – вихідний.

Національний центр народної культури «МУЗЕЙ ІВАНА ГОНЧАРА»

www.honchar.org.ua
Вул. І. Мазепи, 29, тел.: (044) 288-54-19
Українське весілля: обрядова атрибутика» (до 16 листопада).
Весільне та святкове вбрання різних регіонів України, рушники, посуд, меблі, живопис.
Час роботи: з 10.00 до 17.00, пн. – вихідний.

КІВСЬКИЙ МУЗЕЙ РОСІЙСЬКОГО МИСТЕЦТВА

Вул. Терещенківська, 9, (044) 425-33-18
Сергій Васильківський (1854–1917). «Погляд крізь час». Живопис (до 15 жовтня).
Нова постійна експозиція «Мистецтво стародавнього світу».
Час роботи: вт., пт. – з 11.00 до 18.00, ср., сб., нд. – з 10.00 до 17.00, пн., чт. – вихідні.

МУЗЕЙ-МАЙСТЕРНЯ І. П. КАВАЛЕРІДЗЕ

Андріївський узвіз, 21, тел.: (044) 425-33-97
Олександр Комісаренко та його учні. Графіка, живопис.
Майкл Улард. Живопис (до 10 жовтня).
Час роботи: з 11.00 до 18.00, пн. – вихідний.

МУЗЕЙ ОДНІЄЙ ВУЛИЦІ

www.onestreet.kiev.ua
Андріївський узвіз, 2-б, тел.: (044) 425-03-98
«Роман Бориса Пастернака». Прижиттєві видання поетичних збірок, автографи поета, світлина, документи, ноті, перші видання роману «Лікар Живаго».
Час роботи: з 12.00 до 18.00, пн. – вихідний.

ДЕРЖАВНИЙ МУЗЕЙ ІГРАШКИ

Вул. Кловська, 8, тел.: (044) 253-54-00
За підтримки фонду сучасного мистецтва «Ейдос».
Виставковий проект **Олександра Воловодського «Маленькі історії»** (з 5 до 18 жовтня).
Час роботи: з 10.00 до 18.00, нд., пн. – вихідні.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЗАПОВІДНИК «СОФІЯ КІВСЬКА»

www.sophia.org.ua
Вул. Володимирська, 24, тел.: (044) 278-26-20
СОФІЙСЬКИЙ СОБОР (II поверх)
«Чарівний світ Галини Северук». Кераміка, живопис (до 1 листопада).
БУДИНОК МИТРОПОЛИТА Василь Бик. «Духовні присти». Скульптура (до 16 жовтня).

Пам'ятка архітектури XVIII століття «ХЛІВНЯ»

«Пам'ятки Національного заповідника «Софія Київська»: реставратори і реставрація. До 75-річчя заснування» (до 30 жовтня).

ГАЛЕРЕЇ

«ANN gallery»

www.anngallery.com.ua
Вул. Басейна, 21-б, тел.: (044) 361-29-05
Дмитро Філатов. «Трохи неба». Живопис, акварель, декоративно-прикладне мистецтво (до 15 жовтня).

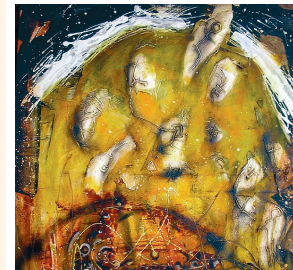
Час роботи: з 11.00 до 19.00.

«KYIV.FINE ART»

www.kyivfineartgallery.org
Вул. Дарвіна, 5, тел.: (044) 490-58-58
Лада Наконечна. «Облаштування середовища для попередження зайвих хвилювань» (до 10 жовтня).
Час роботи: з 13.00 до 19.00, нд., пн. – вихідні.

«БОТТЕГА»

www.bottega-gallery.com
Вул. Михайлівська, 22-б, тел.: (044) 279-53-53
Олексій Малих. «Другий день жовтня». Живопис (до 15 жовтня).

Олексій Малих. «Жовтень 30»

Час роботи: з 10.00 до 20.00, сб., нд. – з 11.00 до 18.00.

«ГАЛЕРЕЯ ЗБ»

Андріївський узвіз, 36, тел.: (044) 278-29-85
Андрій Злобін. Живопис (до 12 жовтня).
Час роботи: з 11.00 до 18.00, пн. – вихідний.

«ГРИФОН»

www.grifon.kiev.ua
Вул. Костельна, 6, тел.: (044) 270-70-84
Наталія Солдатенко. Езотерична виставка (з 6 до 11 жовтня).
Час роботи: з 11.00 до 19.00, пн. – вихідний.

«ІРЕНА»

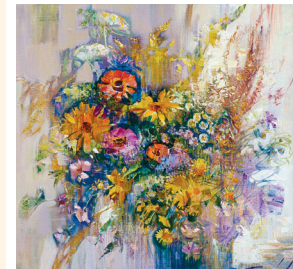
www.irena-gallery.com
Вул. Артема, 35, тел.: (044) 484-00-10
Геннадій Покотило. «Обличчя не на продаж». Живопис (до 14 жовтня).
Час роботи: з 10.30 до 18.30.

«КАЛИТААРТКЛУБ»

www.odetka.com.ua
Вул. Богомольця, 6, тел.: (044) 253-58-02
Олександр Богомазов. «День за днем – гарні дні. Кілька історій дзен». Живопис (до 8 жовтня).
Час роботи: з 10.00 до 18.00, сб. – до 16.00, нд. – вихідний.

«КОЛО»

www.kologallery.kiev.ua
Булвар Лесі Українки, 15, тел.: (044) 286-69-78
«Дубенський замок». Живопис (до 16 жовтня).

Ганна Примакова. «Квіти на сонці»

Час роботи: з 11.00 до 19.00, нд., пн. – вихідні.

«КОЛО ЗАСПИ»

www.kologallery.kiev.ua
Конча-Заспа, дамба, 1-й км, тел.: (044) 520-80-20
Едуард Бельський. Живопис, графіка (до 9 жовтня).
Час роботи: з 12.00 до 20.00, нд. – вихідний.

«МИСТЕЦЬ»

Вул. Велика Васильківська, 12, тел.: (044) 234-40-06
«Полтава-2009. Якими ми є через 300 років?». Переможці конкурсу молодих фотографів з України, Росії, Швеції (до 10 жовтня).
Час роботи: з 11.00 до 19.00, нд. – вихідний

«НЕФ»

Вул. І. Мазепи, 21, тел.: (044) 254-34-27
Наталія Логачова, Олена Ульянова. «Оповіді Південних Дюп». Арт-текстиль (до 9 жовтня).
Час роботи: з 11.00 до 19.00, сб. – з 12.00 до 18.00, нд., пн. – вихідні.

«НЮ АРТ»

www.nuart.com.ua
Вул. М. Грушевського, 28/2, тел.: (044) 531-95-59
Міжнародний арт-проект «Палітра свободи-2009». Маріанна Абрамова. Живопис, графіка (до 8 жовтня).
Час роботи: з 11.00 до 19.00, сб. – з 12.00 до 18.00, нд., пн. – вихідні.

«ПАРСУНА»

www.parsuna.com.ua

Вул. Хорива, 43, тел.: (044) 425-24-15
«І величність Англія» Авторські ляльки українських та зарубіжних художників, **Олександр Левич.** Живопис (до 27 жовтня).
Час роботи: з 10.00 до 18.00, сб. – з 11.00 до 17.00, нд. – вихідний.

«РА»

www.ragallery.net
Вул. Б. Хмельницького, 32, тел.: (044) 235-36-19
Матвій Вайсберг. «Тридвадцять». Живопис (до 8 жовтня).
Час роботи: з 11.00 до 19.00, сб., нд. – з 12.00 до 17.00

«ТРИПТИХ»

www.triptych-gallery.org
Андріївський узвіз, 34, тел.: (044) 279-07-59
Борис Буряк. Живопис (до 14 жовтня).
Час роботи: з 11.00 до 19.00, нд., пн. – до 18.00.

«ЦЕХ»

www.zeh.com.ua
Вул. Фрунзе, 69, тел.: (068) 118-51-57
Виставка творів литовських митців «Литва – найкраща» (до 9 жовтня).
Час роботи: з 14.00 до 20.00, нд., пн. – вихідний.

Офіс програми імені Фулбрайта в Україні

www.fulbright.org.ua
Вул. М. Грушевського, 4, кімн. 305, тел.: (044) 279-18-50
Сергій Гавришечевич. «...1/60 секунди...». Фотографія (до 10 жовтня).
Час роботи: з 10.00 до 17.00, сб., нд. – вихідні.

ТЕАТРИ

НАЦІОНАЛЬНА ОПЕРА УКРАЇНИ ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА

www.opera.com.ua
Вул. Володимирська, 50, тел.: (044) 279-11-69
2 – Дж. Верді. «Ріголетто»
3 (д) – Б. Павловський. «Білосніжка та семеро гномів»
3 (в) – Дж. Пуччіні. «Мадам Баттерфлай»
4 – Л. Мінкус. «Баядерка»
4 (в) – А. Моцарт. «Весілля Фігаро»
7 – Дж. Пуччіні. «Турандот»
8 – Ювілейний концерт Юрія Башмета
9 – «Майстер і Маргарита»
10 – Г. Доніцетті. «Любовний напій» (прем'єра)

Адіна – Ольга Фомічова, Джанетта – Світлана Годлевська

11 (д) – С. Прокоф'єв. «Попелюшка»
11 (в) – П. Чайковський. «Євгеній Онегін»

НАЦІОНАЛЬНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

www.ft.org.ua
Пл. Івана Франка, 3, тел.: (044) 279-59-21
2 – Я. Гашек. «Швейк»
3 – Т. Кандала. «Сентиментальний круїз»
8 – Ю. Рибчинський, В. Васалатій.
«Едіт Піаф. Життя в кредит»
9 – О. Кобилянська.
«В неділю рано зілля копала...» (прем'єра)
10 – Б. Шоу, Ф. Лоу. «Пігмаліон»
11 (д) – І. Карпенко-Карий. «Мартин Боруля»
11 (в) – В. Шекспір. «Приборкання норвільвіо»

Театр у фойє

3 – Леся Українка. «На полі крові»
10 – Є. Гришковець. «Дредноути»
У приміщенні Театру
4 – М. Гоголь. «Страшна помста» (вистава Херсонського театру імені Миколи Куліша)
5, 6 – «Міццанін-шляхтич» (за участі українських акторів театру та кіно)

НАЦІОНАЛЬНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

www.rusdram.com.ua
Вул. Б. Хмельницького, 5, тел.: (044) 234-42-23
8 – Леся Українка. «В поліноні пристрастей» (Камінійний господар)

9 – О. Островський. «Тепленьке місце»
10 – А. Касона. «Дерева помирають стоячи»
11 – Г. Ару. «І шалені чоловіки...» (прем'єра)
Сцена «Під дахом»
9 (20.00) – О. Гаврилюк. «Життя в рожевому світлі»
10 (20.00) – «Шлюби укладаються на небесах...» (за Л. Толстим)
11 (20.00) – «Олександр Вертинський. Бал Господній...»
Нова сцена
10 (18.00) – В. Мухарьмов. «Останнє кохання»

11 (18.00) – Н. Птушкіна. «Пізанська вежа»
У приміщенні Театру
4 – Г. Горін. «Поминальна молитва» (вистава Київського обласного театру імені Панаса Саксаганського)

АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР ДРАМИ І КОМЕДІЇ НА ЛІВОМУ БЕРЕЗІ ДНІПРА

www.drama-comedy.kiev.ua
Просп. Броварський, 25, тел.: (044) 517-89-80
2 – І. Шоу. «Так закінчилося літо»
3 (12.00) – Яр. Стельмах (за М. Твенем). «Том Сойєр»
3 (19.00) – А. Чехов. «26 кімнат...»
4 – А. Герні. «Сільвія»
6, 8 – Х. Бергер. «Брешемо чисту правду»
7 – М. Фрейн.
«Глядачі на виставу не допускаються»
9 – Д. Таборі.
«Майн Кампф, або Шкарпетки у кавнику»
10 – В. Набоков. «Лоліта»
11 – Ш. де Лакло. «Небезпечні зв'язки»

КІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР ОПЕРЕТИ

www.kiev-operetta.kiev.ua
Вул. Велика Васильківська, 53/3, тел.: (044) 287-26-30
2 – І. Кальман. «Містер Ікс»
3 – І. Кальман. «Баядера»
4 (д) – В. Домшинський. «Білосніжка та семеро гномів»
4 (в) – Й. Штраус. «Летюча миша»
8 – «Танго життя»
10 – Ф. Лоу. «Моя чарівна леді»
11 (д) – С. Бедусенко. «Лампа Аладдіна»
11 (в) – Й. С. Бак. «Кавова кантата»
У приміщенні Театру
6 – Н. а. Росії Геннадій Хазанов. «Я згадую...»

АКАДЕМІЧНИЙ МОЛОДИЙ ТЕАТР

www.moldy.kiev.ua
Вул. Прорізна, 17, тел.: (044) 278-73-92
2 – М. Ладло. «Звичайна історія»
3 – Р. Б. Шерідан. «Севільські заручини»
4 (д) – В. Орлов. «Золоте курча»
4 (в) – Б. Жолдак (за Г. Квіткулю-Основ'яненком). «Конотопська відьма»
7 – Н. Дубіна (за І. Нечуєм-Левицьким). «Кайдаші»
8 – Я. Гловацький. «Четверта сестра»
9 – Т. Іващенко. «Empty trash» (спалоємо сміття)
10 – Г. Юсен. «Гедда Габлер»
11 (д) – В. Глейзер. «Сім бажань Зербіно»
11 (в) – Ж.-Б. Мольєр. «Дон Жуан»
Камерна сцена
3 – В. Люс. «Емілі»
6 – М. Шизгал. «Любофф!»

МУНІЦИПАЛЬНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР ОПЕРИ ТА БАЛЕТУ ДЛЯ ДІТЕЙ І ЮНАЦТВА

Вул. Межигірська, 2, тел.: (044) 425-31-16
3 (12.00) – П. Чайковський. «Сплячка красуня»
4 (12.00) – О. Білаш. «Пригоди Буратіно»
6 (13.00) – «Кармен. Тв» на музику Ж. Бізе (вистава театру «Київ Модерн-Балет») (13.00) – Б. Павловський.
«Білосніжка та семеро гномів»
8 (13.00) – І. Поклад.
«Як козаки змія приборкували»
9 (13.00) – С. Прокоф'єв. «Ромео і Джульєтта»
10 (12.00) – І. Якушенко. «Зайчик-листоноша»
11 (12.00) – С. Прокоф'єв. «Петрик і Вовк». К. Сен-Санс. «Карнавал тварин»

АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР ЮНОГО ГЛЯДАЧА НА ЛІПКАХ

www.tuz.kiev.ua
Вул. Липська, 15/17, тел.: (044) 253-62-19
3 (12.00) – Г.-Х. Андерсен. «Принц і принцеса»
4 (12.00) – Е. Портер. «Поліанна»

Мала сцена

2 (12.00) – І. Стрельнікова, І. Стежка.
«Вожждь червоношкірків»
2 (19.00) – О. Арбузов. «Мій бідний Марат»
3 (13.00) – О. Несміян. «Ти особливий»
3 (19.00) – Неда Неждана. «Химера»
4 (13.00) – Т. Власова. «Велосипед із червоними колесами»
4 (19.00) – М. Гоголь. «Шнень» (прем'єра)
Гастролі Першого українського театру для дітей та юнацтва (м. Львів)
9 (13.00), 11 (11.00, 14.00) – С. Майданська. «Дюймовочка»
9, 10 (19.00) – Т. Уільямс. «Скляний звіринець»
10 (11.00, 14.00) – О. Гапа. «Троє пороста»
11 (19.00) – Л. Жуховицький. «Остання жінка сеньйора Хуана»

КІВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР ЛЯЛЬОК

www.akademppuppet.kiev.ua
Вул. М. Грушевського, 1-а, тел.: (044) 278-04-99
3 (11.00, 13.00) – Н. Гернет. «Гусеня»
3 (15.00, 17.00) – Б. Заходер, В. Климовський. «Дюймовочка»
4 (11.00, 13.00) – А. Дежуров. «Царівна-жаба»
4 (15.00, 17.00) – Ю. Єлісеєв. «Сембо»
10 (11.00, 13.00) – Я. Мірсаков, М. Туровер. «Поросятко Чок»
10 (15.00, 17.00) – В. Снакевич. «Гидке каченя»
11 (11.00, 13.00) – Г. Владичина. «Слоненя»
11 (15.00, 17.00) – Ю. Сікало (за Ш. Перро).

«Кіт у чоботях»
Вистави для дорослих
7 – А. Еппель (за І. Бабелем). «Биндюжник і Король» (прем'єра)
9 – В. Маслов (за Д. Боккаччо). «Декамерон»

АКАДЕМІЧНИЙ МІСЬКИЙ ТЕАТР ЛЯЛЬОК

www.puppet-theater.kiev.ua
Вул. Мировіпольська, 1, тел.: (044) 513-15-00
3 (11.00, 13.00) – Є. Борисова. «Буратіно»
4 (11.00, 13.00) – Г. Усач, С. Єфремов.
«Котик та Півник»
10 (11.00, 13.00) – П. Ершов. «Горбоконик»
11 (11.00, 13.00) – І. та Я. Златопольські.
«Бегемотик Бантик»

АКАДЕМІЧНИЙ ТЕАТР НА ПОДОЛІ

www.theatreonpodol.com
Контрактова площа, 4
Андріївський узвіз, 20-б
Замовлення квитків за тел.: (044) 425-54-89.
2 – А. Крим. «Звідки беруться діти?»
3 – А. Крим. «Осінь у Вероні, або Правда історія Ромео і Джульєтти»
4, 10 – О. Мардань. «Антракт»
6 – Т. Іващенко. «Таїна буття»
7, 8 – Л. Піранделло. «Шість персонажів у пошуках автора»
9 – М. Булгаков. «Дивакуватий Журден»
11 – К. Гольдони. «Трактирниця»
Театральна вітальня
3 – К. Черчиль. «Кількість, або Балада про штучне запліднення» (прем'єра)
4 – Ф. Достоевський. «Білі ночі»
10 – А. Петров. «Дежурка»
11 – М. Цветаєва. «...Любові старинні тумани...»

КІВСЬКА АКАДЕМІЧНА МАЙСТЕРНЯ ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА «СУЗІР'Я»

www.suzirja.org.ua
Вул. Ярославів Вал, 14-б
Замовлення квитків за тел.: (044) 272-41-88.
3 – Е.-Е. Шмітт. «Приховане кохання»
4 – І. Афанасьєв. «Самотня леді»
7 – Е.-Е. Шмітт. «Оскар – Богу»
8, 11 – «Парнас дубом» (за віршами та сатирою початку ХХ століття)
9 – О. Олесь. «Все про кохання»
10 – П. Шеффер. «Летіть і Лавіждж»
Мікросцена
(Вул. Ярославів Вал, 16)
2, 3 – В. Вербер. «Люди (1+1=3)» (прем'єра)
3 – О. Саган. «Колочка»
11 – Р. Еплі. «Останнє танго в Парижі»

НОВИЙ ТЕАТР НА ПЕЧЕРСЬКУ

www.newtheatre.kiev.ua
Вул. Шовковична, 3, тел.: (044) 253-65-50
4, 8, 9 – Salida Cruzada – 8 кроків танго
10, 11 – К. Драгуцька. «Безглузді історії про нас із тобою»
УКРАЇНСЬКИЙ МАЛИЙ ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР
У приміщенні Молодого театру (Вул. Прорізна, 17)
8 – А. Крим. «Негалакка»
Довідки за тел.: (044) 278-24-84

КАМЕРНИЙ ТЕАТР-СТУДІЯ «ДИВНИЙ ЗАМОК»

www.divozamok.at.ua
Вул. Єреванська, 11, тел.: (044) 242-63-18
2 (19.30) – М. Гоголь. «Вій»
4 (14.00, 16.00) – Норвезька казка «99 зайців»
8, 9 (19.30) – О. Іванченко. «Містер Кроулі і затемнення»
11 (14.00, 16.00) – Г. Остер. «Шкідливі поради»

ТЕАТР «БРАВО»

www.teatr-bravo.kiev.ua
Вул. Олеса Гончара, 79, тел.: (044) 486-40-22
2 – М. Мітуя, Р. Андерсон.
«Тріо кохання, або Трагедія впізнання»
3 – М. Камолетті. «Метелики, що токують» (прем'єра)
4 – А. Галін. «Сирена, Вікторія і... молодий Козерог»
6 – М.-Б. Мариньє. «Кохання у валізі»

редактор рубрики
Алла ЧЕРДИНЦЕВА

богема

■ СОДОМ ПІД МАЙОНЕЗОМ

Видавництво «Критика» оприлюднило збірку «120 сторінок Содому». Події, які почали розгортатися, інакше як літературною трагікомедією не назвати.

Зазвичай сучасною поезією ніхто не цікавиться. Видали чергову книжку – і нема перед ким її презентувати. Але тема сексуальних меншин, яка у розвинених країнах вважається побутовою, в українців досі чомусь викликає таке палке обурення, що...

Уперше і найяскравіше «120 сторінок Содому» презентували на нещодавньому Форумі видавців у Львові. Це був цирковий номер програми. (Про який, до речі, майже нічого не написала наша, мабуть, аж занадто цнотлива преса.) Артисти оригінального жанру – укладачі збірки – влаштували бійку з клоунами. Спочатку незнайомці закидали присутніх помідорами, виголосили: «Молодь Львова – проти содомії!» і швиденько зникли – їх ніхто не затримав. А потім з'явилися представники праворадикальної організації, які у плані балістики віддали перевагу воді й майонезу. Тортів не жбурляли, аби не годувати ворога. У бійці взяла участь львівська міліція. До речі, на боці поетів, що взагалі-то не є традиційною орієнтацією правоохоронних органів, у котрих «богема» зазвичай провокує агресію, і не завжди безпідставну.

Збірник «120 сторінок Содому», що викликав такі шалені емоції в людей, які навіть не є читачами в буквальному розумінні, – звичайна книга. У якій нема нічого сенсаційного, якщо не вважати сенсацією сексуальні уподобання її авторів, про які вони так відверто кажуть. Молоді поети Ірина Шувалова, Альбіна Познякова і Олесь Барлиг зібрали твори представників 30 країн світу, переклали їх українською, а видавництво «Критика» люб'язно надрукувало. Відмінність від типової поезотусівки – один займенник.

Дуже кортить нагадати тим, хто роздуває скандали з таких речей: шановні, ми живемо у XXI столітті; і не є зграєю мавп! Кидатися бананами, томатами або майонезом – не засіб для захисту культури і моралі (як хтось собі уявляє)! Це просто посміховисько для цілого світу.

До речі. Людина, яку у Львові сприйняли за «головного» ворога та провокатора суспільства, насправді зветься Олександром Гавриловичем. Це не Саша Барон Коен, а лише відомий російський літературний критик.

Євгенія ЧУПРИНА

Скинь поета з мосту!

Антон КЛОЦ

Поет – людина товстошкіра, балакуча, галаслива та всюдисуща. А понад усе на цілм світі поети люблять – лаятися! Навіть вірші вигадують зі швидкістю доброї лайки. Якщо, звичайно, ніхто в цей час не відволікає їх від творчого процесу, кидуючи з мосту. Чи пропозицією постріляти на полігоні УВС м. Києва. Минулого тижня, у столиці відгомонів III літературно-мистецький фестиваль «Київська Барикада». Ой, чого ми тільки там не бачили! А що вже почули...

Очі, аби ними слухати

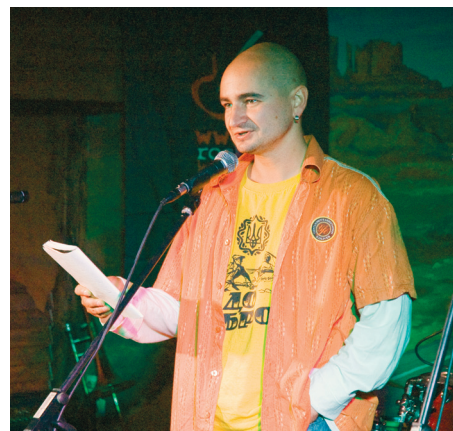
Вже другий рік поспіль літфестиваль присвячено пам'яті негмамовного Пако – прозаїка та перекладача Юрка Покальчука. Мабуть, радіє він, дивлячись від самого Бога, як на очах сотен слухачів вирує нова, модерна (а вірніше, вже пост-постмодерна) поезія України. Як Михайлівська площа гомонить чи не всю ніч до ранку. Замість «Ночей пожараців реклами» дивиться та слухає вірші.

Ми не помилилися: сучасну поезію справді – дивляться. Бо замість «Пепсі» та інших буржуйських розваг молоді література обрала за стиль життя нонконформістські слемі. До речі: вже другий Головний Київський слем офіційно відбувся-таки в рамках фестивалю. На Михайлівській, дослухаючись до поетів та поеток, ми змерзли, сидячи на стільчиках навпроти імпровізованої сцени біля ніг княгині Ольги. (Та разом із декламаціями надивилися на файер-шоу і наслушалися музик – бардівський супровід акції забезпечували Едуард Драч та Олег Покальчук). А вже наступного дня вчаділи в сигаретному диму, оглухли у гамірі, пере-

повнилися чужими емоціями, спостерігаючи, як майже ті самі «молоді леви» поезії, що виступали біля Софії Київської, змагаються за звання краших. Є таке: чомусь у слемах беруть участь одні й ті ж розбишаки, та ще й читають кожного разу вже знайомий віршик... І краще за інших свого (кожного разу, зауважимо, різного) віршика декламує-вие-виспівує голомозий поет Артем Полежака.

Усі пішли на слем

Шо, ви ще не знаєте пана Полежаки, і прізвища такого ніде не чули? А про слемі, що то таке, взагалі – хоч краєм вуха, га? Ні? Тож ось вам, читачу, – «картинка з виставки».

(Ось що роблять із людьми заздрощі!) І замість нього у другий тур змагань виходять «бюстье», ще одна красива панянка – та мужній представник Донбасу. Мультфальм Гагарін наказує напівфіналістам за п'ятнадцять хвилин написати експромти, що містять рядок «живого класика».

– «Кінчати в тебе – як кінчати жити». Це – Жадан. Поїхали! – крутить спідницею ведучий.

...Переможницею другого Головного Київського слему стала та сама найвродливіша панянка (Оксана Швацька). А «бюстье» дискваліфікували. Бо воно примудрилося написати й зачитати віршика російською. Мовляв, однаково йому, чи вмирати у вишиванці, чи у валянках. Бува й таке...

– Бухаем, народ – в нас ящик вина від організаторів! – радо закликала переможниця. Святкувати і слем, і закриття фестивалю завершили вже через добу. В іншому клубі. Під музику «Собак у космосі». Богема...

ДОВІДКА

Слемі у середині 1980-х вигадав чиказький поет Марк Келлі Сміт. Термін «slam» він запозичив з бейсболу: втім, панки так називають свої бійки попід сценою під час концертів. Зараз слемі популярні у Європі, а в США навіть відбуваються національні чемпіонати. В Україні перший Оберслем відшумів у Харкові у квітні 2006 року. Тоді змагалися Любка Дереш, Ірена Карпа, Софія Андрухович, Андрій Бондар – чи не всі найвідоміші представники «нової хвилі» нашої літератури.

На знімках

Поет з Донецька Андрій Демченко
Найвідомішим слемером України
вважають Артема Полежаку

Переможниця другого київського слему
стала красива дівчина Оксана

СУЧАСНА СВІТОВА ЛЕСБІ/ГЕЙ/БІ ЛІТЕРАТУРА

120
СТОРОНОК
СОДОМУ

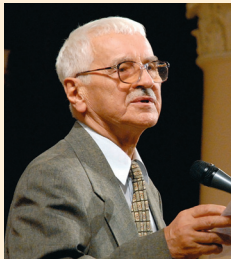
КВІР-АНТОЛОГІЯ

редактор рубрики
Анатолій СИТНИК

постаті

Євген Сверстюк

(нар. 13.12.1928) — автор популярних книг, численних есеїв та статей з літературознавства, психології, теософії, кавалер ордена Свободи. Він — лауреат Шевченківської премії (1995) та премії ЮНЕСКО (2000), дійсний член Української Вільної Академії Наук (США, 1996).

Свого часу Василь Стус в одному з листів до Є. Сверстюка назвав його «синонімом совісті». І тепер він постає володарем високих моральних чеснот, мужньою, принциповою людиною за будь-яких обставин місця і часу.

У своїх дослідженнях Є. Сверстюк неодноразово звертався до творчості Олександра Довженка (1894—1956), вважаючи його, спадкоємця Тараса Шевченка у великій любові до України, першим дисидентом у більшовицькій імперії, якого обвинувачував особисто Сталін.

Іван Малюта

Є також дослідником-мовознавцем у царині архаїчних слів, але більше відомий як прискіпливий літературознавець (переважно за «розкопками» у Держархіві СБУ). Автор збірки поезій «Під знаком калини» (1996). Заслужений журналіст України.

Народився 16.04.1943 у с. Цибулівці, що в Тростянецькому районі на Вінниччині. Вже по смерті батька.

Закінчивши із відзнакою Цибулівську середню школу, працював на трудовні, бажаючи зміцнити надбаня соціалізму в аграрному секторі й заодно заробити на нові штани. Однак розчарувався і пішов у вантажники цукрозаводу, де надбав трудову книжку.

Купивши годинника, однак без шкарпеток, подався до Одеси з явним наміром отримати таки паспорт як студент політехнічного інституту (студював на факультеті автоматики і промелектроніки). Врешті з дипломом інженера прибув до Львова на завод, проявляючи (за оперативним донесенням) підвищену зацікавленість до чуток про бандерівців та оунівське підпілля. Тоді ж, під час навчання на заочному відділенні факультету журналістики тамтешнього університету, запідозрений в антирадянщині та прихильності до націоналістів, мав чималі неприємності.

У 1971—1972 роках допитуваний у КДБ за справою трьох ув'язнених правозахисників в Одесі. За відмову свідчити проти них на суді зазнав репресій в адмінпорядку — звільнений з одеського видавництва «Маяк». Під «опіку» компетентних органів.

Переможець конкурсу Національної спілки журналістів України в номінації «Золоте перо».

Фото Миколи ЗАВГОРОДНОГО,
Сергія МАРЧЕНКА

Явити правду

ДІАЛОГ ІВАНА МАЛЮТИ З ЄВГЕНОМ СВЕРСТЮКОМ

— **П**ане Євгене, в одній із публікацій Ви порівняли себе з літературним «асенізатором». Справді, воюєте з більшовицькими фальсифікаціями в літературі і мистецтві, очищаєте словом правди харизматичні імена од ідеологічних нашарувань. Так, переконливо спростували твердження, що Тарас Шевченко був атеїстом (збірник «Шевченко і час», 1996). А що спонукало до написання есею про Олександра Довженка «Розіп'ятий праворуч»?

— Довженко височить над усіма радянськими письменниками. І саме тому його засипано ідеологічним сміттям та ще й посмертно нагороджено орденом Леніна. А тим часом то справді український письменник, який передавав естафету національного обов'язку і служіння.

На початку 60-х років стали публікувати фрагменти його щоденників. То було диво: письменник, який у неволі думав вільно. Для читачів то була спокуса волі і приклад відваги.

— Не можна не погодитись із Вашою думкою за тим же есеєм про Довженка: «Вершиною його творчості стали недопалені записи — щоденники — перші провісники самвидаву» («На святі надій», 1999). Чітко, переконливо. Коли йдеться про самвидаву, логічно згадати і його творців. І читач не залишається розчарованим, натрапляючи на цікавий висновок: «Я певен, що саме з цього одчайдушного, офірного зерна, з цієї Довженкової іскри повстання на захист народу і вирости шістдесятники». Але згадалася Ваша публікація в «Літературній Україні» (5.03.2009), за якою «шістдесятники теж пішли від Шевченка». Як же визначитися з точкою відліку цього покоління інакодумців?

— Шевченко духовно будив усі покоління і в XIX, і в XX сторіччях. А от вплив Довженка був специфічний. Передусім це ефект відкриття прихованих фактів. По-друге, то інший погляд, який суперечить поглядам сучасників і зовсім несподіваний для нас.

Якщо ж говорити про характер впливу, то він по суті однаковий. Що у Шевченка, що у Довженка. Мовою геометрії, то є дві рівнодійні прями.

— В есеї «Розіп'ятий праворуч» висловлюєте припущення, що Олександр Довженко «був занесений до червоної книги». Як релікт чого? І чому? Ну чому його не кинули до в'язниці, а роками вели спостереження за виживанням, за його душевними муками? З відомим докором, що він «пожалів вождеві 10 метрів плівки...»

— Довженко мав світове ім'я. Він і зараз чи не єдиний українець XX сторіччя, чие ім'я фігурує в західних енциклопедіях.

У 1944 році була тенденція наближатися до союзників, до Заходу. Кремль уникав зайвих скандалів. Вирішено було До-

вженка тихо «поховати живим». Щоб не робити мученика за правду. І навколо нього був створений вакуум... Його ізолювали замовчуванням.

— Доцільно вдатися до порівняння. За рядками Ваших спогадів: «Коли з'явився «Собор» Олеся Гончара і навколо нього завили голодні вовки атеїзму, я без надуми кинувся рятувати його... Це був мій прорив до світла. Прорив у «самвидаву». Ясна річ, мова йде про самвидавний плацдарм під назвою «Собор у ринтованні» — зразок вільного, незаідеологізованого твору, означеного 1968 роком. А ось Довженка іншого, Довженка-правозахисника, Ви запізнали-відкрили, напевно, на початку 60-х років, коли вже була у самвидаві кіноповість «Україна в огні», а невдовзі публікувалися уривки з його «Щоденника». Однак впритул «підійшли» до нього лише на початку 90-х. Чим пояснити такий чималий, так би мовити, діапазон вивчення?

— «Собор» Гончара — роман вибуховий. Він викликав бурю. І з боку прихильників, і з боку офіційних противників. Це дало мені нагоду поставити багато актуальних питань, яких не дозволено було зачіпати. Водночас високопоставлений автор роману до певної міри легалізував постановку тих питань.

Що стосується Довженкових щоденників, то вони не мали тієї актуальної гостроти. До того ж, вони говорили самі за себе. В 60-ті роки було не до них. А потім я взагалі був під арештом, в ізоляції. То вже у 1989-му, після падіння цензури, відкрився доступ до джерел і з'явилася можливість легально публікуватися.

— Перейнятий гнітючим враженням од відступу з рідної землі, коли на зміну московсько-більшовицьким окупантам прийшли німецько-фашистські завойовники, Довженко занотує в «Щоденнику»: «Перечитаю знову історію України. Боже,

до чого ж вона сумна і безрадісна. Ніде правди діти: і погані ми, і нещасливі. Більш нещасливі, ніж погані» (27.04.1942). Невдовзі він ще раз повернеться до таких роздумів, але вже з вишукуванням першопричин у нещастях українського народу: «Погибла нас нещаслива наша географія і невдала наша історія» (12.07.1942). А менталітет? Із потягом українців до роз'єднання, чварами за гетьманську булаву, продажністю старшин, браком національної гідності і т. ін. Чи саме це мав на увазі Довженко, коли писав, що «погані ми»?

— Його мучили громадянська недорозвиненість, повітовий рівень, невміння думати національними категоріями і жити вищими інтересами. Чвари — це ознака політичної нікчемності і рабської психології.

— У «Щоденнику» Довженка є запис від 2.01.1946 про його навернення до християнської віри: «Я почав молитися Богу. Я не молився йому тридцять сім років, майже не згадував його. Я його одкинув... Зараз я постиг невеличку краплину своєї облуди». Закінчує зізнання невиразним передбаченням, що «в майбутньому люди прийдуть до нього. Не до попа, звичайно, не до приходу. До божественного в собі».

Вже по смерті Сталіна, коли міг почуватися більш розкутим у думках, він нотує, що з 15-ти літ «не був у церкві».

Пане Євгене, Вам не видається дивною ця віра? Віра без довіри до храму. Чому Довженко не визнавав священиків?

— У нього було філософське навернення до релігії. Практикуючим християнином Довженко ніколи не був. Православна церква була здискредитована, особливо коли її підтримали Сталін і Берія. Інтелігенція ще в XIX ст. (В. Соловйов, М. Бердяєв) йшла до релігії, обминаючи церкву. Батько Довженка підтримував Українську Автокефальну Православну Церкву. А сам письменник значною мірою поділяв гріх відступництва свого покоління.

— Сталіністи ніколи не йняли віри цьому митцю. Адже він, за його зізнанням, «ввійшов у революцію не тими дверима», воював за УНР. За вироком Сталіна (січень 1944), його кіноповість «Україна в огні» «відображає ворожу ідеологію автора». І тут диктатор був правий. Ще б пак, у ній Довженко осуджує сталінську концепцію класової боротьби, що призвела до репресій, голодомору, всенародного страху, морального опустошення та ін. Митець не розкався, що зважився заступитися за свій народ, донести світові правду про його страждання. Це засвідчує і запис від 28.11.1943 про те, що «Україна в огні» прочитана і буде на Україні через оце саме якое недозагублено не одну сотню людей».

редактор рубрики
Анатолій СИТНИК

постаті

ГІСТЬ НОМЕРА Дмитро ПАВЛИЧКО

ПРО ДОВЖЕНКА

З мого знайомства із Олександром Довженком запам'яталася одна деталь.

Це були якісь святкування в Москві: Декада української культури чи щось такого, і Довженко прийшов у готель до Володимира Сосюри. Я (невідомий йому молодий чоловік) зустрів знаного режисера в коридорах, і оскільки Сосюри в номері ще не було, запросив до себе зачекати.

Як то завжди в готелях, на стіні висіла якась картина – пейзаж із річкою. Довженко подивився і каже: «Бачите, тут річка тече не в долину, а в гори?» Він на все дивився оком режисера, і одразу помітив таку ніби дрібну, але промовисту фальш. Це було те, що він ненавидів найбільше – фальш, і до чого його неодноразово примушувала система.

– **Що Вам відомо про згоду Довженка щодо знесення Михайлівського собору в Києві?**

– Я не знаю такого факту; це може бути і фальсифікація. З іншого боку, як я вже казав, його могли змусити. Але я б відокремив питання Бога і релігії. Франко свого часу дорікав християнській релігії, що та завжди закликала коритися владі. Пригадаємо і Шевченкове: «А до того я не знаю Бога». Це при тому, що Шевченко був віруючою людиною. Безсмертя людині дає нація, а не церква.

Можливо саме цими міркуваннями, а також націонал-більшовизмом тих часів можна пояснити такий заклик Довженка, якщо він насправді був.

ПРО УКРАЇНСЬКЕ КІНО

Я написав сценарії до двох відомих фільмів – «Сон» про Тараса Шевченка (режисер Володимир Денисенко) і «Захар Беркут» (режисер Леонід Осика). Дуже високо ціную те, що зробили для українського кіно Сергій Параджанов і Юрій Іллєнко. У Іллєнка я найбільше люблю «Ніч на Івана Купала» – і водночас не сприймаю «Легенду про гетьмана Мазепу» за натуралізм і надмірний декоративізм.

Я вирішив не дивитися російського «Тараса Бульбу» і не розумію, чому такий великий актор як Богдан Ступка погодився грати в такому антиукраїнському фільмі. Коли Ступку «висаджували» на якихось фальшивих підставках на «коня», – це була саме та фальш, котру ненавидів Довженко.

У сучасному українському кіно нині криза – і не тільки фінансова. Наші режисери думають не про те, як показати образ України світові, не про мистецтво, а про гроші, премії, нагороди, щоб фільм купили. Тим часом нагороді поважних кінофестивалів, як знаємо, приходять до тих, хто думає не про гроші, а про мистецтво (приклад – успіх нашої документалістики, короткометражних та анімаційних фільмів).

А як почувалися Ви, пане Сверстюк, після її першого прочитання?

– Довженко явив нам і високу думку, і гідний приклад. Можливо, приклад навіть більше важив для тих, які відчайдушно проривалися через заборони цензури.

– **За законом природи, що його відкрив німецький фізик Ом, напруга прямо пропорційна опорю провідника і його струмові. А Ви, як фахівець із психології, спостерегли таку властивість на зростанні таланту. І тому, за Вашими словами, «Тарас Шевченко створив себе завдяки опорю середовища». З огляду на шалений спротив самодержавства напруга слів нашого національного генія вельми висока.**

А болісне несприйняття комуністичної окупації в Україні спонукало Довженка до написання кіноповісті «Україна в огні» та вдатися до записів у потаємному «Щоденнику», що стали звинуваченнями радянській системі та її зверхникові-тирану.

Ну а Ви, напевно, з особливим задоволенням взяли за упорядкування книги «Олександр Довженко вчора і сьогодні. Образ дисидента» (2007). Переважно із компромату на нього – таємних розпоряджень і донесень репресивних органів, агентурних даних і т. і. Мабуть почувалися при цьому зв'язковим пам'яті між двома поколіннями духовного опорю – його та шістдесятників.

– Можливо, закон Ома може бути якоюсь аналогією. При дуже великому тиску опір неможливий, але він потроху акумулюється.

Що стосується моїх мотивів, то головне – була потреба сказати правду, якої раніше боялися. А в умовах свободи теж не говорять, бо збайдужіли до такого обов'язку, адаптувалися до напівправд.

– **У названій книзі вміщено і дослідження Івана Кошелівця «Про затемнені місця в біографії Олександра Довженка». Совєтологи читали правду про Україну між рядками творів цього письменника. До таких належав той же Кошелівець із діаспори. Він вважав зокрема, що безпартійний митець також був інфікований вірусом комуністичної ідеології, а тому «психологічний конфлікт між почуттям національного обов'язку і комуністичною утопією» призвів його зрештою до передчасної смерті, як і більшовиків-ленінців на зразок Миколи Скрипника. А Ви, пане Євгене, децю іншої думки, мовляв, у Довженка, на відміну од Володимира Сосюри, «душа не розривалася: він був від природи націоналістом та ідеалістом». Поняття націоналізму, як на мене, піддає сумніву назване припущення Кошелівця, тобто одне виключає інше.**

– Довженко був ідеалістом і стихійним націоналістом. Але що таке націоналіст у комуністичному оточенні, заангажований і контрольований? Він поділяв деякі погляди свого оточення. Адже вважався своїм і мусив бути слугою партії, як і всі.

– «Комунізм і фашизм – філософські брати, і те, і друге – тоталітарні режими», – вичитую з доповідної записки МДБ УРСР на висловлювання Олександра Довженка. А в донесенні з грифом «Цілком таємно» від 20.04.1941 на основі повідомлення агента постає влучна характеристика сталінської епохи: «Довженко почав скаржитись, що «трагедія нашої сучасності – це брехня, бреше мистецтво... газети наповнені хвальковитими фразами... Потім, заспокоївшись, сказав: «Для того, щоби щезла брехня, раніше повинен щезнути страх. А страху кінця не видно».

Та вже ці висловлювання свідчать про інакодумство письменника.

– То ще дуже м'яко сказано про «філософських братів». Я гадаю, в умовах свободи Довженко міг би прочитати глибшу лекцію про комунізм як навчителя і натхненника фашизму та нацизму. Але хто б зважився слухати таку лекцію?

– **У «Щоденнику» Олеся Гончара, що увійшов частково до упорядкованої Вами книги, є запис (5.01.1994), що 1943 року «в Україну війська сталінські прийшли, як другі окупанти... на весь народ було кинуте тавро: українці – це, мовляв, народ-зрадник...» І що така атмосфера недовіри, зневаги спонукала Довженка до написання повісті «Україна в огні». І саме тоді він «прозрів, піднісся на найвищі вершини усвідомлення себе, як захисника народу». Але ж болісне відчуття несправедливості проявлялося у Довженка й раніше, ще в 30-ті роки, коли знімав фільми «Звенигора», «Земля». Отже, доцільно було б сказати, що на той час завершилося остаточне прозріння його. Тим паче, що писав цю кіноповість, за його словами, «коли Україна не мала і вершка своєї землі» (із секретного донесення 1944 р.).**

– Я думаю, що міркування Олеся Гончара більше стосуються мотивів написання «Прапороносців».

Довженко писав «Україну в огні» під впливом тодішніх розмов про неминучі зміни, які мають настати після перемоги над Гітлером. Були надії, що вождь оцінить і полюбить народ, який захищав його ціною свого життя. Довженко прагнув голосно сказати правду, про яку говорили пошепки, відчуваючи, що то справді критика принципів основ політики ВКП(б) на чолі зі Сталіним...

– **Прошу ще раз повернутися до «Щоденника» Олеся Гончара. За нотатками від 4.09.1994, Довженко вдруге звернувся до Сталіна за захистом од нападок, коли нарком освіти Скрипник після перегляду фільму «Іван» звинуватив його... у фашизмі. Невже і цьому партійному діячеві, вельми лояльному до українізації, заважав знаний митець? А децю раніше Олесь Гончар оповів (7.01.1994), що «архіви Довженкові в Москві й монопольне право на них Солнцева наддає лише одній особі – колишньому редакторові «Дніпра»...» Хто він – не Олександр Підсуха? Чи не тому утри-**

мався назвати прізвище, що з вини того та зволікання з експертизою, яку наївні українські кінокритики вирішили провести аж у Москві, архіви Довженка знову засекретили? (Див. примітки Р. Корогодського до книги О. Довженка, «Веселка», 1995).

– У 30-ті роки була «війна всіх проти всіх». Скрипник також був войовником. Він же був вірним ленінцем. Для нього Довженко – ідейно чужий.

Щодо записів Гончара. Вони не мають ваги живого свідчення. Нотатки переважно після падіння цензури. За ними не відчувається глибокої тривоги за спадщину Довженка. В той час, коли у двері Солнцевої мали б стукати й стукати «посланці від України». Ініціативу сковував страх перед КГБ.

– **Ваш добір витягів із записних книжок видатного письменника й кінорежисера був цілеспрямованим: публікувати лише те, у чому він, перебуваючи під наглядом НКВС, був справжнім, не фальшував. Що вимушувало Довженка до ідеологічного маскування, переконливо свідчить текст виступу Сталіна на політбюро ЦК ВКП(б).**

– Витяги із «записних книжок» Довженка робив не я, а Іван Кошелівець. Йому належить ідея видання, яке він уявляв собі, як доповнення до його монографії «Олександр Довженко» (Мюнхен, 1980). На його прохання я написав передмову, а вже потім побачив, що цього замало, бо український читач переважно не обізнаний із документами, які проскачили в газетах і журналах та одразу й забулися.

Критичне освоення документальних матеріалів водночас є ознакою життєдіяльності культури.

– **На публікаціях про Довженка з використання архівних матеріалів та набутків дослідників тепер активно здобувають науковий звання. У монографії одного з молодих кінокритиків на цю тему я не знайшов жодного посилання на відомих есеїстів – Євгена Сверстюка та Івана Кошелівця. Більше того, виявляється, автор не знає навіть згадуваний виступ Сталіна з приводу кіноповісті «Україна в огні».**

– Про Довженка писали багато, часто із кон'юнктурних міркувань. Але є публікації принципів важливі, скажімо, відповідний розділ у «Розстріляному відродженні» Юрія Лавріненка.

Я промовляв на ювілейній сесії до 100-річчя з дня народження Довженка. То був дуже гострий виступ із переоцінкою советського довшенкознавства, яке приховувало таємну боротьбу проти нього, популяризувало образ лояльного двійника, оспівувача і т. д. Мого виступу не можна було не помітити. Але то вже, напевно, для сумлінних науковців.

– **В епоху більшовицької тиранії правда мала високе поцінування. Але зазвичай поляризоване. Пошанування – від тих, що її жадали, мсту – від тих, що творили велику ідеологічну облуду.**

Переймається правдою – призначення мужніх і сумлінних.

постаті

СПІЛЬНИЙ ПРОЕКТ АРХІВІСТІВ

У Центральному державному архіві-музеї літератури і мистецтва України відкрито спільну українсько-російську документально-книжкову виставку «Повість полум'яних літ Олександра Довженка», присвячену 115-річчю від дня народження українського кіномитця.

На виставці експонуються архівні документи з фондів центральних державних архівів України, Державного архіву Чернігівської області, Державного архіву м. Києва, Галузевого державного архіву СБУ.

Інтерес у шанувальників творчості О. Довженка викличуть вперше представлені в Україні копії архівних документів з російських державних архівних установ (Російського державного архіву літератури і мистецтва, Російського державного архіву соціально-політичної історії, Російського державного воєнного архіву). Це насамперед матеріали обвинувачення О. Довженка в «українському буржуазному націоналізмі» за кіноповість «Україна в огні», протоколи допитів у справі О. Довженка, рапорти, агентурні донесення тощо.

Варто зазначити, що виставка проводиться під час щорічної зустрічі керівників державних архівних служб України, Росії та Білорусі за участі директорів центральних державних архівів України, федеральних архівів Росії, директорів національних і державних архівів Білорусі.

На знімках
Постійна експозиція Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України – меморіальний кабінет Олександра Довженка
Фото Віктора ПЕНСЬКОГО

Не той Олександр Довженко

Пропонуємо звичайний витяг із постанови Київської Міської Ради робітничих, селянських та червоноармійських депутатів про будівництво в Києві парку культури та відпочинку. Датовано документ 1932 роком. Подібних постанов у київських архівах сила-силенна. Але наша зацікавленість саме цим документом полягає в тому, що одним із доповідачів був представник київської кінофабрики Олександр Довженко (догримуємось оригіналу).

т. ДОВЖЕНКО – Я вважаю, що Європа не має міста більш інтересного, гарного, ніж Київ і не одно місто не має таких блискучих перспектив як Київ, але на великий жаль; треба тут перейти трохи до критики минулого. Київ з цілого ряду причин з давніх давен будувався якось невміло, будувався на користь монахам, на користь купцям і т.ін. Я думаю, що навіть до цього часу, до цього історичного нашого засідання можна було вже дещо зробити, якби ми правильно організували наші внутрішні ресурси. Я розглядаю внутрішні ресурси не як якусь точну суму, а як в межах уміння їх знаходити й вміння їх приміняти. Я думаю, що зараз, коли ми вже підходимо до будови нашого парку культури, коли ми виходимо з провінціального стану, то слід сподіватися, що наші начинання дадуть гарні наслідки.

Я хочу торкнутися деяких практичних моментів в справі будови парку культури. Я думаю, що для того, щоб парк культури був доступний для широких мас, треба в першу чергу подбати про вхід до парку буде далеко, то він буде незручний. Я ставлю питання конкретно. Парк культури очевидно буде пов'язаний з проблемою набережного Дніпра, він також буде складовою частиною оформлення. Ми маємо розмову про вхід до парку культури і до Дніпра.

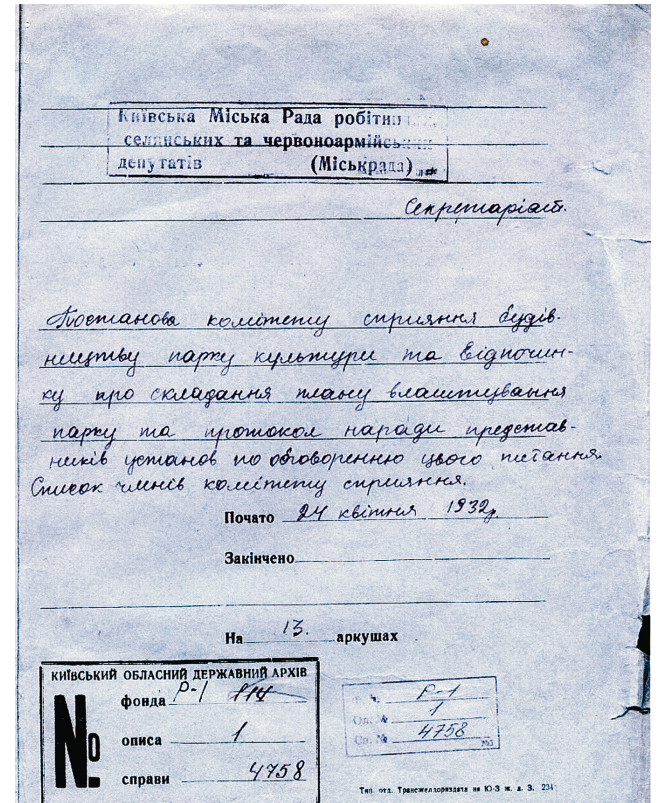
Я гадаю, що основний вхід до парку треба зробити з таких вулиць: перший вхід – це з вул. Короленка, другий вхід є вхід з Хрещатика й третій вхід від Сінного Базару. Таким чином треба, очевидно, поставити питання про те, як же ми будемо оформляти оцю малу проблему парку? Я думаю, що не слід зараз обмежуватися побудовою в цьому парку культурних установ, треба в першу чергу забрати всі будинки, які заважають входу до парку.

Ми бачимо, що починаючи з Арсеналу до Дніпра побудовані майстерні – я не знаю, ці майстерні мають якесь військове значення, але я вказую на ці майстерні тому, що у нас в Києві взагалі будови йдуть так, що кожна установа, кожне підприємство, коли їм треба будувати будинки, шукають пустир. Я думаю, що ми наддніпрову сторону забудувати не будемо.

Далі, я категорично настоюю зняти Голгофу, що ми маємо з цього? У нас 50 експонатів музеїв знаходяться в коморах, а в минулому році Комгосп ремонтує Голгофу, витрачає чимало грошей на це. Сьогодні мені професор Борчевський каже, – що його студенти питають «скажіть професоре, голгофа це є мистецтво»? Він каже – ні, а вони кажуть що «нам голгофа подобається», – він попадає на голгофу, цей стародавній вид його захоплює й йому вона подобається. Очевидно, що цей настрій мається майже у багатьох студентів. Я запитую деяких товаришів, хто дав право ремонтувати голгофу, а мені вони відповідають, що на голгофі вони заробили багато грошей, – заробляти гроші на цій голгофі ми повинні відмовитися.

Деякі, я вважаю, що треба якщо не в цьому році, то в наступному зняти бувшу Європейську гостиницю й зняти дім Компроса, бо ці химерні фантазії бувшого голови м. Києва, коли він дозволив замкнути перспективу Хрещатика нікчемними будинками для нас не підходять. Знявши цей будинки перед нами стане проблема розширити спуск на Печерськ і там ми будемо будувати головні сходи до Дніпра. Зняття дому Компроса та гостиниці Європа дасть нам можливість розширити площу 3-го Інтернаціоналу.

Тепер давайте ми прогуляємось з Вами по Владимирській горці з Хрещатика, – перед нами дешеві, погані паркани, які загороджують парк, погані уборни, нікому не потрібні майдани інвалідів – це все треба викинути геть. Тепер ми з вами викинули паркани, ці майдани, вирівняли спуски – і підіймаючись на гірку, причому я буду йти на гірку з боку Хрещатика, а ви будете йти з боку Софіївської Площі. Я думаю, що при вирішенні проблеми будови парку культури Михайлівський Монастир попроситься «уйти», він оджив свій вік. Абсолютно не припустимо навіть думати, що ці стіни кому небудь потрібні. Я думаю, що коли ми знесемо Михайлівський монастир, то побудо-

ва парку дасть належний ефект. Пролетарське студентство живе в монастирях тому, що у нас немає приміщень для пролетарського студентства. Я вважаю, що Михайлівський монастир треба зняти не тільки для Парку культури, але й для культури нашого пролетарського студентства.

В зв'язку з ліквідацією стін Михайлівського монастиря очевидно, разом з побудовою парку культури перед нами стане проблема реалізації Софіївської площі – це одно міроприємство. Друга проблема перед нами стане – це продовження парку далі до Сінного Базару.

Для мене ясно, що так звана права сторона В. Житомирської вул. буде знищена. Ми можемо зняти по В. Житомирській вул. з невеликі будинки й таким чином ми зможемо знайти вільний прохід до Дніпра, а там мається спуск на Поділ.

Тепер дозвольте мені перейти ще до одного питання – до Голосіївського лісу. Голосіївський ліс це мало сказати просто Голосіївський ліс, – це абсолютно прекрасне місце, де ми можемо утворити відпочинок сотням, тисячам трудящих. Від цього лісу ми не дотягли шосейної дороги до Зоологічного саду. Я думаю, що цей ліс ми повинні будемо відкрити.

Я хотів би, щоб товариші по цьому питанню поговорили й щоб це занотували, що як би ми не любили старе, як би ми його не ці-

нили, а все таки орієнтація наша йде не на (рихтування?) старого, а на утворення нового фону, на утворення міста широкого, просторого, абсолютно гігієнічного. Я думаю, що ініціатива перебудови Києва являється блискучим доказом того, що установка взята вірна.

Від редакції. Цей документ ми попросили прокоментувати відомого правозахисника, письменника Євгена Сверстюка.

– Я знав про цей ганебний документ. Але не прагнув опублікувати його, щоб робити якусь сенсацію.

Коли говорити про той божевільний час, який закручував голови багатьом талановитим митцям, треба враховувати й підлаштування. Згадаймо, скажімо, як Павло Тичина писав: «Нехай Європа кумкає. У нас одна лиш думка є, одним-одна турбація – традиції підірзання».

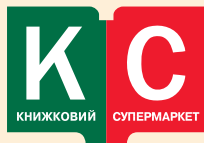
Був налаштований на цю хвилю пристосування і Довженко. І це одні з найприкріших рядків у його біографії. Це була каламуть безбожності. Він належав до того покоління, яке починало тверезити од романтично-ідеологічного дурману під час жорстоких репресій і голодомору.

Довженко також поділяв цю слабкість – потяг до комуністичного прожектетства.

А хіба хтось із нас може похвалитися, що був цілком вільний од ілюзій, нав'язаних мільйонам?...

На знімку титульна сторінка архівної справи
Київський обласний державний архів. – Ф. Р-1. – Оп. 1. – Спр. 4758

реклама

«Книжковий супермаркет», найкраща книгарня у твоєму місті!
 м. Київ, пр. Московський, 6, тел./факс +380-44-490-74-56; ukr@ks.com.ua
 Директор - **Клімашенко Костянтин Генріхович**.
 Менеджер по продажу - **Бучко Ольга Олександрівна**.

Підприємство засновано 18 років тому – наприкінці 1991 р. З того часу «К.С.» став лідером ринку, швидко розвиваючи мережу книгарень по всій Україні. На кінець 2009 року загальну кількість книгарень буде доведено до 40.

Книгарні «Книжковий супермаркет» та їхні адреси:

1. Київ, просп. Московський, 6 (М. «Петрівка», поряд з «Мегамаркетом») «Будинок книги та медіа», (044) 464-49-70
2. Київ, вул. Будівельників, 4 (Ленінградська площа) «Книжковий супермаркет», (044) 559-63-63
3. Київ, вул. Луначарського, 10 (м. Лівобережна, біля ТЦ «Комод») «Будинок книги та медіа», (044) 569-83-89
4. Київ, вул. Межигірська, 3/7 (М. «Контрактова площа») «Книжковий супермаркет», (044) 425-43-11
5. Київ, вул. Попудренка, 7 (М. «Дарниця») «Книжковий супермаркет»
6. Київ, пр. Повітрофлотський, 33 /2 «Книжковий супермаркет», (044) 383-26-74
7. Київ, вул. Фрунзе, 166 «Будинок книги та медіа»
8. Київ, вул. Тимошенка, 13а (М. «Мінська») «Будинок книги та медіа», (044) 569-25-93
9. Київ, вул. Нижній вал, 37/20 (М. «Контрактова площа») «Будинок книги та медіа», (044) 425-85-92
10. Дніпропетровськ, вул. Глінки, 24 в ТЦ «Московський», 3-й поверх «Будинок книги та медіа», (056) 726-53-14
11. Дніпропетровськ, вул. Глінки, 2 в ТРК «Мост-сіті Центр» (2-й поверх) «Книжковий супермаркет», (056) 790-30-57
12. Дніпропетровськ, пр. Малиновського, 2а, в ТРЦ «Вавилон» «Книжковий супермаркет», (056) 790-40-97
13. Полтава, вул. Шевченка, 29 «Будинок книги та медіа», (0532) 61-26-76
14. Полтава, вул. Зенківська, 6/1а в ТЦ «Київ» (2-й поверх) «Будинок книги та медіа», (0532) 51-12-90
15. Одеса, вул. Буніна, 33 «Будинок книги та медіа», (0482) 32-17-97
16. Одеса, вул. Дерibasівська, 18 «Книжковий супермаркет», 8 (048) 711-61-27
17. Одеса, вул. Люстдорфська дорога, 140в, 2-й поверх, біля ТЦ «Вузівській» «Будинок книги та медіа», (048) 785-67-07
18. Одеса, вул. Новосельського, 60 «Книжковий супермаркет», (048) 728-81-33
19. Мелітополь, просп. Б. Хмельницького, 42 «Книжковий супермаркет», (0619) 43-66-94
20. Миколаїв, пр. Леніна, 122 «Книжковий супермаркет», «Кобзар», (0512) 55-20-51
21. Миколаїв, вул. Радянська, 3 «Книжковий супермаркет», «Молода гвардія», (0512) 35-12-86
22. Маріуполь, просп. Металургів, 53 в ТЦ «Браво», цокольний поверх «Будинок книги та медіа», (0629) 41-06-96
23. Хмельницький, вул. Подільська, 25 «Книжковий супермаркет», (0382) 65-60-73
24. Чернівці, просп. Незалежності, 90 «Будинок книги та медіа», (03722) 3-42-70
25. Чернівці, пл. Соборна, 1 «Будинок книги та медіа», (0372) 52-00-19
26. Кіровоград, вул. Карла Маркса, 51, (2 поверх) «Книжковий супермаркет», (0522) 35-20-16
27. Бердянськ, вул. Леніна, 28/16 «Книжковий супермаркет»
28. Біла Церква, вул. Гагаріна, 11, (2 поверх) «Книжковий супермаркет», (0446) 33-50-10
29. Чернігів, просп. Миру, 19, «Янтар», (2 поверх) «Будинок книги та медіа», (0462) 67-51-72
30. Бровари, просп. Незалежності, 3 «Будинок книги та медіа», (0494) 5-50-75
31. Славутич, Київський квартал, 130 «Будинок книги та медіа», (04479) 2-34-13
32. Буча, вул. Жовтнева, 66а, ТЦ «Буча-пасаж», цокольний поверх «Будинок книги та медіа»
33. Херсон, вул. Комунарів, 21 «Книжковий супермаркет», (0552) 46-01-54
34. Іллічівськ, вул. Леніна, 16 «Книжковий супермаркет», (04868) 40-5-95
35. Житомир, вул. Московська, 16, ТЦ «Сатурн» «Книжковий супермаркет», (моб. 8-050-732-40-06)

Великий антикварний салон 2009

Огюст РОДЕН
 Сальвадор ДАЛІ
 Франсуа ПОМПОН
 Наталія ГОНЧАРОВА
 Олександра ЕКСТЕР

За підтримки «АртФонду Ігоря Воронова»

5-17 ЖОВТНЯ

Спеціальний партнер:

Приймає:

Технічний партнер:

Інформаційна підтримка:

Організатори: Український дім, Журнал «АРТ-Юкрейн» Київ, вул. Хрещатик, 2

редактор рубрики
Людмила ЧЕЧЕЛЬ

музеї

ВІДГУКИ ПРО МУЗЕЙ ТРИПІЛЬСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Людмила Іваненко, домогосподарка з Одеси: «Вперше відвідала музей у травні цього року. Враження! Екскурсію проводив академік Ю. ШИЛОВ. Дай Боже йому і його колегам здоров'я! Велика праця цих людей не вмире, якщо поруч з ними будуть такі ж чисті душою люди! Ми маємо знати правдиве коріння, та нині всі дбають про «хліб і видовища», а про духовність геть забули. А засновники музею саме про це нам нагадують. Ідьте до Трипілля, доторкніться до витоків предків – станете душею чистіші й багатші!»

Тарас Мельников, студент із Запоріжжя: «Музей розташований у мальовничій місцевості, гарне та якісне оформлення кімнат-експозицій, на подвір'ї – реконструкція трипільської хати. Екскурсоводи завжди готові допомогти, навіть якщо прийде лише один відвідувач. Показали фільм про трипільську культуру, потім провели по всіх кімнатах. При музеї є невеличка крамничка, де можна придбати трипільські сувеніри».

Світлана Касьяненко, письменниця: «Уперше мене до музею привела Зоя Ружин. Я безмежно вдячна їй за те, що відкрила мені справжнє диво! В ту мить мене перейняла неабияка гордість за свою державу. Яка краса і велич зібрана у гарньому будиночку! Честь і хвала тим людям, які бережуть історію для нащадків!»

ЧАСОМІРИ СТОЛІТЬ

Унікальний музей годинників діє вже кілька років у селі Романовому Збарзького району на Тернопіллі. Відлік його часу – це відлік епохи відродження української держави.

Такою експозицією могло б пишатися будь-яке українське місто, тим паче, що годинникових музеїв у нас негусто, але власниця колекції Надія Сінковська вирішила зробити постійну експозицію в селі.

Колекцію часомірів багато років збирав світлої пам'яті чоловік пані Надії Володимир. За надзвичайну відданість годинниковій справі друзі називали його майстром від Бога. Із першим годинником Володя порозумівся у 13 років, полагодивши сусідчин будинок. Можливо, саме тоді і відчув «душу» хронометрів. Вивчившись у Тернополі на годинникового майстра, Володимир Сінковський як найкращий учень дістав запрошення по закінченні навчання працювати викладачем училища у щойно відкритому відділенні годинників. Разом зі студентами обладнав колекцію старих годинників спеціальну майстерню, почав шукати по селах «антикваріат».

За життя Володимира Сінковського мав справу із безліччю механізмів: наручних, настінних, кишенькових, електронних, кварцових, авіаційних, корабельних... У 80-х роках минулого століття Сінковський зумів поладити несправну фантастику тих часів – японський хронометр на сонячних батареях. А найдавнішим за випуском годинником, з яким впорався Володимир Олександрович, був механізм 1812 року випуску.

– Годинники з часом мають властивість помирати, – каже син Володимира Сінковського Ростислав, який теж має освіту годинникаря. – Батько хотів, щоб люди не забували, які хронометри були раніше, як вони працювали. Він купував навіть розбиті механізми, шукав корпуси до них, ремонтував. І вони оживали.

У Романовосільському музеї є годинники різних марок і типів, однак, найціннішу частину своєї колекції Володимир Сінковському довелося продати краєзнавчому музеєві – потрібно було утримувати сім'ю. Та в сільській експозиції можна натрапити на унікальні речі – годинник-«неділку», який має окремий корпус і ремінець на кожен день тижня. Або глибинний, у формі металеві трубки, що використовується під час видобутку нафти.

Книгу Володимира Сінковського збирається видати його вдова. «Це ґрунтовна розповідь про марки часомірів, історію створення, ремонт і способи вдосконалення механізмів», – сказала пані Надія.

Ярослав БАЧИНСЬКИЙ

ІЗ ЧАСІВ ТРИПІЛЛЯ

Людмила ЧЕЧЕЛЬ

На урочистому відкритті реставрованого палацу останнього гетьмана України Кирила Розумовського президент Віктор Ющенко вручав державні нагороди.

Тож щиро вітаємо Олександра Поліщука з присвоєнням йому звання заслуженого працівника культури. Відомий колекціонер Олександр Поліщук разом зі своїми однодумцями – будівельником Володимиром Лазоренком, художником Анатолієм Гайдамакою і науковцем Юрієм Шилловим створив музей «Прадавня Аратта – Україна». Понад тридцять років життя Поліщук присвятив збиранню та збереженню пам'яток трипільської культури і українських старожитностей. Більшість із них збережено в цьому музеї.

...На березі Дніпра, неподалік Дівич-гори, у селі Трипіллі Київської області гостинно зустрічають відвідувачів.

Ми тут жили ще до часів потопу. Наш корінь у земну вростає вісь.

І перше, ніж учити нас, Європо,

На себе ліпше збоку подивись.

Ти нас озвала хутором пихато.

Облиш: твій посміх нам не допече,

Бо ми тоді вже побілили Хату, Як ти іще не вийшла із печер.

Це рядки з вірша Бориса Олійника. Справді, трипільці будували собі хати, тинькували зсередини і зовні, потім білили і фарбували – так само, як традиційно робили українці в селах. Деякі, схожі на трипільські, хати й сьогодні ще трапляються в селах України й сусідньої Молдови.

Музей розміщений у селі Трипіллі: саме поблизу нього понад сто років тому київський краєзнавець Вікентій Хвойка відкрив раніше невідому науковому світові трипільську археологічну культуру – комплекс речових залишків апофеозу Аратти.

– Трипільська культура була

поширена переважно на теренах нинішньої Правобережної України, лише невелика її частина була на території Молдови й Румунії, – веде екскурсію залами музею Юрій Шилов. – В українській землі й досі лежать мільйони нерозкопаних пам'яток. Радянська наука засекретила всі дослідження трипільської культури, які відбувалися до 1937 року, більш того – вчені-дослідники були розстріляні. Радянська влада, як і царська в XIX столітті, не могла допустити, щоб український народ мав в історії своєї правічної землі таку красномовну сторінку, як трипільська культура.

...До Жовтневої революції на території України зібрано більше 300 приватних колекцій трипільської культури, які потім були законсервовані й десь сховані. Коли 15–20 років тому Олександр Поліщук уперше побачив трипільські речі, він здивувався, чому

На сьогодні в музеї зібрано понад дві тисячі унікальних експонатів, які пов'язують трипільську цивілізацію держави Аратта із сьогоденням, промовляють до людей своєю дивовижною красою, відкривають тисячі першоджерельних символів від знаків Сонця – Сварги (Свастики) та Хреста до знаку Ін-Ян. У трипільській культурі він на 3 тисячі років старіший за східний аналог.

Коли потрапляєш до музею «Аратта–Україна», де поряд з трипільськими речами можна побачити й предмети XIX століття в надзвичайно органічному з ними поєднанні, то ніби опиняєшся в іншому вимірі – стоїш у трипільській світлиці, яка дивовижно нагадує українську, має таку ж піч – винахід трипільців, того самого дідуха на покуті, такі ж миски і горщики.

Музей – це не тільки зібрання матеріальних автентичних речей:

ніде немає інформації: речі є, а даних про них і про цю величезну культуру немає. Крім вузьких спеціалістів-археологів, що досліджували період неоліту й міді на території України, ніхто не знав ні про саму культуру, ні про територію її поширення.

Коли Олександр Поліщук зібрав колекцію трипільських артефактів, купуючи їх у приватних осіб і людей, які виїжджали на проживання за кордон і не могли ці речі вивезти, він почав міркувати над створенням трипільського музею. Хвиля зацікавлення трипільською темою або, як каже Поліщук, «вибух» почався приблизно 1999 року завдяки його спілкуванню з Шилловим і ще екілкома ентузіастами, серед яких покійний Сергій Платонов, відомий своєю колекцією, що експонувалася в Києво-Печерській лаврі та Софії Київській.

у ньому відчувається особлива атмосфера, а енергетика тієї землі заряджає тебе ще у дворі, де стоїть реконструйована трипільська хата, а на подвір'ї – жіночі глиняні статуетки. Такі, які ліпили трипільці, тільки у збільшеному вигляді.

Олександр Поліщук переконаний: про трипільську культуру мають знати всі українці, що чимало успадкували від величезної трипільської цивілізації, яка постала саме на наших історичних теренах і породила всі індоєвропейські народи, котрі пішли і в Європу, і в Азію. «Згадаймо хоча б арії, які вирушили до Індії та Іра-

ну, а через століття-тисячоліття поверталися, наприклад, у вигляді киммерійців, скіфських і сарматських племен на територію України», – каже музейник.

Буде нагода – обов'язково відвідайте музей!

Та й добиратися зручно. Від станції метро «Видубичі» маршрутним таксі «Київ – Стайки», «Київ – Ржищів», «Київ – Букрин» до зупинки «Школа-інтернат» у селі Трипіллі.

Фото автора
та Сергія МАРЧЕНКА

редактор рубрики
Наталія ЗІНЧЕНКО

музика

ДЕНЬ МУЗИКИ ВИЛИВСЯ В ТИЖДЕНЬ

Цьогорічний фестиваль «Київ Музик Фест», попри кризу, триває понад тиждень. 1 жовтня, коли світ відзначав Міжнародний день музики, Національна філармонія України в Колонному залі імені Миколи Лисенка в рамках «Київ Музик Фесту» представила грандіозну «Містерію звуків». У концерті прозвучали твори українських композиторів Тараненка, Юріної, Шимка, американського – Гейбла та швейцарського – Дарбелле у виконанні Симфонічного оркестру Національної філармонії України. Диригент – Ніколя Фарін (Швейцарія).

У Національній музичній академії України імені Петра Чайковського виступили фольклорно-етнографічний ансамбль «Калина» та ансамбль солістів «Благовість», які виконали твори сучасних українських композиторів.

КУДИ РУХАЄТЬСЯ МУЗИЧНИЙ ФЕСТИВАЛЬ?

2 жовтня столиця відзначає двадцятиріччя «Київ Музик Фесту». У Національній спілці композиторів України зберуться провідні музиканти, аби обговорити проблеми фестивального руху за круглим столом. Тема дискусії: «Культурний соціум та проблеми фестивального руху».

Музична академія віддасть свій концертний зал дебютантам – Дмитрові Таванцю та Олександрі Зайцевій.

Національний ансамбль солістів України «Київська камерата» під орудою Валерія Матюхіна виступить в Колонному залі Національної філармонії. Концерт литовського композитора Мальцяса проведитиметься за підтримки посольства Литви в Україні.

ВІД ДІТЕЙ ДО МАЖОРІВ

3 жовтня у Михайлівському Золотоверхому соборі співатимуть діти – дівочий хор «Ярославна», хор школи мистецтв № 6 імені Жуковського «Lege Artis» та народний дівочий хор «Радість» дитячо-юнацького центру Дарницького району столиці.

Національна спілка композиторів запрошує послухати твори Едвардса (США), Уолліна (Норвегія), Кутціра (Нідерланди), Рунчака та Колодуба у виконанні Квінтету мідних духових інструментів «Мажор Київ» (художній керівник – Віктор Слупський).

ЗАВЕРШАЛЬНИЙ АКОРД

У Колонному залі імені Миколи Лисенка Національної філармонії України 3 жовтня відбудеться заключний концерт фестивалю. Прозвучать симфонічні прем'єри Мирослава Скорика, Ігоря Щербаків та інші у виконанні Євгена Орлова (бас), Світлани Глеби (сопрано), Віталія Лимана (фортепіано) та Національного заслуженого академічного симфонічного оркестру України. Диригент – Наталія Пономарчук.

ПОСТЛЮДІЯ

У концерті-постлюдії, котрий заплановано на 4 жовтня, в Концертному залі Національної спілки композиторів України виступить ансамбль нової музики «Nostris Temporis» з власним проектом «Короткометражки». Виконуватимуть твори українських і російських композиторів.

«Київ Музик Фест» шукає нові форми

Наталія ЗІНЧЕНКО

Київ заповнила висока музика. Шанувальники академічної класики можуть слухати її по кілька разів на день. Симфонічні, камерні та хорові твори звучать в рамках ювілейного XX фестивалю «Київ Музик Фест» понад тиждень в кількох концертних залах столиці.

На жаль, мистецьких заходів цього року помітно поменшало. У фестивальному програмі – тільки 23 концерти різних жанрів і одна вистава з музикою Турнеєва «Тарас Бульба» Луганського музично-драматичного театру. Менша, ніж звичайно, і кількість концертних залів: Колонний зал імені Лисенка Національної філармонії України, малий зал Національної музичної академії України імені Петра Чайковського, концертний зал Національної спілки композиторів України та Михайлівський Золотоверхий собор. На «Київ Музик Фест» Міністерство культури і туризму України мало змогу виділити лише 303 тисячі гривень. (Для порівняння – торік воно надало 500 тисяч). Що поробиш? Світова економічна криза!

Втім, вона, як не дивно, зовсім не позначилася на якості концертів. Навпаки, музичних шедеврів стало більше! Останнє зауваження стосується і симфонічних творів, і камерних, і написаних для хорових колективів.

Фестиваль-2009 побудовано на прем'єрах. Як зазначила композитор Леся Дичко (її ювілей, до речі, збігся з ювілеєм фестивалю – вітаємо!), організатори вирішили піти шляхом скорочення виконання творів, аби дати змогу більшій кількості авторів пока-

зати себе на сцені. Особливо це стосується великих симфонічних творів. Утім, дебютантам і авангардистам теж дали широку дорогу і можливість достойно представити українську і зарубіжну сучасну музику. Іноземці, аби приїхати на фестиваль, самі шукали меценатів. Зверталися до посольств своїх країн або купували квитки на літаки та потяги за власні кошти.

Певно, має рацію керівник ансамблю нової музики «Рикошет» Сергій Пілютиков, який сказав мені, що, згідно з його спостереженнями, музика стала островом спасіння для людей.

— Потрібно шукати нові форми подачі матеріалу, — вважає пан Пілютиков. — А також боротися за якість, яка відповідала б світовому рівню.

Прикладом нової форми подачі став виступ Софії Ганділян з Росії, котра зіграла авангард на старовинному, призабутому сучасниками клавесині. Слухачів зібралось стільки, що декому довелося стояти і сидіти на столах (дійство відбувалося у холі малого залу Національної музичної академії імені Петра Чайковського).

Фото Галини ТИХОМИРОВОЇ

Рукопис Ревуцького повернувся в Україну

Наталія ЗІНЧЕНКО

Меломани пам'ятають сумну долю концертів Левка Ревуцького. Перший, присвячений Глієру, загубився ще під час громадянської війни. Партитура другого, переписана композитором особисто, зберігалася в бібліотеці Радіокомітету.

Під час Великої Вітчизняної війни всі фонди вивезли до Уфи. 1944-го, після звільнення міста, ноти вирішили повернути до Києва. Потяг саме підійшов до Дарниці, коли почалося бомбардування. Архіви згоріли вщент...

Втім, у Левка Ревуцького зберігся рукопис фортепіанного клавіру. 1962 року композитор відновив концерт по пам'яті і присвятив його Миколі Лисенку. Тембральна основа залишилася, хоча оркестровка, звичайно, змінилася.

Отже, сучасні меломани ніколи не чули (і навіть не бачили) першої партитури концерту. Здавалося, її втрачено назавжди. Аж ні, маємо диво: напередодні відкриття ювілейного, двадцятого фестивалю «Київ Музик Фест» в Національній спілці композиторів з'явилися ноти першого концерту Ревуцького, написані рукою автора!

Дякувати за повернення авторського рукопису партитури Другого концерту Левка Ревуцького маємо російському піаністові Олександрову Вауліну, який вже двадцять років проживає в Данії. Як все було? Справа в тому, що Олександр Ваулін має в Данії приятеля – композитора Іллю Берга. Якимось той розповів, що зберігає ноти фортепіанного концерту українського композитора Ревуцького. Ваулін зацікавився рукописом, але оскільки він піаніст, а не диригент, то зміг прочитати лише фортепіанну партію (що була відомою в Україні). З 2007 року концертує по всьому світу музикант часто буває в Києві. Дізнавшись

про те, що робота Вауліна тісно пов'язана з Україною, композитор Ілля Берг вирішив повернути ноти Левка Ревуцького на батьківщину.

До речі, Іллі Бергу нині 82 роки. Та попри поважний вік він створює музику, виступає з концертами і... пише мемуари. Композитор народився 1927 року в Берліні, в родині музикантів. Його батько Рудольф Берг тримав музичний салон, де збиралася музична еліта Європи. Ілля слухав непересічних виконавців і композиторів, шестирічним хлопчиком навіть сидів на колінах у Сергія Рахманінова. 1935-го Берги переїхали до Києва, де мешкали на Брест-Литовському

шосе. Батько отримав місце викладача вокалу в Київській консерваторії. Там він і познайомився з Левком Ревуцьким.

У сумнозвісному 1937-му родина Бергів вирішила залишити Київ. Дізнавшись про від'їзд добрих знайомих, Левко Ревуцький ризикнув передати партитуру концерту для виконання на Заході. Це був надзвичайно сміливий вчинок, адже Ревуцький тоді був головою Спілки композиторів. І за такі дії його могли не тільки позбавити роботи, а й розстріляти, звинувативши в контрреволюції та шпіонажі.

На жаль, ні Рудольфу, ні Іллі Бергам не вдалося добитися, аби цей твір прозвучав на Заході. Тож данський композитор вирішив, що повинен повернути рукопис українського колеги на батьківщину. Разом із супроводжувальним листом Ілля Берг передав ноти в Національну спілку композиторів України.

Новина, панове, насправді надзвичайна! Тим більш, що сталося це диво в рік, коли Україна відзначає 120-річний ювілей від дня народження композитора. Музикознавці підтвердили автентичність авторської копії першої партитури Другого концерту Левка Ревуцького. Тож рукописи ї справді не горять!

Фото Галини ТИХОМИРОВОЇ

музика

■ ЧИ БУТИ «РОК-СІЧІ»?

«Лети, моя мила сестро, лети за чужі моря. Тебе, може, там хтось полюбить разів в десять менш, ніж я». Впізнаєте? Це – слова з пісні останнього за часом максисинглу Олега Скрипки та його «ВВ». Альбом зветься «Ладо». Дуже хочеться вірити, що процитована тут строфа не стане пророчою.

Минулого тижня стало відомо, що один з найцікавіших «суспільних» проєктів пана Скрипки, рок-фестиваль «Рок-Січ», який мав відбутися 26 – 27 вересня на Трухановому острові у Києві, скасовано. Причиною, радше всього, став брак грошей у передвиборчий час. Факт зриву догооцікуваної акції сам головний її натхненник та організатор прокоментував досить розпливчато: «Прикро, але не виправдалися наші сподівання та очікування фанатів рок-музики, і ми не знайшли можливості реалізувати в цьому році ідею фестивалю «Рок Січ» на Трухановому острові. Проте робота триває, і ми обіцяємо в майбутні часи відновити шляхи до зустрічі українських рок-музикантів зі своїми прихильниками». Як можна було дізнатися з попереднього за часом короткого повідомлення УНІАН, напередодні появи інформації про фест сам Скрипка мав офіційну зустріч з прем'єр-міністром України Юлією Тимошенко. За результатами якої (цитуюсьмо) «прем'єр високо оцінила внесок О. Скрипки у налагодження культурного обміну і пропаганду української культури як складової частини загальносвітового культурного процесу, подякувала йому за організацію протягом багатьох років етнічного фестивалю «Країна мрій»». «КіЖ» звернулася з проханням надати розширений коментар стосовно ситуації до самого п. Скрипки – але, на жаль, на час верстки цього номеру обіцяних роз'яснень ми так і не отримали.

Між іншим, «Рок-Січ», хоч і існувала виключно на ентузіазмі організаторів (вхід на всі виступи на трьох майданчиках протягом двох днів був безкоштовним), залишалася одним з найкращих в Україні рок-фестів патріотичної спрямованості. Тут грали (та слухали) виключно український рок: було таке, що на паралельних сценах чи не водночас виступали легендарні «Кому Вниз» та «Вій». Сам пан Скрипка, з чого не можуть надивуватися та натішитися його колеги, запрошував до співпраці всіх без винятку гарних музикантів, не лякаючись, що хтось може скласти конкуренцію його власним музпроєктам, «ВВ» та електронному. «Рок-Січ» знаходила й «засвічувала» «не розкручені» молоді гурти та виконавців. А ще вона, як це не дивно, – хоча саме так має бути! – принципово не мала жодного відношення до будь-якої політичної сили (на відміну від, скажімо, полтавського «Мазепа-фесту»). Ой, та що тут казати? Якщо врахувати, що 2009 року й етнофестиваль «Країна Мрій», другий амбіційний «відкритий» патріотичний український проєкт Скрипки, помітно звузився і в часі (день замість трьох), і у масштабах, за подальшу пропаганду «української ідеї» стає сумно. Як так далі піде – аби ж не втекла від нас «за чужі моря».

Антон КЛОЦ

ГІСТЬ НОМЕРА **Дмитро ПАВЛИЧКО**

ПРО ПІСНЮ

Пригадуєте, колись усюди писали слова Брежнєва: «Буде хліб, буде й пісня». Я тоді не раз казав, що це неправильно і навіть шкідливе гасло, яке розбещує людей. Має бути навпаки: «Буде пісня, буде й хліб».

Народна пісня – перлина української поезії (мовлю наразі про слова, хоча, певен, композитори, музиканти сказали б те ж саме щодо музики, мелодії). Тому для мене великою честю стало, що пісня «Два кольори» багатьма сприймається як народна. Навіть мій батько, коли почув її по радіо, похвалив – не знаючи, що то вірш його сина... А в підручнику української мови для японців «Два кольори» подано з коментарем про українські вишиванки та вишиті рушники.

Мабуть, зо три десятки моїх віршів стали піснями. Найбільше їх написав Олександр

Білаш (зокрема й «Два кольори»), але також Євген Станкович, Мирослав Скорик, Ганна Гаврилець та інші відомі композитори. 12 жовтня у київській філармонії відбудеться концерт творів Володимира Губи – теж за моїми віршами.

Студентом написав був текст до пісні А. Кос-Анатольського про Львів – поганенький вірш, правду кажучи, але пісня стала відомою і тепер на моєму ювілейному вечорі 28 вересня в Національній опері виконувалася вже з новими словами. Так само як і «Концерт пам'яті тих, хто загинув за Україну» до славної музики Кирила Стеценка.

1989 року я був одним із тих, хто відкривав фестиваль «Червона рута». Суперпопулярна пісня Володимира Івасюка як ніщо інше спрацювала тоді для національного відродження. Шкода, але навряд чи тепер, за двадцять років, вдасться від-

новити той настрій і порив. З іншого боку, мені подобається те, що роблять Олег Скрипка і його «Країна мрій» – лиш хотілося б почути поруч із фольклорними обробками сучасну лірику.

А от концерти на підтримку

політиків я не сприймаю. Звісно, як будь-який громадянин, артист має право на політичні симпатії – але нехай робить це відкрито, на мітингу. І словами, а не піснями. Надто коли ті пісні – це «Пупсік у нас на районі».

Енгельберт Хампердинк – з любов'ю

Олена СЕДИК

Візит Енгельберта Хампердинка на тижні, що минув, став темою номеру один для обговорення у Києві. Під час єдиного концерту у Національному палаці мистецтв «Україна» був переаншлаг. Покоління сорокарічних йшло послухати „кумира сімдесятих” та згадати молодість, підлітки – бо зараз мода на „ретро”... А „КіЖ” прибула ще до початку концерту, аби взяти блиц-інтерв'ю в легенди епохи диско.

– Наша публіка з нетерпінням чекала на зустріч з вами. А чи відомо Вам, що Ваш голос і репертуар в Україні знають і люблять?

– Навіть не пригадаю, коли вперше почув від людей, близьких до шоу-бізнесу, про те, що років з тридцять тому ще в СРСР вийшли два мінійони й один збірний альбом з моїми піснями. Кажуть, вони сподобалися слухачам й користувалися величезним попитом. Зізнаюся, коли чую про захоплення слухачів, навіть душа починає співати. Тоді з особливим піднесенням виходжу на сцену. Перед Києвом мене надихали белградці. Ми навіть разом виконували пісні. Сподіваюся, українці теж не будуть розчаровані. Тим більше, що концерт у столичному палаці – своєрідна прем'єра для мене.

– **Я б додала: голос Енгельберта Хампердинка надихав на творчість не одного послідовника. Його наслідували радянські естрадники Валерій Ободзинський та Олександр Серов, а також популярний поляк Кшиштоф Кравчик.**

– О, це приємна несподіванка! Як, до слова, і те, що я побачив з вікна машини по дорозі в готель з аеропорту Бориспіль.

– **А що на Вас справило враження?**

– Сам образ міста, його архітектура. Думаю, при нагоді, занурюся в пізнання старожитностей і пофотографую їх.

– **Прихильники тільки-но помітять Вас, одразу починають клацати фотоапаратами. От і Палац «Україна» теж не виняток. Це не дратує?**

– Ні, бо не завжди на таке звертаю увагу, адже віддаюся пісням, які співаю. Головне – не розчарувати публіку капризами, а принести їй задоволення.

– **За це можете не хвилюватися.**

– Сподіваюся, після теплої й щирої зустрічі з киянами, я виступлю й в інших ваших містах. Можливо, ще до Нового року. Я ціную своїх прихильників. Саме їм присвячую «Remember I Love You». Ви ж пам'ятаєте цей мій альбом?..

Фото Галини ТИХОМИРОВОЇ

реклама

Арт-кафе "Антресоль"

Київ, бул. Т. Шевченка, 2
телефон: (044) 235-83-47

www.babu.in.ua

24 години на добу

Чаускоф

а п е т и т - к а ф е

**З 4:00 до 8:00 знижка 25%
на все меню!**

М Дарниця,
Броварський пр-т, 29а
тел.: 209-01-56, 8 (067) 504-27-02

«Пасаж»,
вул.Хрещатик/Заньковецької, 15/4а
(навпроти к-тру «Україна»)
тел.: 270-70-76, 8 (067) 402-98-42

пр-т Перемоги, 1 (пл. Перемоги)
тел.: 238-00-41, 8 (067) 230-02-82

МИ ПРОПОНУЄМО:

- ❶ Сніданки від 12 грн
- ❷ Бізнес-ланчі – 37 грн
- ❸ Кальяни від 75 грн
- ❹ Free Wi-Fi (business-time)
- ❺ Бенкети, фуршети

Культурний центр "Кінотеатр "Київ"

Польський Інститут у Києві
Київська міська відеотека
представляють

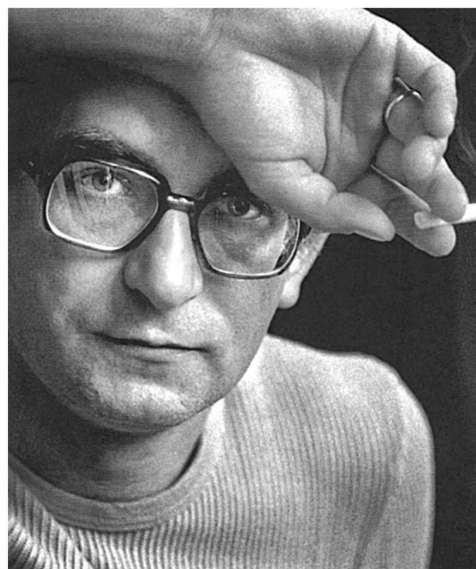

Ретроспектива фільмів Кшиштофа Кесьльовського

«Кінолюбитель»
«Короткий фільм про вбивство»
«Короткий фільм про кохання»
«Подвійне життя Вероніки»

Лише у «Кінотеатрі «Київ»

8-11 ЖОВТНЯ

Автовідповідач: 251-21-99, 521-30-12 Бронювання квитків: 234-73-81 Довідка: 234-33-80
вул. Червоноармійська, 19 М Площа Льва Толстого www.kievkino.com.ua

Щоденник редакції

■ ЩОБ НЕ ОБРАТИ ЛИХО

Дорога редакціє! Вже доволі багато часу є вашим постійним передплатником. А зараз, коли отримав зовсім іншу «Культуру і життя», різнобарвну, «пухленьку» й цікавеньку, то мені самому захотілося взяти участь у її творенні. Почну з симоненкового – «якщо твої помилки лише ворог бачить – значить друзів у тебе нема».

Отож не буду вам співати оди. Давайте поговоримо про те, що мені не сподобалося.

Автор публікації «Як далі житимемо» у ч.38 закликає нас остаточно обрати орієнтир і закликає йти «Вперед, до духовної Європи!». Я так зрозумів, що маємо рівнятися на європейські здобутки.

Мене доля трохи покидала по світу. За совітів закликали рівнятися на п'яну Росію, тепер на тверезу аж до нудоти Європу. Спливе якийсь час і оберемо за орієнтир нашої духовності вільну аж до розпусти Америку. А ми ж тоді хто? Згадаймо дочку Ярослава Мудрого Анну, королеву Франції. Це вона навчила мити перед обідом руки французьку знать, це вона вела листування з королями інших країн, бо, бачите, її нова французька родина виявилась неписьменною. А візьміть, до прикладу, поселення українців козацької доби. Кожна дівчина в селі була письменною. І таких прикладів, що свідчать – ми були кілька століть тому в духовному розвитку вище європейських країн – доволі. То може переінакшимо гасло на «Назад, до духовної України!»

Славко КОПОТЬ,
сміт Брюховичі Львівської обл..

■ МЕНІ СОРОМНО ЗА ВАС

Прочитала ваші анонси про культурно-мистецькі заходи. Зокрема про презентацію книжки Пахльовської. Пішла. Посиділа чи стояла у колі таких як я – відвідувачів цього заходу назбиралось із десятків. Впевнена, що відкрию наступне число «КіЖ», а там буде звіт про творчий вечір і подяка його організаторам. А може не потрібно розкидатися подяками людям, які не зуміли на належному рівні організувати той чи інший захід. Або, як колись казали, а щоб тебе газета пропісочила. Не дуріте себе. Пишіть правду – навіть якщо вона гола.

Леся АНДРЕЙКО,
бухгалтер, м. Київ.

■ ПІДІВ'ЕМО ПІДСУМКИ

- Крім дрібних зауважень, нове оформлення газети краще.
- Журналістська культура аналізованого випуску тижневика низька.
- Більше подавати матеріалів аналітичних, критичних, дискусійних, наукових.
- Ввести рубрики, що подають потрібну інформацію (як таку) у найповнішому обсязі регулярно. Наприклад, про захист дисертацій, про новітні розробки вчених у нас та за кордоном стосовно україністики та ін.

Олександр КИСЛИЙ,
доктор історичних наук, професор

ГІСТЬ НОМЕРА **Дмитро ПАВЛИЧКО**

Дмитро Павличко – знаний поет, перекладач і громадський діяч.

Перший голова Товариства української мови імені Т. Шевченка, один із засновників Народного руху України, народний депутат України на зорі незалежності, один із авторів Акта проголошення незалежності України 24 серпня 1991 року.

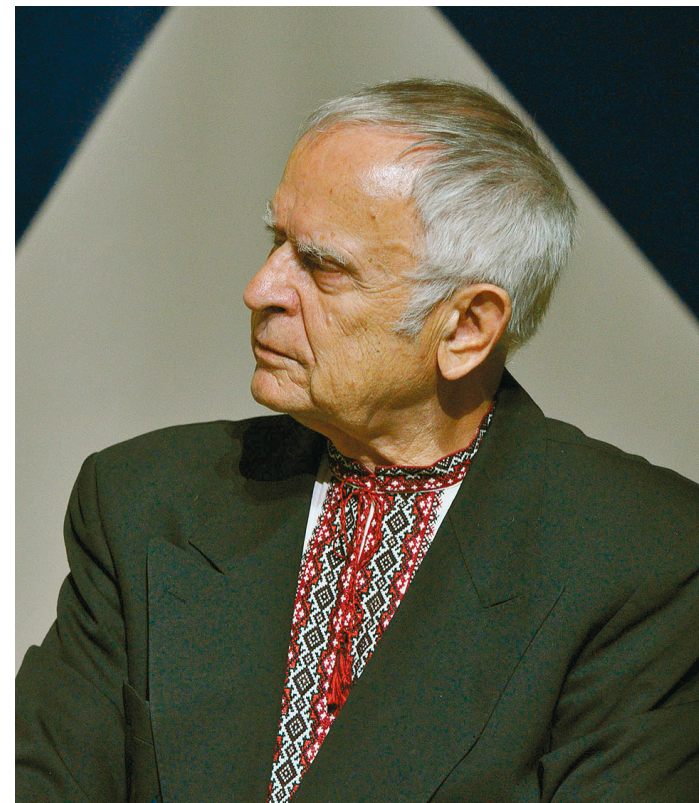
Дмитро Павличко – колишній посол України у Словаччині і Польщі, почесний доктор Львівського, Прикарпатського та Варшавського університетів, почесний професор Києво-Могилянської академії, лауреат Національної премії України імені Т. Шевченка та низки міжнародних відзнак.

Народився 28 вересня 1929 року у селі Стопчатіві на Косівщині. Навчався у Коломийській гімназії, шістнадцятирічним вступив до сотні УПА під командуванням Михайла Москалюка (Спартан). Закінчив Львівський університет.

Перша збірка поезії – «Любов і ненависть» – побачила світ 1953 року. Відтоді видав кілька десятків книг, остання – «Покаянні псалми» – з'явилася до ювілею поета у київському видавництві «Основи».

Герой України. Кавалер ордена Ярослава Мудрого IV ступеня.

Наш тижневик щиро вітає улюбленого поета зі славним 80-літтям і зичить міцного здоров'я і творчого натхнення на многії літа!

ЗРАЗОК ЗАЯВКИ НА ПЕРЕКАЗ ГОТІВКИ

У відділенні будь-якого банку України заповніть квитанцію (за поданим зразком) та сплатить її. Після цього зателефонуйте у відділ передплати видавництва (8 044 201 65 23) для підтвердження платежу.

Вартість оформлення редакційної передплати:

на 3 місяці – 35,00 грн.
на 6 місяців – 68,00 грн.
на рік – 135,00 грн.

Також триває передплата на газету «Культура і життя» в усіх відділеннях поштового зв'язку.

Отримувач платежу ДП «Газетно-журнальне видавництво»	37128003000584	16482679
Банк отримувача УДК м. Києва	Поточний рахунок	Код ЄДРПОУ
Платник (прізвище, ім'я, по батькові) <u>Культуров Іван Петрович</u>	тел. 8 (044) 555 55 55	820019
Поштовий індекс <u>0 1 0 0 1</u>	Адреса платника <u>м. Київ, вул. Хрещатик, 16</u>	МФО банку
Загальна сума <u>сто тридцять п'ять гривень</u>	(словами)	
Призначення платежу	Сума, грн.	
Передплата на газету «Культура і життя» на рік	135,00	
Підпис платника _____	Підпис банку _____	

КВИТАНЦІЯ

Отримувач платежу ДП «Газетно-журнальне видавництво»	37128003000584	16482679
Банк отримувача УДК м. Києва	Поточний рахунок	Код ЄДРПОУ
Платник (прізвище, ім'я, по батькові) <u>Культуров Іван Петрович</u>	тел. 8 (044) 555 55 55	820019
Поштовий індекс <u>0 1 0 0 1</u>	Адреса платника <u>м. Київ, вул. Хрещатик, 16</u>	МФО банку
Загальна сума <u>сто тридцять п'ять гривень</u>	(словами)	
Призначення платежу	Сума, грн.	
Передплата на газету «Культура і життя» на рік	135,00	
Підпис платника _____	Підпис банку _____	

редактор рубрики
Орест КОГУТ

далі буде

ДЕ НАС МОЖНА ЗНАЙТИ:

- Нас читають не лише на землі, а й у повітрі, адже наша газета на борту лайнерів «Міжнародних Авіаліній України» та «Українських Середземноморських Авіаліній».
- Також вона з'явилась в залах станції «Київ-Пасажирський». А ще у готелі «Premier Palace»
- Відтепер студенти, старшокласники мають змогу безкоштовно отримати примірник газети у кінотеатрах «Одеса-Кіно» (бульвар Перова, 36) та «Київ» (вул. Велика Васильківська, 19). І це ще не все.
- При купівлі будь-якої україномовної книжки у книгарнях Києва – «Книжковий Супермаркет»: просп. Московський, 6 (М «Петрівка» поряд з «Мегамаркетом»); вул. Будівельників, 4 (Ленінградська площа); вул. Луначарського, 10 (М «Лівобережна» поряд з ТЦ «Комод»); вул. Межигірська, 3/7 (М «Контрактова площа»); пр. Повітрофлотський, 33/2; вул. Фрунзе, 166; вул. Тимошенка, 13а (М «Мінська»); вул. Нижній Вал, 37/20 (М «Контрактова площа»). І це ще не все.
- Нас читають відвідувачі мережі найкультурніших ресторанів Києва – «Піца Челентано», «Картопляна хата» та «Япі», арт-кафе «Антресоль». Вітаємо нових приятелів «Культури і життя» – апетит-кафе «Чайкоф»!
- 5–17 жовтня ви зустрінетесь із нашою газетою на Великому антикварному салоні-2009, що традиційно відбудеться в Українському Домі.
- Наші постійні партнери:** Посольство Японії в Україні
Французький культурний центр
Британська Рада в Україні
Німецький культурний центр «Гете-Інститут в Україні»
Польський інститут у Києві
Чеський центр

ПРОЕКТ ПІДТРИМУЄТЬСЯ
готелем «Хаят Рідженс Київ»

Яцек Єрка (Jacek Yerka) – один з найвідоміших художників Польщі. Принаймні, серед численних прихильників фентезі у літературі та живописі. Та самі погляньте: його картини – і справді як добра казка! Власне, цей факт приємно вирізняє пана Яцека Ковальського (таким є справжнє прізвище майстра) серед колег по цеху. Адже «фентезійний» живопис нині в моді.

Яцек народився в Північній Польщі 1952 року. І виріс в оточенні середньовічної архітектури, що дивом вціліла від бомбардувань під час Другої світової війни. Будинок і кухня бабусі, де хлопець проводив багато часу, є провідними мотивами творчості художника.

«Мені видається, 1950-ті були нібито Золотим Століттям. Це щасливі роки мого дитинства, наповнені чаклунством навколишньо-

го світу. У моїх роботах це відображається в будівлях, меблях і різних довоєнних дрібничках. Якщо б я мав намалювати комп'ютер, неодмінно приклав би довоєнну естетику й до нього», – говорить Яцек Єрка
Свою першу картину, за словами художника, він написав ще до вступу в коледж. Пан Єрка вивчав графіку на факультеті образотворчого

Казки Яцека ЙЕРКИ

мистецтва Університету Миколи Коперника в місті Торунь. Викладачі намагалися навчити його малювати в сучасній абстрактній, менш деталізованій манері, але сам Яцек вважав це за спробу задушити його власний стиль. З часом вчителі визнали незвичайний талант учня.

Стиль Яцека Єрки відносять до реалістичного сюрреалізму і фентезі. По-

лотна, що ретельно промальовані, наповнені відлунням славетних сюрреалістів минулого, від Ієронімуса Босха і Пітера Брейгеля до Сальвадора Далі і Рене Магрітта. Американський письменник-фантаст Харлан Еллісон (ось ми нарешті і можемо пояснити, чому на початку цієї біографічної розвідки ми згадували фантастику!) був настільки вражений

роботами Єрка, що написав 13 нових коротких історій винятково для «Mind Fields» – першої книги творів Єрки, що вийшла з друку 1994 року. А 1999 року вийшла з друку інша Єркова книга «The Fantastic Art of Jacek Yerka» – портфоліо з 21 полотна. 1995-го року Яцек Єрка отримав престижну премію «World Fantasy Award». Його твори виставляються в Польщі, Німеччині, Франції, Монако і США.

ВИ МОЖЕТЕ КУПИТИ НАШУ ГАЗЕТУ У КІОСКАХ АГЕНТСТВА СОЮЗДРУК СТОЛИЦІ УКРАЇНИ

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ. Всеукраїнський тижневик. Виходить із 7 жовтня 1923 року

СВІДОЦТВО про державну реєстрацію КВ №1026 від 26.10.1994
ЗАСНОВНИКИ: Міністерство культури і туризму України, Український комітет профспілки працівників культури, редакція газети
ВИДАВЕЦЬ: ДП «Газетно-журнальне видавництво Міністерства культури і туризму України»
Спільний випуск газети «Культура і життя», журналів «Діалоги», «Пам'ятки України» й «Українська культура»
КЕРІВНИКИ ПРОЕКТУ: Анатолій Сериков, Віктор Кирпа
РЕДАКЦІЯ:
Випусково-моніторингова – головний редактор Дмитро Півень
Художнього оформлення – головний редактор Наталія Коваль
Газети «Культура і життя» – головний редактор Володимир Бурбан
Журналу «Діалоги» – головний редактор Анатолій Ситник

Журналу «Пам'ятки України» – заст. головного редактора Іван Малюта
Журналу «Українська культура» – в.о. головного редактора Орест Когут
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
ТЕЛЕФОН: 201-66-55 (багатоканальний), ФАКС: 201-66-54
E-mail: cultzhyttya@ukr.net
ДРУК: ТОВ «Мега-Поліграф» 02090, м. Київ, вул. Алма-Атинська, 2/1
За достовірність інформації відповідальність несуть автори і рекламодавці. Думки авторів публікацій можуть не збігатися з позицією тижневика. Редакція зберігає за собою право редагувати, скорочувати надіслані матеріали та змінювати їхні назви.
При використанні матеріалів посилення обов'язкове
Наклад 10 000
ЦІНА ДОГОВІРНА **ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС 60969**